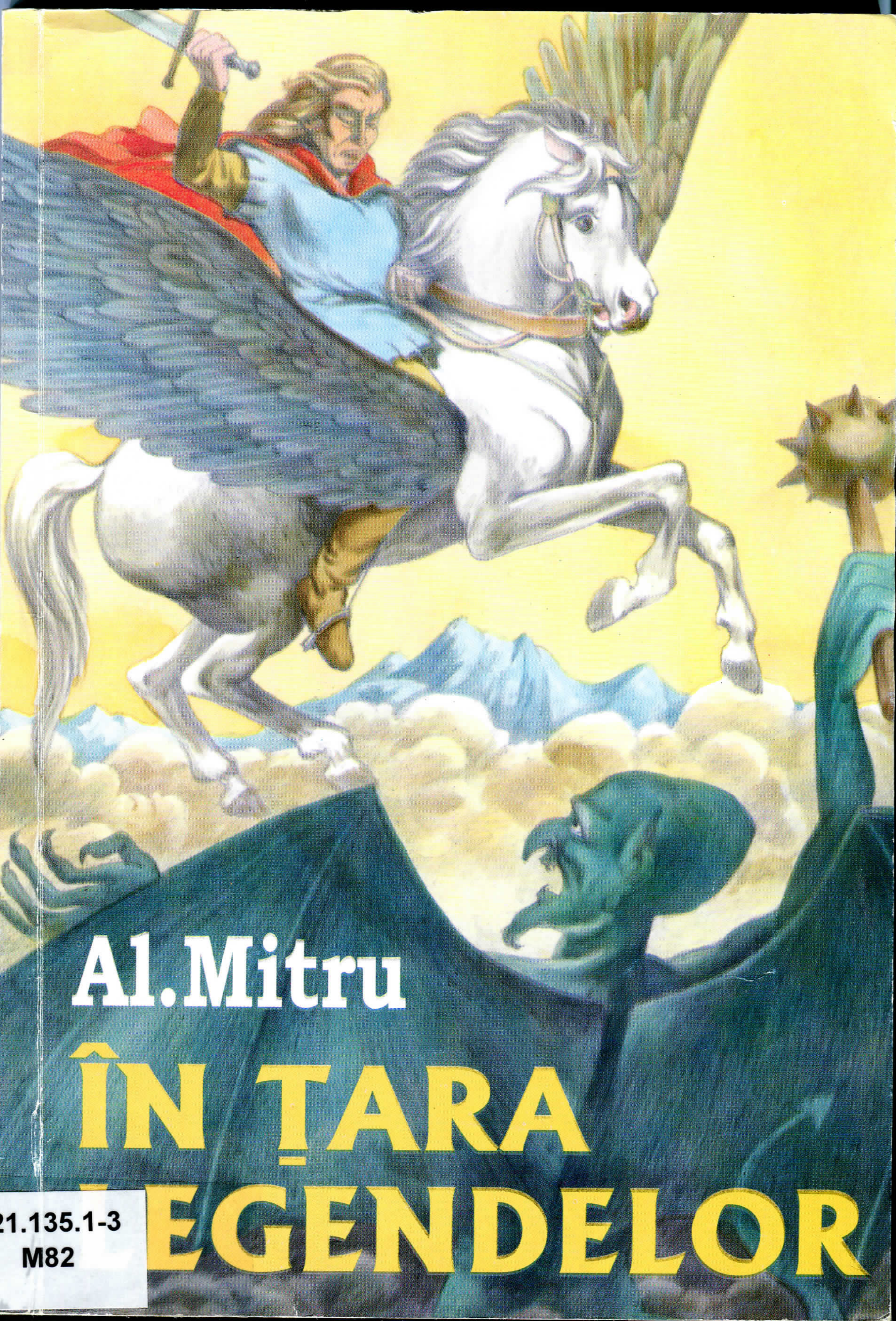

Al. Mitru

ÎN ȚARA LEGENDELOR

©2004 Editura VOX
Str. Petru Maior, nr.32, sector 1, Bucureşti
Telefon: 2220214
Telefon/fax: 2220213
Email: edituravox @ hotmail.com
www.vox.go.ro.

Coperta şi ilustraţiile: **Vasile Olac**
Tehnoredactare: **Radu Araiman**
Corectura: **Lelia Moraru**
Ediţie îngrijită de **Lucia Ovezea**

Piaţa Presei Libere, nr. 1, sect. 1, Bucureşti
Telefon/fax: 2246904

ISBN: 973-9381-83-9

POVESTE DESPRE ŞIPOT

Se spune că demult, demult tare, pe vremea când vieţuiau încă balauri, zmei şi alte vidme, când oamenii mai ştiau încă limba fiarelor şi a zburătoarelor, trăia un cântăreţ, pe nume Şipot... Şi nu se ştie să fi fost pe vremurile acelea alt cântăreţ mai vrednic decât el!

Îşi făurise singur o lăută de arţar şi cutreiera cu ea lumea. Străbătea drumuri nesfârşite, trecea peste munţi şi peste ape, şi poate că nu erau pe lume sate şi târguri prin care să nu fi trecut el.

Era înalt, semeţ şi avea ochii vii. Părul îl purta în plete lungi pe umeri. Pe spate îi flutura o pelerină înverzită de arşiţe şi ploi. În picioare avea botfori înalţi.

Mergea domol, cu pasul legănat, părul în vânt şi pelerina fluturând. Se oprea în poieni luminate de soare, pe ţărmul apelor învolburate sau în pieţele cele largi ale oraşelor. Şi cine nu dorea să-l asculte pe Şipot? Se adunau toţi oamenii în jurul său...

El rămânea un timp aşa, cu ochii pe jumătate închişi, ascultând freamătul mulţimii. Parcă voia să prindă puteri... Pe urmă degetele-i mângâiau o strună...

Sunetul cel dintâi pornea ca o adiere abia simţită, un geamăt dulce, ce se pierdea uşor în vânt.

Când sunetul acela era gata să se stingă, se auzea altul mai lung şi mai puternic, apoi altul şi altul. Sunetele se înlănţuiau, se ajungeau din urmă, se prefăceau în cântec.

Şi el îşi însoţea lăuta cu glasul, şi povestea. Povestea întâmplări vechi, durerile acelora ce vieţuiseră cu mult înaintea sa.

Ştia mai ales cântece triste, despre viaţa de demult, şi-n glasul său era atâta durere, că bieţii oameni care-l ascultau îşi simţeau sufletele sfâşiate şi lacrimile le brăzdau obrajii. Stăteau cu toţii vrăjiţi, bărbaţii cu ochii larg deschişi, cu pumnii încleştaţi, femeile înăbuşindu-şi suspinele, strângându-şi copiii la sân.

Cânta Șipot; după aceea își agăța lăuta pe umăr și pleca mai departe. Mereu mai departe... Fără odihnă...

Auzise din bătrâni că s-ar afla pe lume o țară, țara legendelor.

Și țara asta o căuta!

Erau pe-acolo niște munți înalți, împăduriți, frumoși cum doar prin basme pot să fie, ce-aveau poiene minunate, pe unde zburau păsări cu viers melodios și mișunau fiare neobișnuite, pe unde și apele cântau, sfărmându-și undele între stânci! Și-aici se afla o peșteră adâncă, în care viețuia un moșneag cum nu se poate mai ciudat. Avea moșneagul acela barba și părul până la pământ, iară sub frunte îi luceau ochii cum încă nu s-a pomenit. Un ochi ardea ca soarele și celălalt ca luna. Când îl închidea pe unul se făcea ziuă; dacă-l închidea pe celălalt se făcea noapte. Avea și un toiag. Și când voia să i se îndeplinească o dorință, bătea o dată cu toiagul în pământ. Și poruncea.

Moșneagul acesta avea o oglindă. Cine privea în oglindă vedea toți oamenii și întâmplările care s-au petrecut odinioară, auzea glasuri și cântece, afla povești necunoscute sau altele de mult uitate.

Sub ochii celui ce privea-n oglindă se perindau poveștile aievea, parcă le-ar fi trăit el însuși. Și asta, repede – cum trece clipa...

Era oglinda fermecată.

Și mulți cătaseră s-o afle, să privească într-însa și să-i asculte viersul. Mulți cântăreți își încercaseră puterile s-ajungă până la moșneagul ce-o stăpânea, să afle povești noi, să le pună pe strune.

De unii se spunea c-au și ajuns. Puțini au fost aceia... Dar n-au putut să urce la peștera moșneagului. S-au prăvălit în prăpăstii. I-au ros, mârâind, fiarele, i-au nins zăpezile și i-au spălat pâraiele.

Alții, și mai puțini, s-au urcat. Numai că i-a zărit moșneagul; și el, cu glas de tunet, le-a strigat:

– Ce vreți? Și ce cătați?

Iar cântăreții au răspuns că vor să-și arunce privirea doar o dată în apele oglinzii fermecate pe care-o avea el, să afle, să audă și să vadă acele întâmplări de-odinioară ce nu se cunoșteau, poveștile, care fuseseră pierdute, să le pună pe strune, să le cânte.

– Să v-aud viersul! a rostit moșneagul. Nu este vrednic să privească în oglindă, să afle poveștile străvechi, decât acela ce are struna cea mai iscusită.

De spaimă, sau poate, cine știe, nici cântăreții aceia să nu fi fost atâta de măieștri, lăutele lor au țipat jalnic.

Nici unul nu l-a mulțumit pe moșneag. El a izbit atunci toiagul de pământ. Și cîntăreții toți câți au ajuns până acolo, cătând să vadă oglinda, s-au prefăcut în bolovani.

– Numai când va veni un cântăreț adevărat, a mai tunat moșneagul, veți prinde iarăși viață. Până atunci rămâneți aci, să nu puteți răspândi taina acestor locuri!

Numai că taina, precât se vede, tot s-a aflat. Unii spuneau că păsările ar fi destăinuit-o ciripind-o prin copaci; dar nu e de crezut. Păsările țineau toate cu moșneagul, i se adunau în păr, pe umeri și pe brațe. El le vorbea, le învăța să-i păstreze taina...

Mai curând vântul. Vântul cel șăgalnic. El poartă șoapte, se vâră ici, se vâră colo, aude tot și duce mai departe. Mai curând vântul! Doar lui îi place să șoptească taine, să le audă cântăreții și ei să le pună pe strune.

Știa lucrul acesta Șipot!...

S-a dus dară și el pe o câmpie. Pe cea mai largă câmpie!... Și s-a oprit acolo, singur, în bătaia vântului, și-a pus pe strune degetele și-n viers a început să-l roage pe vântul cel hoinar:

– Spune-mi tu, vântule, unde e țara legendelor? Unde își are peștera moșneagul ce stăpânește oglinda fermecată? Că eu, legendele de voi afla, pe struna mea le voi cânta și pe-aripile tale le-oi purta! Spune-mi tu, vântule, spune-mi tu!...

A ascultat vântul făgăduiala lui Șipot, și iată că s-a înduplecat. A început să șuiere vesel, s-a învârtit în jurul cântărețului, i-a spulberat cârlionții, l-a tras de pelerină, i-a dat brânci ștrengărește, i-a șoptit la ureche:

– Biharia e țara legendelor! Acolo este peștera moșneagului ce stăpânește oglinda fermecată. Du-te în Biharia! Și chiar la poalele muntelui ai să găsești un copac ce-și are rădăcinile în miezul pământului și frunzișul sus în nori. Sapă la rădăcina copacului și vei găsi o fântână. Coboară în fântână și vei da peste un palat. Înăuntru locuiește un spiriduș, dar pe el îl păzesc trei scorpii. Dacă le vei învinge, spiridușul o să-ți dea aur și argint vrăjit, să-ți faci lăută nouă. Lăută de aur cu strune de argint. Urcă-te apoi la peștera moșneagului și cântă din lăută! Așa îi vei muia inima. Dar nu uita ce mi-ai făgăduit! Phiuuuu! Phiuuuu! a mai fluierat vîntul și a fugit.

– Nu! N-am să uit, vântule! a strigat bucuros Șipot, în vreme ce vântul fugea, să nu-l afle moșneagul că i-a dezvăluit taina.

Și a plecat Șipot. Cu pasul legănat, cu lăuta agățată pe umăr. A mers spre depărtările albastre, întâi o săptămînă, pe urmă o lună, un an, alți ani după aceea, neobosit. Din ce în ce mai dornic să afle și să vadă oglinda ce grăia, cânta, în care trăiau aievea poveștile din vremea de demult... A întâlnit râuri și mări. A trecut prin păduri, peste gorgane, dealuri și munți. Și nu l-a înfricoșat în drumul lui nimic – nici fiarele care-i săreau în cale, nici zmeii sau balaurii care-l pândeau, nici vrăjitorii ce-i urzeau pieirea...

A trecut peste toate și abia într-un târziu a ajuns la poalele Bihariei.

Aci a găsit copacul acela de care-i șoptise vântul. L-a cunoscut îndată. Frunzișul său se înălța până în mijlocul norilor.

Lângă copac era o scorpie verde și neobișnuit de mare.

– Ce cauți lângă copacul nostru? i-a zis scorpia, umflându-se de mânie, cu ochii vineți bulbucați, târându-se către Șipot. Pleacă de aici, sau vrei să-ți afli moartea? Te răpun!

– Nu știu care pe care! a răspuns cântărețul fără teamă.

Și-apoi a rupt pe dată o cracă din copac, a făcut o măciucă, a început să se lupte cu scorpia. S-a luptat el din zori și până-n noapte, din noapte până-n zori. Scorpia l-a mușcat de mâini, de picioare, dar Șipot nu s-a dat bătut, s-a luptat mai departe. Până la urmă a răpus-o.

A început să sape la rădăcina copacului. A săpat cu unghiile, cu pietre ascuțite, și iată că a dat peste ghizdul unei fântâni.

Alături era o altă scorpie, roșcată, mai mare decât cea dintâi.

– Am să te sfâșii, flăcău îndrăzneț! s-a înfoiat și scorpia aceasta și a suflat asupra lui o pulbere încinsă și otrăvită.

– Ba eu te voi prăpădi! a înfruntat-o cântărețul, și a pornit din nou lupta. S-a luptat și cu ea o zi, o noapte, și iar o zi și-o noapte. Nu a ținut seama de mușcături și nici de pulberile otrăvite cu care-i frigea trupul scorpia. S-a luptat mult și greu; dar până la sfârșit a biruit-o și a început să se coboare în fântână, cu un curmei ce se afla acolo, prins chiar de ghizdul de piatră al fântânii.

Fântâna era seacă, dar jos, pe fundul ei, se afla o scorpie cenușie, mai mare decât toate celelalte. Și ea i-a strigat de departe:

– Coboară tu, coboară, și aici or să-ți rămână oasele pe totdeauna...

– Ba tu ai să-ți sfârșești zilele în luptă cu mine! a glăsuit cântărețul.

De sus, și-a dat drumul în capul scorpiei și iar s-a prins la luptă.

Ce luptă a fost aceea!... Scorpia îl împroșca fără încetare cu valuri de venin înfierbântate și îl mușca plină de furie.

Trei zile și trei nopți s-au tot luptat întruna. Șipot lupta cu vitejie. Lovea cu măiestrie scorpia aceasta mai rea și mai puternică decât acelea pe care le înfruntase mai înainte. Până la urmă a biruit-o; dar rănile de mușcături, arsurile adânci îl dureau tare. Se clătina și el gata să cadă. Nu știa încotro s-o ia.

Deodată a zărit în fundul fântânii un drum, care se deschidea pe sub pământ. A pornit cântărețul pe drumul acela și a mers. De ce mergea, se îngreuna, se împleticea, otrava mușcăturilor de scorpii îi pătrundea tot mai adânc în trup. Numai că Șipot nu s-a dat bătut. A mers tot înainte, cum a putut, mai mult târându-se, și după șapte zile a văzut înălțându-se un palat subpământean.

A bătut Șipot în porți și din palat a ieșit un omuleț, al cărui cap era mai mare decât trupul, și nu avea picioare aproape deloc, așa că mergea rostogolindu-se. Omulețul era, de fapt, spiridușul pe care-l păziseră cele trei scorpii.

Șipot, la început, a socotit că-i vreun dușman și, istovit precum era, s-a gătit iarăși de luptă; dar spiridușul i-a rostit cu glas subțirel:

– Nu te teme de mine, flăcăule! Eu sunt spiridușul acela ce poate să facă unelte măiestre de cântare. Un vrăjitor m-a osândit să stau aicea sub pământ, păzit de cele trei scorpii, să nu mai pot face unelte. Tu însă m-ai scăpat cu vitejia ta. Cum să te răsplătesc?

– Să-mi dai, i-a răspuns cântărețul, aur și argint vrăjit, să-mi fac lăută nouă!

– Voia ți-o voi îndeplini! a răspuns spiridușul. Și-n fața sa, Șipot a și zărit pe o tipsie aur și argint ce scânteiau ca focul, alături cu-o licoare într-un șip de cleștar.

– Cu sucul ce se află în șipul de cleștar să te stropești pe rănile ce ți le-au făcut cele trei scorpii, a grăit spiridușul, și îndată te vei lecui. Din aur și argint să-ți faci lăută.

S-a stropit Șipot pe rănile făcute de scorpii și a simțit că trupul i se ușurează și că se lecuiește. A pus cu înfrigurare mâinile pe aurul de pe tipsie și și-a făcut lăută, iar din argint și-a făcut strune.

Când i-a fost gata lăuta cea nouă, a mulțumit frumos spiridușului pentru răsplata lui și a pornit grăbit pe calea întoarsă.

A ajuns la fântână, s-a cățărat pe curmeiul cel prins de ghizd și a ieșit afară. A privit întâi așa, o vreme, spre culmile înalte ale Bihariei,

încotro-i era drumul. Și-a agățat lăuta cea veche într-o ramură a copacului care-și avea frunzișul în nori și rădăcinile în miezul pământului, să cânte singură atuncea când îi va bate vântul în strune, și, numai cu lăuta vrăjită după gât, a început să urce către culmi.

Țara Bihariei e sus, aproape de cer. E sus pe munte, între norii albaștri și purpurii, udată de ape spumegoase, răcorită de vânturile reci, scăldată în lumina fierbinte a soarelui, mângâiată de razele reci ale lunii.

Pe creștetele sale de piatră, printre pădurile de brazi, pe poienile înverzite, smălțuite cu mii de flori, trăiesc locuitorii țării legendelor. Sunt tăcuți, purtând pe chipuri asprimea tristă a singurătății, dar cu inimile încinse de foc dogoritor. Ei stau aci din moși strămoși, crescându-și boii sau caii pietroși ca stâncile pe care viețuiesc. Stau aci de când s-a pomenit pământul. De când s-au topit munții de gheață, care se ridicau peste stânci, de când aceștia s-au prefăcut în păraie și lacuri de azur. De când au fost țesute cele dintâi covoare de catifele verzi, roșii, liliachii, de ierburi și de flori, de când s-au ridicat cele dintâi trunchiuri de brad...

De-atuncea viețuiesc pe munții aceștia locuitorii țării legendelor, și încă mai de mult, și cântărețul cu lăuta sa de aur urcase printre ei.

Cum a aflat el drumul spre peștera moșneagului și cum s-o fi urcat? Cum s-o fi cățărat? De câte ori s-a prăbușit? Cum a scăpat de colții albi, tăioși ai fiarelor? Flămând, înghețat, singur printre stânci... Nu știe nimeni. Atât se știe, că s-a urcat!

Când a ajuns aproape de peșteră, s-a pornit o furtună. Năprasnică furtună! Pădurile pe văi se tânguiau sub apriga izbire a vijeliei. Fulgere lungi și sclipitoare brăzdau adâncurile negre. Și-atunci, pentru o clipă, se vedeau norii însângerați, gonind împinși de vânt spre miazăzi.

Părul îi atârna lui Șipot în șuvițe ude. Pelerina îi spânzura ca o frunză veștedă, lipindu-se de trup. Picioarele-i lunecau. Numai lăuta strălucea sub fulgerele verzi și, uneori, suna izbindu-se de stânci.

Abia de mai avea Șipot puteri, dar nu se da învins. S-a agățat de cioturile lunecoase... Și-a încordat cele din urmă forțe... Și s-a urcat... S-a tot urcat! Până ce-a ajuns sus!

Furtuna alerga pe munți și prin păduri, cu tropote de cai sălbatici, urla și se izbea cu furie de stânci. Zdrobit de oboseală, cântărețul s-a apropiat de peștera moșneagului și, la lumina fulgerelor, a văzut înaintea lui niște porți de aramă. A luat de jos un bolovan și a bătut. Nimeni nu i-a răspuns.

A bătut iar. Și doar ecoul a răsunat.

Atunci s–a sprijinit de porți, și–a înstrunat lăuta de aur.

Întunericul stăpânea munții. Ploaia cădea cu furie, trăznetele loveau în jur, dar Șipot cu lăuta la piept, însoțindu–se cu glasul, cânta – așa cum nu cântase încă niciodată.

Cânta bucuria lui că a răzbit până în țara legendelor, la peștera moșneagului.

Pe măsură ce cânta, ploaia se potolea, vântul se liniștea, norii se risipeau în pâcle cenușii, luna parcă plutea într–un fum albăstriu. Câteva stele palide, străvezii, luceau sfios pe cer...

Atunci s–a auzit cineva, nevăzut, bătând de douăsprezece ori în porțile de aramă cu un toiag.

Șipot a ridicat ochii.

În fața lui era moșneagul, cu barba și cu pletele până la pământ, în mână c–un toiag. Singurul lui ochi deschis îi pâlpâia ca luna. Zâmbea cu bunătate.

– Bine ai venit, Șipot! a zis el gros. Te–aștept de mult... De sute de ani... Bine–ai venit!...

Șipot îl privea, dar nu putea să rostească nici un cuvânt. Gura i se încleștase. Numai ochii lui grăiau. Se vedea cât se bucura...

Poarta înaltă de aramă era deschisă. Moșneagul a făcut un semn. Șipot a trecut pragul porții de aramă și a intrat în peșteră.

Ce peșteră neobișnuită avea moșneagul! Pereții ei erau înveșmântați în piei de fiare!... Cântec mâhnit de tulnic suna din apropiere.

Cine cînta?

Nu era nimeni. Moșneagul n–avea tulnic. Și glasuri s–auzeau! Cine grăia? Nu era nimeni altul lângă Șipot, afară de bătrân.

Numai acolo, într–un ungher al peșterii, se zărea o oglindă. În fața ei era un ciot de stâncă.

Bătrânul i–a arătat oglinda și ciotul de stâncă.

Șipot s–a așezat pe piatră. Era trudit. A privit în oglindă.

Moșneagul a rostit de astă dată blând:

– E miezul nopții, Șipot! E ceasul când acela care privește în oglinda fermecată vede, aude și înțelege tot ce a fost odată pe meleagurile acestea. Mâine, când luna va răsări din nou, tu ai să fii departe; dar vei purta în suflet poveștile ce le vei afla. Atuncea să le pui pe strune și să le cânți. Și cum le vei cânta tu, așa or să rămâie în veac!

Cântărețul a ascultat neclintit.

Moșneagul a izbit o dată cu toiagul în pământ și muntele întreg s–a clătinat c–un huruit adânc. Iar Șipot n–a mai văzut în fața lui nici peștera, nici porțile de–aramă. N–a mai văzut decât oglinda fermecată.

Apele cele limpezi ale oglinzii întâi s–au tulburat, ca unda răscolită de furtună a unui lac; apoi s–au limpezit, încetul cu încetul...

În apele oglinzii s–au ivit oameni, zâne, dihănii, zmei și spiriduși, cu toții laolaltă. După aceea munți, o vale adâncă între creste înalte și prăpăstioase, în jur cu bolovani, ca urmele unei cumplite prăbușiri. Lumina lunii, albă, încremenise parcă pe cerul din oglindă...

După aceea oameni și fiare au început să umble, să grăiască și să cânte, parcă erau alăturea de Șipot. A văzut alte locuri, și alte... lacuri și izvoare, vîrfuri semețe și colibe.

Privea–n oglinda fermecată și vedea totul și auzea. Rostea cuvinte oglinda fermecată, de parcă era vie...

Trăia legendele din vremea de–altădată cântărețul! Legendele precum urmează! Precum le–a povestit el însuși, Șipot, mai târziu...

FULG-DE-NEA

A fost odată... Cică ar fi fost odată, prin munții înalți de piatră ai Bihariei, o prea puternică împărăție subpământeană... împărăția sloiurilor de gheață!

Și peste această țară neobișnuită era stăpân Troian. Era bătrân Troian și aspru, crunt și neîndurat, cu barba numai țurțuri, cizme de gheață în picioare, pe frunte cu un sloi cioplit ca o coroană, și-n mână totdeauna cu un bici, semnul puterii sale împărătești.

Iar țara lui, precum arată însuși numele, era făcută toată din ghețuri. Stâlpi groși și înalți de gheață sprijineau bolțile cele mai de sus, deasupra cărora era pământul. Și numai o ieșire era spre celălalt tărâm, spre plaiurile din Biharia, pe niște trepte; dar străjile păzeau cu străşnicie aceste scări, și nimeni din împărăție nu avea voie să treacă spre lumea dinafară.

Jos, în cuprinsul împărăției, erau, de asemenea, toate clădite numai din gheață. Case, și garduri, și ulițe, mese, și scaune, și paturi; până și jucăriile copiilor erau făcute numai și numai din gheață.

Ba înseși inimile oamenilor erau din gheață și nu știau să bată sau să se înflăcăreze, nu știau să iubească. Strămoșul împăratului Troian – vestitul Sloi – stăpânul de altădată al țării le înghețase oamenilor inimile-n piepturi. Le înghețase anume, ca niciodată ei să nu iubească și nici să nu dorească să meargă spre celălalt tărâm, tărâmul verde al Bihariei; să stea pe veci supuși, în tainica și mohorâta împărăție.

Și-avea împăratul o copilă, pe care o chema cu numele cel mai frumos ce se știa pe-acolo: Fulg-de-nea.

Și toate voile i le făcea împăratul fetei sale. Pusese giuvaergii vestiți să-i facă podoabe și colane, cercei, brățări, paftale frumoase, măiestrite din gheață. Chemase grădinari ce alcătuiseră în grădina palatului straturi de flori albe, copaci cu fructe care păreau din argint. Dăduse poruncă la alți meșteri să-i zidească și fetei un palat, cu săli și oglinzi, cu lucruri de preț și țesături făcute toate, cum lesne se înțelege, doar din gheață. Iar jos, lângă palat, pe unda ferecată de frig a unui lac îi pregătise gheţuş, ca Fulg-de-nea să se desfete lunecând și dănțuind pe voia ei.

Îi împlinea orice voie împăratul lui Fulg-de-nea. Și se mândrea nespus cu ea, cu frumusețea ei de fată crescută, subțirică, cu chipul alb ca spuma cea mai albă. Ea îi era urmașă și trebuia să pună odată și odată stăpânire pe tronul său de gheață, să fie împărăteasă!

Atât că fata sta mereu mâhnită. Privea sfioasă-n depărtările cețoase ale împărăției, parcă ar fi dorit să plece într-acolo. Și alte ori cânta. Cânta cântece triste, dureroase.

– De ce ești mereu tristă, fata mea? o întreba adesea împăratul. Nu avem noi cea mai măreață împărăție, albă și veșnic înghețată? Sau ai tu vreo dorință ce nu ți-o împlinește tatăl tău?

El nu știa că doica, Nana, cu toată oprelіștea pe care o hotărâse, îi povestise fetei despre tărâmul ce-i dincolo de scările de gheață. Îi povestise cum de pe munte se vede o altă împărăție, împărăția luminoasă a focului ce se întinde sus pe cer, pe care-o stăpânește un viteaz, Sorin. Ca el nu-i altul mai frumos pe lume! Și-i veșnic tânăr! Are puteri nebănuite împăratul din țara focului! Cu paloșul fermecat, pe care-l are-n stăpânire, împrăștie peste oameni căldură și iubire.

Îi povestise Nana copilei împăratului Troian despre iubire, și ea se tulburase din adânc. Aflase cum că, dincolo-n Biharia, oamenii au inimile calde, se leagă între ei cu dragoste fierbinte.

Cum era dragostea aceea nu prea putea înțelege fata cu inima de gheață; dar îi spusese doica, precum știa și ea, din auzite, că toți acei câți se îndrăgesc cunosc o fericire fără seamăn.

Mai povestise Nana că și-n împărăția de gheață se află oameni care ar dori să aibă inimi calde! Și murmurau de oprelіștea împărătească. Dar împăratul Troian nu se învoia să-i lase să treacă pe celălalt tărâm.

Și într-acestea, împăratul tot stăruia pe lângă Fulg-de-nea:

– Ce e cu tine, fata mea? Ce gânduri îți frământă mintea? De ce ești tot mereu mâhnită? Spune...

Și Fulg-de-nea a murmurat sfioasă:

– Tătucă, aș vrea și eu să am inima caldă... Să văd cum e... Și-am auzit că viața-i mai frumoasă când îndrăgești pe cineva!

– Cine ți-a spus? s-a mohorât Troian.

– Vântul, tătucă. Vântul dimineții, a șoptit fata, vrând s–o ferească de primejdie pe Nana.

– Am să încui porțile! a rostit aspru împăratul. Să nu mai intre vântul... Să nu mai poarte șoapte... Și tu mai află că împăratul țării focului, Sorin, este acela ce–aduce căldura și iubirea pe pământ. Cine ține la el mă urăște pe mine. Nu uita vorbele acestea, Fulg–de–nea, și înlătură din calea ta orice ispită!

S–a plecat fata adânc în fața tronului și a fugit înfiorată, să–și pună pletele bălaie în poala doicii. A stat un timp așa, plină de temeri neînțelese; dar gândul la Sorin nu–i mai da pace.

– Cum este, doică, împăratul țării focului? Frumos? Viteaz? o întreba pe Nana. Umblă cu calul său de foc prin cerul cel senin? Mai povestește–mi, doică, despre el!...

– Frumos ca el altul n–a fost nicicând! Și–i tânăr și viteaz...

– De unde știi cum este, doică?

– Se știe din bătrâni, din vremea când acest tărâm era ca toate celelalte, și nu–l potopise încă sub îngheț bunicul tău, Sloi împărat.

– Aș vrea și eu să–l văd!

– Pe cine?

– Pe Sorin!

– Taci! Nu mai spune vorba asta! se înspăimântase doica. Ne sfârtecă împăratul cu biciul său grozav.

– Orice s–ar întâmpla... Te rog din suflet, doică bună... Du–mă în Biharia, să–l văd numai o dată!...

– Nu, nu se poate! își frângea mâinile doica.

– Te rog! Altfel mă prăpădesc. Îl visez zi și noapte pe Sorin.

Și–atâta s–a rugat de doică fata, atât a mângâiat–o și–a plâns, că până la urmă bătrâna s–a înduplecat.

S–a învoit, pentru că prea era mâhnită Fulg–de–nea. Și doar ea, Nana, o crescuse de mică pe copilă, căci mama ei, sărmana, se prăpădise dându–i viață.

Și–apoi, dacă s–a hotărât s–o ducă până la celălalt tărâm, s–a îmbujorat copila, de n–o mai cunoșteai. A început să cânte, de se înviorase întreg palatul; ba până și împăratul se înveselise, ieșind din încruntarea lui obișnuită.

Pe ascuns, a pornit doica să facă pregătiri, căci era lungă calea până pe celălalt tărâm.

Și–a adus Nana în primul rând un urs, urs mare de zăpadă. Urșii

țineau acolo în împărăție loc de cai! A stat și a pândit apoi o vreme când împăratul Troian era mai ocupat cu treburile împărăției. A suit fata lângă ea pe urs și au pornit pe drumurile albe și înghețate.

Era tăcere. Numai sub pașii grei și iuți ai ursului se auzea gheața cum troznea. Și ursul alerga. Pentru că oricât era de mare, fugea mai repede ca o nălucă. Se cățăra pe colțurile de gheață. Sărea peste prăpăstii. Atât de repede fugea, că Nana și cu Fulg–de–nea abia puteau să i se țină pe spinare.

Când au ajuns lângă hotare, când s–au zărit și scările care duceau spre celălalt tărâm, le–a ieșit înainte un străjer. Au trebuit să se oprească.

– E fata împăratului Troian! a spus Nana străjerului ce întindea spre ele o suliță ascuțită.

Iar Fulg–de–nea și–a scos de la brâu, și de la gât, și din urechi, tot ce avea de preț, în nestemate, giuvaere. Le–a întins străjerului și l–a rugat să tacă.

Străjerul a luat acele avuții ale copilei de împărat, le–a îndesat prin buzunări și a lăsat să treacă ursul mai departe.

Ursul a urcat scările și a trecut hotarul.

Iată Biharia! Tărâmul celălalt. În toi de noapte.

Copila nu văzuse încă noaptea, pentru că în împărăția lui Troian nu era niciodată noapte, cum nu era nici zi. Doar gheața veșnică și omătul alb, ce se–așternea deasupra, împrăștiau o undă de lumină tulbure, cețoasă.

Pe cer ieșise luna. Clipeau stele de aur.

Nici lună și nici stele nu văzuse Fulg–de–nea acolo, sub pământ.

Nu se auzea decât un șopot moale de pârâu. Și vântul ce se strecura prin buruiene.

Și a mers ursul cu fata și cu Nana tot înainte. Nu se mai sătura copila să privească nici ierburile verzi, nici florile scăldate în culori și grele de miresme, nici apele care curgeau șopotind prin păduri.

Așa au ajuns ele în niște locuri albe de flori, ce erau parcă ninse de pulberea luminilor din cer. Aicea ursul s–a oprit. Și Fulg–de–nea s–a coborât de pe spinarea lui.

A șoptit ușor Nanei:

– Numai un pas să mai fac, doică bună! Numai un pas și–am să mă întorc.

– O! Nu te depărta, copila mea, s–a rugat doica, primejdie de moarte ne așteaptă.

Dar fata n-a mai ascultat. Era ca amețită de văpaia argintie a cerului și de mirosul tămâioarelor și-al garofițelor. A mers mai înainte, chemată peste voia ei de vraja răsăritului, care o învăluia în flăcările sale purpurii.

Pentru că tot atunci și-n acel ceas se înălța pe cer, mai sus, mai sus, slăvitul împărat Sorin pe calul lui de foc. Și cum se înălța, întâi și întâi către Biharia privea. Nu-i era nici o țară mai dragă lui Sorin decât aceasta, cu munții ei împăduriți, cu apele-i zglobii, cu oamenii ei tari și îndrăzneți, ce își clădeau colibe sus de tot, aproape chiar de cerul pe care el îl stăpânea.

Cum a privit, a și zărit-o pe copilă. Și de-a zărit-o, i-a și căzut dragă. Că nu văzuse încă Sorin pe toată scoarța lumii fată mai frumoasă, cu chip mai alb, mai mlădioasă și mai gingașă, cu ochi mai senini, ca Fulg-de-nea.

I-a căzut dragă lui Sorin frumoasa fată a împăratului Troian. Și-a oprit dară calul. A zvârlit asupra ei potop de raze – săgeți din cucura-i vrăjită. A înveșmântat-o parcă într-o mantie de aur și inima de gheață a fetei a început să se topească.

Și-n răsăritul acela minunat, a mers frumoasa Fulg-de-nea tot înainte. Și a ajuns într-o pădure, plină de flori, de taine și mai plină... A mers pe o cărare până la marginea unei poieni.

Și dintr-o dată a auzit un zgomot. Un cal înaripat s-a coborât în fața ei. Un tânăr a descălecat, și el era frumos cum nu mai poate fi închipuire. Era îmbrăcat în haine strălucite. Pe umeri îi curgeau plete de aur. La brâu purta un paloș cu tăișul de foc. Și-n spate mai avea și-o cucură încărcată cu săgeți, alăturea de-un arc.

Ea l-a privit cu ochi mari, de parcă se trezea atunci din vis. Și el a îngenuncheat în fața ei și, cu smerenie, i-a sărutat blând poala albei rochii; apoi a spus:

– Eu sunt Sorin, frumoasa mea, tu nu știu cine ești, dar vreau să-ți fiu de-acum înainte rob supus, iar tu să-mi fii stăpână. Și te-oi iubi în veci de veci, dacă ai să te învoiești să-mi fii soția pe care-o caut de mult, în cer și pe pământ!

Iar Fulg-de-nea, la rândul său, cu duioșie-n glas, i-a spus încet:

– Ridică-te, Sorine! Nu-s vrednică să îngenunchezi în fața mea. Tu inima mi-ai încălzit și dragostea ce o căutam mi-ai dăruit. Voi fi a ta pe veci!

Sorin s-a ridicat atunci și a întins mâna frumoasei Fulg-de-nea;

iar ea i-a prins-o ușurel; și în lumina dulce a dimineții au plecat împreună, pierzându-se sub bolțile pădurii.

Și pentru că lui Fulg-de-nea atâta îi plăcuse tărâmul cel verde al Bihariei, Sorin s-a apucat el însuși de i-a clădit o colibă aproape de poiana unde o întâlnise pe draga lui întâia oară.

Acolo s-au ascuns.

În zori pleca Sorin la treburile sale împărătești. Își cerceta întreaga zi împărăția de foc, dar seara se întorcea acasă la colibă, în brațele doritei Fulg-de-nea. Și așa au viețuit ei împreună o vreme tare fericiți!...

După o vreme, i-a venit însă copilei lui Troian sorocul să aibă și ea prunc.

Ce bucurie a fost pe împăratul țării focului, abia dacă se poate povesti! În seara aceea chiar, când a venit pe lume feciorașul, Sorin l-a îmbrățișat, a desprins apoi o steluță de pe mânerul paloșului său și a spus:

– Voi pune steaua asta aurită pe fruntea pruncului ce l-ai născut, frumoasă Fulg-de-nea. Și steaua este fermecată. Nici om, nici zmeu, nici fiară nu vor putea să-i facă rău aceluia ce-o poartă.

Măicuța Fulg-de-nea și-a privit feciorașul căruia tatăl îi pusese pe frunte steluța fermecată, l-a strâns la piept, iar împăratul a urmat:

– Și-acum cred, prea iubită Fulg-de-nea, că a venit și vremea să plecăm în țara mea de foc, să locuim într-un palat împărătesc.

Dar soața s-a rugat să mai întârzie o vreme în locurile acelea, să se înalțe puțin pruncul, ca să se bucure și el de brazi și de miresme, de cântecul izvoarelor, de florile fără pereche ale munților.

– Îți împlinesc dorința! a răspuns împăratul frumoasei Fulg-de-nea, înduioșat de rugămintea ei. Atât c-am primit veste că tatăl tău te caută. Vrea să te pedepsească. Mânia nu-i mai trece. Și nu vrea să te ierte că i-ai călcat porunca și că m-ai îndrăgit!

– O să ne ducem noi la el, o să-l rugăm, și-o să ne ierte, a grăit Fulg-de-nea. E tatăl meu. Până la urmă nu se poate să nu se înduioșeze.

Nădăjduia sărmana Fulg-de-nea s-o ierte împăratul, precum nădăjduia în sinea ei că și pe Nana, pe doica sa cea bună, o iertase.

Numai că-n vremea aceea, de când plecase ea în Biharia, întunecate lucruri se petrecuseră acolo, jos, unde era tărâmul alb de gheață.

La despărțirea din pădure, când Fulg-de-nea plecase chemată de

flacăra fierbinte a iubirii, doica sa, Nana, rămăsese ascunsă într-un loc umbrit, ferită de căldura ce dogorea de sus, întâi o zi, pe urmă două, trei, cu ursul lângă ea.

Fata nu se întorcea...

Treceau în zbor doar ciute și alte sălbăticiuni. Treceau apoi bouari și pădureni. Și aceștia o întrebau:

– Ce-aștepți aici, femeie? Și ce-i cu ursul acesta de zăpadă, ce nu mai viețuiește pe tărâmul nostru de mult? Nu cumva ești din împărăția lui Troian cel rău? Că de la noi nu prea te vezi a fi!

Sta Nana, doica bună, cu ochii pironiți spre zările unde pierise fata, nu răspundea nimic. Doar lacrimile îi curgeau șiroaie.

În cea de-a treia zi a înțeles că în zadar mai stă s-aștepte, că Fulg-de-nea n-o să mai vie niciodată. Cu ochii storși de lacrimi, a hotărât să plece înapoi spre împărăția lui Troian.

Știa ce o așteaptă! De la hotare încă, străjile au strâns-o-n chingi. Așa, legată, au dus-o la palatul lui Troian. Și i-au zvârlit-o la picioare. Troian, posomorât la chip, sta tolănit în jilțul său, aproape de fereastră, privindu-și de-acolo întreaga împărăție. Când i-au zvârlit-o pe doică la picioare, a ridicat doar în sus mâna în care avea biciul său lung, împărătesc. Cum a plesnit cu el, a sfârtecat-o pe doică în bucăți.

După aceea a trimis iscoade de credință să colinde Biharia, să afle unde e copila. Și pentru că aceștia, orișicât au căutat-o n-au putut s-o găsească, s-a încruntat Troian la chip mai rău ca totdeauna, și inima i s-a împietrit mai tare.

A poftit dară să se adune toți zmeii din Biharia în fața sa. Trăiau pe atunci, se zice, pe plaiurile bihorene o mulțime de zmei: da-n fruntea lor era Lăstuș, zmeul cel mai mare și mai nemilos.

S-au adunat dar, precum spun, toți zmeii în palat și împăratul le-a grăit astfel:

– V-am chemat, zmeilor, și mai ales pe tine, Lăstuș, să m-ajutați și să-mi găsiți copila, pe alba Fulg-de-nea... Și dacă mă veți ajuta s-o aflu, orice răsplată îmi veți cere, vă voi da. Vă învoiți?

– Ne învoim! a rânjit zmeul cel mai mare. Dar tu să-ți ții cuvântul împărătesc. Să mă plătești cu ce-ți voi cere la timpul potrivit.

– Îmi voi ține cuvântul! a dat răspuns Troian, cu glas tare.

Cum a rostit acest cuvânt, zmeul Lăstuș s-a și rotit într-un picior. Zmeii ceilalți s-au rotit tot asemenea. Și-n locul unde stătuseră ei până atunci, n-a mai rămas decât un fum înecăcios.

Și duși au fost!

S-au dus toți zmeii să găsească urma copilei lui Troian. Au umblat ei, au scotocit munte cu munte; până la urmă au găsit locul în care își ascunseseră iubirea Sorin și Fulg-de-nea.

Lăstuș a făcut vrăji. Zmeii s-au prefăcut în trunchiuri de copaci. Au stat așa de strajă acolo, în jurul colibei făcute de Sorin, așteptând timp prielnic. Și timpul acela s-a ivit curând.

Din țara focului venise veste că pe împăratul Sorin îl cheamă treburi cu grăbire la hotare. S-a gătit dară Sorin de drum mai lung. Mai înainte de plecare, a îmbiat-o încă o dată pe soața sa, să vină alăturea cu el, să se așeze în palatul lor împărătesc. Dar ea i-a înconjurat gâtul cu brațe moi: și l-a rugat să îngăduie până ce-o mai crește pruncul. Iar băiețelul lor râdea în leagăn și bătea din mânuțe, parcă ar fi zis și el la fel, parcă s-ar fi rugat de tatăl său, ca să-l mai lase acolo, în țara de poveste.

Din nou s-a muiat inima împăratului Sorin, și s-a învoit de dragul soației sale; dar, pentru ca s-o știe ferită de primejdii, la plecare și-a scos de la brâu paloșul de flăcări pe care îl avea, i l-a dat ei, și-a sfătuit-o astfel:

– De va veni vreun vrăjmaș asupra ta, să nu te temi. Cu paloșul acesta fermecat poți să răpui chiar și pe-un zmeu. Să nu mi te desparți de el nici o clipită. Și el te va scăpa de orice rău.

Și-a îmbrățișat apoi soția, a încălecat pe calul său înaripat și a pornit în zbor spre treburile care-l așteptau.

În urma lui, în ușa colibei din poiană, a rămas ea, cu o mână fluturând drum bun și cu cealaltă ținându-și strâns copilul.

Venise iară primăvara și florile împodobiseră pământul...

A luat și Fulg-de-nea câteva viorele și le-a împletit în păr, în timp ce prin văzduh treceau ușoare adieri, care duceau cu ele zvon domol de bucium și sunet de tălăngi.

Pacea și liniștea păreau că-s așternute peste munte; dar nu era așa...

Pentru că, dintr-o dată, trunchiurile în care erau ascunși toți zmeii au început să se rotească. Și Fulg-de-nea a văzut îngrozită în fața ei ceata de zmei, care de care mai urâți, mai înspăimântători. În mijloc sta Lăstuș, cu chipul ca de fiară. Și el a mârâit sălbatic printre colți:

– Eu sânt Lăstuș. Zmeul cel mai vestit. Și-am venit să te iau. Te

așteaptă tatăl tău, Troian. Vin dar la mine-n brațe, să te duc în zbor. Și... de vei fi înțeleaptă, a mai spus rânjind zmeul, până la urmă ai putea să mă îndrăgești. Și-așa ți-o fi pedeapsa mai ușoară! O clipă, doar o clipă, a înțepenit fără suflare Fulg-de-nea: dar iute și-a venit în fire. A prins în mână paloșul de la Sorin, l-a ridicat și-a zis așa:

– Să pieri în lături, zmeu nesocotit! Ai uitat oare că sunt soața lui Sorin? În lături, zmeule, că te pălesc!

La toate s-aștepta Lăstuș; dar ca o fată să cuteze a i se împotrivi, și încă ridicând spre dânsul paloș voinicesc, la asta nu se aștepta. Și-apoi lumina ce se răspândea din paloș îl orbea, tăișul lui de flăcări îl speria. Schimbându-și dară glasul a rostit:

– Ha, ha, ha!... Da' bine, Fulg-de-nea, chiar ai crezut? Eu am glumit. Ha, ha, ha... Tatăl tău m-a trimis să te poftesc să vii la el ca să te vadă, căci e cuprins de dor.

Dar Fulg-de-nea nu s-a lăsat și, ținând paloșul în sus, a strigat iar:

– Înapoi, zmeule! Nu cred nimic din tot ce spui. Fugi înapoi, că te pălesc!

– Așa? s-a înverșunat Lăstuș. Mă amenințí? Atuncea lasă și-ai să vezi cum am să mă răzbun pe tine, pe Sorin, pe fecioraș. Ai să vezi tu cum mă voi răzbuna!

A zis astfel Lăstuș, s-a răsucit pe loc într-un picior, a mai trecut un vuiet de mânie prin crengile copacilor și toată ceata cea de zmei a și pierit, lăsând în urma lor numai fum negru, înecăcios.

Ca un vârtej au pierit zmeii către împărăția lui Troian și-n pragul ușii n-a rămas decât frumoasa Fulg-de-nea cu paloșul în mână, cu trupșorul tremurând ca frunza plopului de munte când simte apropiindu-se furtuna.

A stat așa un timp; pe urmă s-a hotărât. Și-a strâns în grabă puține lucruri, merinde într-o traistă, a luat și paloșul cu sine, a înfășat copilul și a plecat să-și caute ascunziș. Să stea astfel ferită, până va trece primejdia și se va întoarce iar Sorin.

Numai că drumul printre munți e tare greu pentru o femeie împovărată cu copil. Primejdii se arată la tot pasul, fiare și prăpăstii. Și noaptea se lăsase întunecată. Și fără nici o stea...

De n-ar fi avut paloșul ce împrăștia lumină, de care fugeau fiarele, n-ar fi putut să meargă ea prin munți noaptea! Așa, a mers cum a putut de iute, căutând să se îndepărteze cât mai mult de locurile acelea unde-i veniseră înainte zmeii. A mers...

Numai că zmeul cel mare n–a stat nici el pe gânduri. Și val–vârtej a năvălit în țara lui Troian, s–a strecurat pe–o gaură de cheie în palat. Și a ajuns îndată în fața scaunului împărătesc.

De atâta ură ce avea în el, Lăstuș nu putea nici să mai vorbească. Tăcea... Și numai ochii tulburați, și limba vânătă ce–i atârna din gură, printre colți, ca unui lup turbat, lăsau să se zărească mânia ce–l rodea.

– Spune–mi, Lăstuș, mi–ai găsit fata? Unde–i acuma Fulg–de–nea și ce s–a întâmplat cu ea? a strigat împăratul.

– Se află în Biharia, a răspuns zmeul, când a putut să–și descleșteze gura. Și–a încălzit inima. Și–apoi s–a îndrăgostit.

– Cum? a tunat Troian. S–a îndrăgostit? Glumești, Lăstuș! Ea! Fulg–de–nea? Nu! Nu se poate! Și de cine? Spune, Lăstuș, hai, spune tot! Nu vezi că–s liniștit?

– Chiar de Sorin! a mai zis zmeul răgușit. Și fata ta are și–un prunc, de vrei să știi!

– Oooo! a făcut împăratul, ducând mâna la frunte. Ce spui tu, zmeule? Asta–i minciună! Nu se poate! Fulg–de–nea s–a îndrăgostit de cel mai rău dușman al meu, de cel care aduce lumina și căldura, de cel ce ar putea să–mi năruie cu focul lui împărăția mea de gheață? S–a îndrăgostit ea de Sorin, de împăratul țării focului? Nu, nu cred, zmeule, nu pot să cred. A început Troian să–și smulgă barba de mânie și a urlat ca un ieșit din minți:

– Hei, nu se poate, nu, Lăstuș... Înțelegi tu? Nu... Nu se poate! Și dacă e așa, de ce nu mi–ai adus–o aici în fața mea cu pruncul ei cu tot, să–i pedepsesc cum n–a fost încă nimeni pe lume pedepsit?

– De ce? Iată de ce.

Și zmeul a început să–i povestească lui Troian cum Fulg–de–nea s–a împotrivit, și cum a pus mâna pe paloș către el, fiind gata să–l pălească.

S–a ridicat atunci Troian din jilțul sau împărătesc, răsuflând greu. A căutat biciul ce–l avea alăturea de el. L–a rotit în văzduh. Și avea Troian în slujba lui un balaur mare, alb, ce zvârlea viscol și îngheț pe gură și pe nări. Balaurul cel mare, alb, cum a rotit Troian din bici, s–a ivit, i s–a plecat lângă picioare. Troian l–a încălecat. Și cu toți zmeii–n urma lui a pornit către celălalt tărâm.

A intrat în Biharia. Pe unde a trecut, Troian și–a rotit biciul, viscolul a suflat, pământul a înghețat, florile s–au ofilit și zăpada s–a așternut peste munți și peste văi ca un linţoliu alb.

N–a trecut mult și–au ajuns la coliba pe care o locuise Fulg–de–nea.

Au izbit ușa de perete și au intrat.

Casa era goală, dar focul mai ardea încă în vatră, cu un ceaun deasupra lui.

Lăstuș a văzut cel dintâi că fata nu mai e aolo, și–a mârâit:

– A fugit Fulg–de–nea.

– Să mergem înainte! a poruncit Troian. Nu poate fi chiar prea departe!

– O s–o ajungem de îndată, a mai țipat Lăstuș. Să ne împărțim pe trei cărări, ca la vânat de ciute. Hai!

– Să ne împărțim! a încuviințat Troian. Și iară au pornit...

Noaptea era aproape pe sfârșite, dar văzduhul tot rămăsese întunecat. Nori grei pluteau încet deasupra munților și doar o geană sângerie de lumină se zărea palidă spre răsărit.

De oboseală, Fulg–de–nea abia se mai târa. Copilul se trezise în brațele măicuții sale și gungurea. Îi cerea sân și întindea mânuțele spre ea.

– Să mă opresc puțin aici, pe mușchiul cesta gros, la poalele copacului, să alăptez copilul! s–a gândit Fulg–de–nea.

S–a oprit dară în loc, s–a așezat și a întins sânul copilului să sugă.

Din asfânțit pornise să bată un vânt tăios. Și ochii bietei Fulg–de–nea se închideau de oboseală.

A ațipit. Un somn iute a furat–o. În somn, visa că era iar copilă în țara înghețată a lui Troian. Și se făcea, de parcă luneca pe unda înghețată a lacului cel mare din grădină. De undeva, de prin văzduh, a venit însă un șarpe mare, s–a înfipt în gheața lacului, și gheața a început să se topească. Troian, care privea de la fereastră, când a văzut că gheața începe să se moaie, a ridicat biciul în sus și l–a rotit. Balaurul a răsărit în fața lui, și–apoi Troian i–a poruncit să–i dea copilei sale brânci în apa întunecată. Balaurul l–a ascultat. A suflat peste fată. Și, îmbrâncind–o cu suflarea lui de gheață, a cufundat–o în adânc. Ea a țipat și s–a rugat de tatăl său. Voia să iasă afară; dar tatăl său a râs și–a poruncit balaurului să o îmbrâncească iar sub apă. Și–n vremea asta lacul îngheța pe încetul, prinzând–o dedesubt în zale verzi de gheață.

S–a deșteptat din acest vis încă plângând, cutremurată de fiori.

De când avea inima caldă, fata lui Troian simțea frigul ca toți ceilalți.

Și frigul se făcea tot mai puternic.

Din depărtări se auzea un șuier mare. A început apoi să ningă.

Și Fulg-de-nea a înțeles că tatăl său i-aproape, că o urmărește. S-a ridicat și a început să fugă, ținându-și puișorul strâns la piept. Fugea și-aluneca în gropile înșelătoare, acoperite cu zăpadă, se ridica și iar fugea... Ninsoarea însă se întețea, și vuietul din urmă răsuna tot mai tare.

N-a mai trecut decât puțină vreme și Troian, cu zmeii după el, au ajuns-o.

Și împăratul, tatăl său, i-a poruncit:

– Oprește-te din fugă, Fulg-de-nea! Un pas dacă mai faci, cu biciul te voi sfârteca!

Și Fulg-de-nea a stat, nu pentru ea, ci pentru pruncul ce-l purta la sân. A îngenunchiat în fața lui Troian și s-a rugat de el astfel:

– O, fie-ți milă, tată, și nu mă oropsi. Fața de tine am greșit, ce-i drept; dar fericită sunt cu soțul meu Sorin. Și acesta, tată, e copilul meu, nepotul tău. Dacă de mine nu ți-e milă, îndură-te de el!

– Nu mă îndur de nimeni! a zis el, cu cruzime. Tu mi-ai călcat poruncile și-ai părăsit împărăția ce trebuia cândva s-o stăpânești. Ai îndrăgit pe cel mai rău dușman al meu. Pentru aceasta te voi pedepsi. Am să te zăvoresc în temnița de sub palat, și-acolo am să te țin, copil nevrednic, până ce inima-ți va îngheța precum a fost.

A început să plângă cu suspine Fulg-de-nea. Avea un paloș să se apere. Și-ar fi putut să lupte. Pe toți i-ar fi zdrobit într-o clipită. Numai că nu putea lovi cu paloșul în tatăl său. În tatăl său n-avea putere să lovească fata. De-aici i-a și venit pierzarea. A lăsat paloșul în jos, tot nu-i putea sluji; dar zmeul a și prins de veste. S-a prefăcut în șarpe și s-a târât încet până la paloș și i s-a încolăcit îndată pe mănunchi. De-acolo a sâsâit către Troian:

– Măria ta, să nu uiți ce-ai făgăduit. Răsplata mea. Îți cer copila de nevastă!

– Orice îți dau răsplată, Lăstuș, a zis Troian, afară de copilă. Pe Fulg-de-nea vreau eu s-o pedepsesc.

– De nu vrei să-mi dai fata, îți cer copilul ei, a sâsâit din nou Lăstuș.

Auzind vorbele acestea, Fulg-de-nea a vrut să-și prindă paloșul în mână: dar șarpele a mușcat-o. Și mâna i-a căzut ca moartă în jos. A întins și mâna cealaltă. Și tot la fel s-a întâmplat.

S-a aruncat atunci cu trupul peste prunc, să-l apere, țipând din răsputeri:

– Copilul nu vi-l dau. E pruncul lui Sorin. Nu, nu vi-1 dau!

Dar împăratul, tatăl său, a și prins-o de coade târând-o după el, pe spatele balaurului; și-a răspuns lui Lăstuș:

– Îți las copilul ei, Lăstuș. Să faci cu el ce vrei. Al tău să fie de asemenea și paloșul pe care în chip de șarpe tu te-ai încolăcit!

Și a rotit apoi din bici Troian. Balaurul s-a repezit în goana cea mai mare către împărăția ghețurilor, sub pământ.

Lăstuș a luat din nou înfățișarea de zmeu. A prins în gheare feciorașul și, întinzând aripe mari, a pornit iute-n zbor. S-a îndreptat către o pădure, pe care-o știa el și unde trăiau lupi. Acolo s-a oprit din zbor și a azvârlit de sus copilul, drept în mijlocul unui haitic. Și fiarele s-au repezit la el, iar zmeul a început să țipe spre soții săi ce-l așteptau.

– M-am răzbunat, și pe frumoasa Fulg-de-nea că m-a înfruntat, și pe Sorin ce vine adesea oamenilor în ajutor, și pe copil l-am omorât. L-am azvârlit de-a dreptul între colții lupilor flămânzi. Ha, ha, ha!...

– S-a întors după aceea zmeul să ia cu sine paloșul de foc al lui Sorin. A vrut să-l ridice de mănunchi, dar n-a putut. Au încercat și ceilalți zmei, și tot asemenea s-a întâmplat. Că, pasămite, paloșul era vrăjit și zmeii nu aveau putere asupra lui.

Iar paloșul sclipea acolo, nemișcat, unde-l lăsase Fulg-de-nea. Sclipea... Și focul din tăișul său topea zăpezile ce acoperiseră pământul atuncea când venise Troian, le prefăcea-n pâraie ce se scurgeau spre văi.

Văzând că paloșul rămâne neclintit, Lăstuș a dat poruncă de plecare. Și zmeii, prefăcându-se în fum urât mirositor, au și pornit către sălașurile lor. Era tocmai la vremea când balaurul pe care se aflau Troian și fata lui intrau în țara cea de sub pământ.

La semnul lui Troian, balaurul a stat, pufăind zăpadă și îngheț pe nări. Și împăratul, după ce a descălecat, a prins-o pe Fulg-de-nea de cozi. Așa, târâș pe lespezile reci, a dus-o pe fata lui ce suspina și-a azvârlit-o înlănțuită în temnița de sub pământ.

A încuiat cu zece lacăte închisoarea și-a poruncit oștenilor să sune-n goarne, să se adune poporenii acolo-n fața lui.

Atâta doar, că-n vremea cât o smucise împăratul pe Fulg-de-nea

de coade, din părul ei căzuse o viorea de munte, plină de parfum. Și tare s–au mai minunat cu toții, poporenii, și de culoarea, și de mireasma acelei floricele viorii. Așa ceva nu le fusese încă dat să vadă acolo–n mohorâta împărăție, sub pământ.

Floarea trecea din mână în mână și toți priveau codița verde, dar mai ales petala viorie. Și toți trăgeau în piept mireasma primăverii și se îmbătau cu ea.

– Asta–i aromă, ziceau ei, de sus, de–acolo din pământul cel verde al Bihariei, dar și din părul cel bălai al fetei îndrăgostite.

– Așa sunt florile–n Biharia? se întrebau unii pe alții locuitorii din împărăția lui Troian.

– Da, da! răspundeau alții. Se spune că acolo–s numai flori, iar oamenii au inimile calde, sunt veseli și sunt fericiți.

– Să plecăm dară acolo! s–au ridicat și alte glasuri.

– Păi, să plecăm!.. răspundeau toți ceilalți. De ce sorbeau mai mult parfumul florii, de aceea se făcea parcă în mintea lor lumină. Și sufletele li se aprindeau de o dorință ce le fusese până atunci necunoscută. Doreau și ei, ca oamenii ceilalți, să afle, să cunoască fericirea de a iubi, de a fi iubit.

Și–acum clocotea întreaga împărăție de–acea minune ce–o săvârșise doar o floricică din părul unei fete îndrăgostite!

– Să se deschidă porțile degrabă! strigau supușii. Vrem să plecăm.

– De nu, să se păzească împăratul! spuneau alții cu glas de amenințare.

Și cine știe ce cuvinte de hulă ar mai fi rostit în vânzoleala aceea poporenii, de nu s–ar fi ivit tocmai atunci pe treptele palatului Troian. Așa s–a făcut liniște, căci împăratul a făcut mulțimii semn cu biciul să tacă și–a rostit încruntat:

– Supușii mei! La toți aș vrea ca să fie întâmplarea aceasta învățătură. Și cine va tânji de astăzi înainte să–și încălzească inima, să–mi părăsească fără voie împărăția, ca fata mea va pătimi!

– Preaînălțate împărate, au început atunci să se ridice glasuri, noi încă te poftim s–o ierți pe fată, pentru că inima i–e caldă, așa cum spui. Și noi ne–am săturat să ne simțim mereu aceste sloiuri reci de gheață în piept. Și te rugăm să ne dai învoire să părăsim împărăția și să plecăm pe celălalt tărâm!

– Nemernicilor! a răcnit Troian. Și parcă nu–i venea să–și creadă

auzului acele vorbe ce le rostea mulțimea. Nemernici ce sunteți! Cunoașteți voi cum am să pedepsesc eu astfel de cuvinte îndrăznețe? Am să vă potopesc sub nea. De vii am să vă îngrop. Și–mi voi aduce în locul vostru alți supuși!

Negru de supărare, s–a tras apoi Troian la sine în palat, în vreme ce afară creștea, ca niște valuri mânioase, huietul mulțimii. S–a urcat iute în turla cea mai înaltă. Și–acolo a rotit din bici.

Balaurul s–a și grăbit să vină la poruncă.

– Pe toți să mi–i acoperi, să–i îneci sub zăpadă! a strigat împăratul cu vocea grea de ură. Nici unul să nu scape, să nu rămână viu! Cu fata mea cu tot. Nu–mi trebuie supuși cum sunt aceștia. Am să–mi iau alții. Alții.

Și viscolul a început să bată; zăpada s–a pornit să crească, pe toți supușii să–i îngroape.

S–a înălțat întâi zăpada până la treptele palatului, apoi mai sus, mai sus și de fereastră. A potopit și ulițe, case, oameni. Gemete răsunau de pretutindeni. Se tânguiau femei, copii, bătrâni. Toți care–și pierdeau viața sub munții de zăpezi. Și toți ziceau:

– Vrem să plecăm! Ni–i prea destul de împărăția ta, Troian! Iară de jos, din temnița de gheață de sub pământ, unde fusese zăvorâtă Fulg–de–nea de tatăl său, cruntul Troian, cu gând ca să–i înghețe inima, se auzeau suspine și fata lui rostea:

Tată, tată dragă,
nu–ți fie de șagă,
c–aici sub pământ...
mi–ai săpat mormânt...
Da' nici în mormânt
liniște nu simt...
Că mi–e dor de viață,
de flori și verdeață.
Lacrimi curg amare;
Pruncul unde–i oare?
Dar soțul iubit?
Visu–i nesfârșit!
Nu i–am sărutat
nici când am plecat
și cât or mai fi,
cât or viețui

nu i–oi mai zări!
Tată, tată dragă,
nu–ți fie de șagă,
c–aici sub pământ
mi–ai clădit mormânt!...

Auzea Troian împăratul suspinele fetei și gemetele supușilor. Și supărarea îi creștea de două ori mai mult. Urcat în turn, își rotea și mai tare biciul. Balaurul sufla și mai vârtos pe nări și pe gură viscol cu zăpadă și îngheț fără seamăn. Și zăpada se urca, se urca întruna.

Abia când a ajuns zăpada până la ferestrele turnului, a făcut semn împăratul fiarei sale de credință să contenească viscolul, de teamă să nu–l îngroape până la urmă și pe el.

A făcut semn, și viscolul a stat, dar gemetele celor ce se înăbușeau sub munții de zăpadă și plânsul fetei sale se auzeau acum în liniștea de moarte mai deslușit, mai tare. De sub palat, din temnița de gheață, copila lui spunea plângând lacrimi amare:

Tată, tată dragă,
nu–ți fie de șagă!
Tu m–ai zăvorât,
mi–ai zidit mormânt.
Dar nici în mormânt
liniște nu simt...
Dorul mă cuprinde,
inima–mi aprinde,
după pruncușor,
după puișor...
Tu mi l–ai răpit
și l–ai azvârlit
în brațe de zmeu
pe copilul meu,
pe nepotul tău...
Dorul mă cuprinde,
inima–mi aprinde,
și plâng și suspin,
și după Sorin,
soțul meu iubit,
împărat vestit...
El când va veni

și când va zări
că tu m–ai răpit
și m–ai osândit,
rău s–o mânia,
rău s–o răzbuna!...
Tată, tată dragă,
nu–ți fie de șagă!
Dorul mă cuprinde,
inima–mi aprinde...
Și dorul zdrobește
gheața și–o topește.
Dragostea mă arde
și–n jur totul cade...
Totul se topește
și se prăvălește...
Tată, tată dragă,
nu–ți fie de șagă!
Dorul mă cuprinde,
inima–mi aprinde
și tu te–oi căi,
rău te–oi mai căi!...

Când s–au auzit răsunând aceste cuvinte, împăratul a început să strige, să acopere glasul fetei și al supușilor osândiți la pieire. Și râzând ca un nebun, a răcnit către afundurile acoperite de zăpezi, scoțându–și capul cu barba zburlită pe fereastra turnului:

– Așa?... Vă doare osânda mea? încălziți–vă acuma cu toții inimile acolo sub zăpezi. Nemernică fată! Nesocotiți supuși! V–am spus c–o să v–ajungă pedeapsa mea! De vreți inimă caldă, să stați așa pe veci!

Și peste toată împărăția a răsunat râsul nebun al împăratului:

– Ha, ha, ha!... V–am pedepsit!

Și–n temnița de sub palat sta Fulg–de–nea. Știa că tatăl său n–o s–o mai ierte niciodată, că n–o să–și mai vadă pruncușorul, nici soțul drag, nici munții, ierburile verzi, că n–o să mai audă cântece de bucium. Și jalea îi sfâșia inima...

Lacrimi tot mai fierbinți curgeau din ochii ei, pe lespedea de gheață, și trupul i se zguduia în suspine.

În mintea ei vedea coliba clădită de Sorin, poiana în care se jucase

pruncușorul și munții ce–i erau atât de dragi. Își amintea de tot ca într–o poveste. Durerea ei nu avea margini...

– O!... Cum să ies de-aci, să văd din nou lumina? gemea copila, înlănțuită în temnița de gheață. Cum să–i mai văd pe cei care–mi sunt dragi?

Și se lupta, plângând, lovind pereții tari de gheață, trăgând de lanțuri, să le rupă. Striga:

– Sorin!... Ajută–mă să scap...

Sorin era departe. N–auzea.

– Copilul meu! Copilul... se jeluia măicuța îndurerată. Copilul ei? îl azvârlise zmeul între lupi.

– Cum am să pot ieși de–aici? plângea sărmana Fulg–de–nea cu deznădejde.

Și lacrimile ei, care curgeau pe gheață, ardeau așa de tare, c–au început sub fierbințeala lor să se topească pereții tari și lespezile reci...

Un abur albăstrui pornise să se înalțe din alba nepătare a zăpezii.

De sus, din turlă, împăratul a văzut. S–a mohorât la chip și, ridicând în sus sprânceana, a privit cu neliniște într–acolo.

Și aburul a fost întâi ușor, apoi mai gros... Zăpada a început să se cufunde. Nămeții s–au muiat. Iar lacrimile fetei ardeau din ce în ce mai tare. Se topea temnița de gheață. Și temeliile palatului se clătinau.

Palatul tot pornise să se lase într–o parte. Turla se prăbușea. Se prăbușea întreaga împărăție. Zăpezile și gheața se cufundau către adânc, se prefăceau în ape spumegânde, acolo sub pământ.

Și cu cât dorul o cuprindea mai mult pe Fulg–de–nea, cu–atâta inima–i se înflăcăra. Din inimă se răspândea un foc care topea și ultima fărâmă de gheață, de zăpadă.

Se prefăcea și ea în apă, în apă proaspătă și rece cum e gheața...

Se prefăcea frumoasa Fulg–de–nea într–un izvor, ce izbucnea din acel loc unde fusese înlănțuită.

Nu mai era din preafăloasa împărăție, acum, decât o apă mare și, printre valurile ei, plutea Troian, fără coroană, cu părul răvășit strigând pe cât putea:

– Lăstuș! Voi, zmeilor! Săriți într–ajutor! Dar zmeii nu veneau, zmeul Lăstuș mai era încă mânios că împăratul Troian nu își ținuse vorba împărătească și nu îi dăruise răsplata pe care o ceruse, pe alba Fulg–de–nea.

– Să bată viscolul! Să înghețe iară totul! striga din răsputeri Troian.

Dar viscolul, balaurul, văzând primejdia, fugise, îl părăsise. Și atunci, se povestește că înainte de a se cufunda de tot în apă, ar mai fi auzit împăratul slab de tot un glas:

Tată, tată dragă,
nu–ți fie de șagă!
Dorul m–a cuprins,
inima mi–a–ncins,
și tu te–oi căi,
rău te–oi mai căi!...

Să fi fost izvorașul în care se prefăcuse trupul fetei cel ce murmurase astfel de cuvinte? Să fi fost numai o părere din spaima cumplită ce–l cuprinsese pe Troian? Nu știe nimeni! Destul că, gâtuit de frica morții, a mai răcnit o dată împăratul:

– Ajutor! Săriți într–ajutor! Se topește împărăția mea de gheață! Și piere împăratul ei. Pier eu, Troian! Săriți!!

Nu i–a răspuns decât un glas slab de tot:

Dorul m–a cuprins,
inima mi–a–ncins...

Apoi glasul s–a stins cu totul. Troian s–a cufundat și el sub unda rece.

Stâlpii înalți de gheață, ce sprijineau înainte bolțile cele mari ale împărăției de sub pământ, căzuseră cu zgomot, de–au hăulit toți munții până în depărtări. Și stâncile ce se aflau deasupra bolților de gheață s–au prăvălit. Au îngropat sub ele pe toți acei ce viețuiseră, și acel tărâm de gheață.

După aceea, apele s–au tras, sau le–a sorbit pământul în tainițele lui. N–a mai rămas la suprafață decât un izvoraș ce izbucnea către lumină, din locul unde fusese înlănțuită Fulg–de–nea. Și–n jurul lui au rămas bolovani, brazi sfărâmați, ruină și mâhnire.

A udat însă apa izvorașului tot locul și iarba a început să se înalțe ca prin farmec. Și flori au înflorit. Multe, multe de tot... Locul acela prăbușit s–a prefăcut într–o poiană înflorită, așa cum sunt pe munte pretutindeni.

Niște ciobani, care treceau pe–acolo, au văzut iarba și florile ce smălțuiau poiana, s–au așezat lângă izvor, au făcut stână.

Și au numit locul acela, unde fusese împărăția: Stâna de vale...

N–a trecut mult de–atunci și s–a întors Sorin, prin slavă, pe calul său înaripat, cu pletele de aur fluturând pe umeri.

Și cum venea, deodată a zărit la poale de pădure un foc mare

arzând. Nu era foc precum credea, ci paloșul lăsat spre ocrotire soației sale, ce se afla acolo printre brazii întunecați. Și-n grabă a pornit către coliba din poiană, pe care el însuși o clădise pentru iubita-i Fulg-de-nea.

Acasă, nimeni. Ușa trântită de perete. Și leagănul pustiu. S-a înspăimântat mai tare împăratul. Cine i-a răpit soția? Cine i-a luat copilul? Și ce s-a întâmplat în lipsa sa?

A încălecat din nou Sorin și a plecat prin munte. A mers de astă dată pe drumuri de pădure, gândind că astfel va mai găsi vreo urmă a celor petrecute. A luat-o întâi către lăcașul zmeilor, dar ei pieriseră, ascunși în tainiți nevăzute.

A tot gonit pe munți în sus și în jos, pe văi, pe creste și iată, într-o pădure, pe unde umblau lupii, a mai zărit un scutec.

Scutec de prunc în locurile acelea? L-a cunoscut Sorin. Copilul său și al lui Fulg-de-nea avea astfel de scutec.

Simțea că-și pierdea mintea împăratul! A colindat, a scotocit tot locul – copilul nu și-a mai găsit.

A gonit iar Sorin pe munți, și iată într-un hățiș o albă fâșioară din rochia ce-o purtase Fulg-de-nea.

Striga prin munți Sorin, de răsuna văzduhul întreg până departe:

– Hei, Fulg-de-nea, răspunde-mi!... Cine te-a luat? Pe unde ești?... Copilul nostru unde-i?... Hei, Fulg-de-nea...

Și nimeni nu răspundea la strigătul lui jalnic.

A gonit iar... Și lacrimi îi brăzdau obrajii.

A mai gonit... N-a gonit mult și a văzut în cale o movilă, dar nu era movilă, ci un balaur alb.

El singur mai trăia, din toți aceia ce viețuiseră în împărăția lui Troian. Trăia, pentru că avusese aripi și scăpase, lăsând pe împăratul său, Troian, în părăsire.

Fugise să se-ascundă-n pădurile din munți, căutând să scape acolo, nevăzut. L-a prins Sorin pe-acel balaur și l-a lovit cu paloșul de foc, plin de mânie.

De teama morții, fiara a povestit slăvitului Sorin cum a pierit împărăția lui Troian, sub lacrimile și sub focul inimii ce-ardea de dor a preafrumoasei Fulg-de-nea.

A ascultat povestea cu durere Sorin; a încredințat apoi balaurul în paza unui bihorean bătrân, Andrei, să nu mai poată fiara face nici un rău.

Și a plecat spre locurile acelea, unde fusese împărăția lui Troian.

S-a repezit cu calul său în zbor, până-a ajuns pe culmea împădurită a Băiții. De-acolo a privit în vale. Și fie că amărăciunea îl copleșise, fie că ochii lui erau încețoșați de lacrimi, n-a mai putut cunoaște locul unde fusese cândva împărăția de gheață.

S-a avântat atunci pe culmea învecinată, pe Munceii. Și de-astă dată l-au văzut ciobanii care-și pășteau mioarele lângă Stâna de vale, i-au povestit cum auziseră și ei, că-n acel loc fusese împărăția prăbușită. I-au arătat și izvorașul minunat, ce murmura acolo printre pietre, la lumină, și care avea putere, ziceau ei, să înflorească locurile pe unde trece și să tămăduiască suferințe.

S-a aplecat Sorin să soarbă apă. Și apa din izvor era ca gheața. Fusese plâns și ars în suflet de mâhnire împăratul. Cum a sorbit, s-a răcorit.

Și apa susura, de parcă rostea blând un glas de fată, de parcă auzea pe draga-i Fulg-de-nea:

...Tu, cât vei trăi,
eu te voi iubi...
Eu te voi iubi!...
Ci tu să te duci,
calea să apuci,
să cați fecioraș,
rumen, drăgălaș.
Dacă-l vei afla,
să-l trimiți colea,
apa să mi-o bea.
El o fi cândva
mângâierea mea!
Și toți câți or bea,
ici, din apa mea,
din acest izvor,
să se răcorească,
să se liniștească
toată viața lor.
Lacrimile mele
chinul să li-l spele!...
Tu cât vei trăi,
eu te voi iubi...
Eu te voi iubi!...

S–a ridicat de lângă izvor împăratul Sorin și a simțit că sufletul i s–a liniștit, durerea nu l–a mai ars.

A încălecat pe cal și, înălțându–se în văzduh, a pornit deasupra Bihariei, să–și caute feciorașul pierdut. Știa că avea copilul său o stea în frunte, ce–l apăra de moarte și primejdii. Nădăjduia mereu să–l afle ascuns pe undeva.

Și a umblat el, a tot umblat deasupra pădurilor Bihariei.

A umblat vreme îndelungată, ani nesfârșiți.

În tot acest timp nu și–a aflat însă copilul.

Nu a putut să afle pruncul său și al frumoasei Fulg–de–nea!

Au trebuit să vie alte întâmplări, ca taina aceasta să fie dezlegată...

Au trebuit să se petreacă fapte vitejești. Fapte și feți viteji, pe care–n alte povestiri îi vom vedea...

MOARA ZMEILOR

Se spune apoi că–n timpurile acelea să fi căzut o dată, nu știu cum, Biharia în ghearele cele cumplite ale zmeilor... Erau sărmanii oameni în stăpânirea lor; nu puteau să le stea împotrivă. Dacă pofteau zmeii bucate, le luau de la bouari; lemne dacă doreau, îi sileau pe pădureni să le aducă, să–i și slujească, să le clădească tot ce aveau ei de trebuință.

Creșteau copacii mari și drepți, zmeii îi doborau sau îi strâmbau; luau mana pășunilor când înverzeau; otrăveau izvoarele; și câte alte rele nu făptuiau! Și pe flăcăi, când îi zăreau pe munți, îi îmbrânceau și–i doborau în prăpăstii; iară pe fete le furau, le duceau în sălașurile lor și le făceau roabe...

Asemeni vremuri de spaimă au fost acelea!...

Și dintre zmei, mai rău ca toți era Lăstuș...

El era căpetenia. Și își avea lăcașul într–un palat măreț, clădit numai din aur, sus între stânci, aproape de culmile Munceii, pe malul unei ape frumoase.

Aci își aducea Lăstuș prăzile răpite de la bouari și pădureni, aci își ascundea și roabele, flori gingașe ale munților, copilele răpite.

Și se mai povestește că tot în acel timp îmboboci într–o căsuță de pădurean, pe muntele Aleul, o fată cu ochi negri ce se numea Drăgana.

Era frumoasă copila, cum nu se poate spune, că fața ei era mai albă ca laptele și părul ei cădea pe umeri, văl lucitor, întunecat ca noaptea. Iar sub sprâncenele codate avea Drăgana gene lungi, tremurătoare, ca streașina pădurii deasupra unor lacuri fierbinți, scânteietoare, în care cine se oglindea simțea că–și pierde mintea și că se îndrăgostește.

Frumoase erau toate fetele din munți. Da' niciodată nu se mai văzuse vreuna mai frumoasă decât Drăgana! Că pasul ei era ca mersul

cel sprințar al ciutelor pe stânci, și trupul îl avea mlădiu, cum este creanga de alun în adierea vântului din zori. Și era proaspătă Drăgana, ca apa ce țâșnește din izvor, și tot ca ea avea glasul cristalin, iar când zâmbea se lumina tot cerul și pământul împrejur...

Și dacă ea era așa cum povestesc, nu este greu de închipuit de ce veneau atâți flăcăi s-o pețească, s-o ceară de nevastă pe Drăgana!

Că vestea umbla iute, nu numai între munți, ci până hăt departe, peste mări și țări. Și aflaseră de frumusețea fetei feciori de regi și împărați. Voinici neînfricați, cu ghioage ghintuite pe umeri, ori buzdugane, sau încinși la șolduri cu săbii lustruite, veneau... Veneau pe jos, veneau călări, urcau pe munți până la casa cu stâlpii înflorați, în care locuia Drăgana și se plecau înaintea ei, cerându-i mâna, îmbiind-o unii cu vitejia și puterea ce le aveau, alții cu avuțiile lor...

Dar în zadar veneau atâți feciori, că fetii nu-i căzuse drag încă nici unul. Și toți făceau calea întoarsă, cu inimile arse de mâhnire.

Se bucurau părinții, bieții, că fata lor i-atâta de frumoasă, c-atâți flăcăi de seamă o râvnesc și fiecare ar vrea să-i fie soț. Mai înainte însă ca Drăgana să-și fi găsit un soț și braț de bărbat să poată veghea cu dragoste și cu putere voinicească asupra sa, zmeii au și aflat de frumusețea ei. Lăstuș a dat porunci. Și numai iacătă într-o bună dimineață, la poarta căsuței din pădure s-au ivit doi zmei. Băteau cu pumnii în ulucă și strigau tatălui Drăganei:

– Să ne dai fata, bătrâne! Îți poruncește Lăstuș!

Bătrânul, tatăl fetei, a înghețat de spaimă. Iar mama a început să-și zmulgă părul din cap de deznădejde și să o jelească pe copilă ca pe una dusă dintre vii.

Numai Drăgana, fetică de muntean, nu prea și-a pierdut firea. Și punând mâna pe un topor, a strigat alor săi:

– Stați! Nu vă înfricoșați! Mai bine luați și voi topoare, să ne apărăm...

Avea curaj copila!... Și dacă tatăl a văzut așa, a pus mâna și el pe un topor, mama pe altul. Și, zăvorând în grabă ușa, s-au așezat în dosul ei, gata de luptă, dacă ar fi îndrăznit zmeii, cumva, să năvălească înlăuntru.

Tocmai la vremea aceea urcau pe munte, spre casa din pădure, niște voinici, care veneau și ei să ceară fata. Zmeii, zărind flăcăii cu ghioagele pe umeri și nevenindu-le la îndemână să dea lupta, au întins aripi mari negre și au zburat către stăpânul lor Lăstuș, să-i spună ce li s-a ântâmplat. Și-anume că Drăgana a cutezat să li se împotrivească.

S-a mâniat peste măsură Lăstuș, când a aflat. I-a ocărât bine pe cei doi zmei c-au fost neputincioși. Și-a hotărât s-o răpească el singur pe fata cea frumoasă.

S-a înveșmântat apoi în haine de bouar și a pornit prin pădure, spumegând tot de furie.

N-a trecut mult și a ajuns la casa din pădure. Acolo s-a pitit în dosul unui trunchi, și a rămas așa, pândind s-apară fata.

A așteptat un timp.

Lumina zilei asfințise, lăsând peste frunzișul învăluit în umbre al pădurii, o tainică lucire.

Și, dintr-o dată, s-a ivit fata. A coborât cu pasul sprinten, purtând o cofiță. S-a dus către izvor, dar, când a aplecat cofița înspre șuvoiul zglobiu al apei, a întins aripile și zmeul. A prins-o într-o clipă cu ghearele de subsuori și a pornit ca vântul prin văzduh.

Drăgana a țipat, a încercat să se lupte. Nu a fost însă chip să-i scape din gheare lui Lăstuș.

Curând n-a mai rămas pe urma zmeului și a copilei decât o clătinare ușoară de ramuri, încolo, peste creștetele înalte ale pădurii. Și alt nimic. Ba au rămas... Au mai rămas și jalea nesfârșită a mamei, amărăciunea tatălui și ura tuturor celor din munți.

Iar buciume au sunat vestea prelung și cu durere. Pe creste au început să ardă focuri.

Și mulți, oho!... ce mulți flăcăi, cei mai voinici din munți, au luat în mâini câte-o bărdiță, topor, sau cuțit lung și au pornit să se lupte cu zmeul, cu Lăstuș!

Dar dintre toți câți au plecat, nici unul nu s-a mai întors... Toți au pierit acolo; pentru că avea zmeul în slujba lui pe un uriaș de piatră. Se asemăna c-un munte. Și se numea Buteasa. Era bătrân Buteasa, da' puternic.

La vremea lui, uriașul fusese de-altminteri un viteaz care voise să-l răpună pe Lăstuș. Și se luptaseră împreună. Numai că zmeul biruise; îl supusese unei vrăji și-l luase rob. Acum, vrăjit, uriașul cel de piatră nu mai știa ce face. Se supunea voinței zmeului. Și acesta îl orânduise să-i fie strajă la curțile-i de aur, dintre stânci.

Și sta strajă Buteasa, privind din înălțime, încolo peste munți. Și cum vedea pe careva că se apropie de curțile zmeești, i se așeza în față, perete neclintit. De încerca vreun călător să urce peste el, peretele începea să se cutremure. Își zguduia tot trupul uriașul cel de piatră.

Cutezătorul se prăvălea-n prăpăstii. Mai arunca Buteasa deasupra bolovani, până ce îl strivea. Veneau după aceea și fiarele, de hăcuiau ce rămânea din îndrăzneț.

Așa s-a petrecut cu toți aceia câți au plecat să scape copila care fusese răpită din pădure.

Și tot mai mult plângeau părinții fetei. Atât jeleau, de se muiau și pietrele de mila lor.

Cursese atâta sânge! Și în zadar, că fata rămăsese acolo prinsă, fără să-i poată da careva vreun ajutor.

Și cum stăteau bătrânii așa, într-o seară, plângând încet pe prispă, deodată au văzut venind spre ei un flăcăiandru, coborând din munți. Era un băiat sprinten, voinic și lat în spete, dar cu mijloc subțire, ca tras printr-un inel. Ducea pe umăr ghioaga ghintuită, și șuiera voios. A dat frumos bineţe voinicul și-a cerut adăpost.

S-au ridicat bătrânii; l-au ospețit pe călător, i-au adus fân pentru culcuș, apoi bucate pentru cină – ce-or fi avut și ei prin casă... S-a așezat la masă flăcăul. Și după datină și-a scos căciula. Dar când și-a scos căciula, bătrânii au văzut că oaspetele lor avea pe frunte o stea de aur.

– Al cui ești tu, copile? Și de unde vii? l-a întrebat atunci tatăl Drăganei, pe acel flăcău ce poposise-n casa lor. Acesta a început să râdă:

– Te minunezi, bătrâne, poate, de steaua aurită, ce-o am aci pe frunte? Nu știu nici eu de unde-i. Și drept dacă ți-oi spune – poate nici n-o să crezi – când eram mic de-o șchioapă am trăit în pădure cu un haitic de lupi. Urlam și-mi căutam hrana cu fiarele împreună. Ce s-a întâmplat cu mine? Am fost pierdut de mama sau m-a zvârlit acolo vreun dușman? Nu știu nici eu să-ți spun.

Și-apoi voinicul a mai istorisit cum un bouar, care trăia singuratic acolo sus pe munte, l-a prins cu o capcană în hățiș. Tare s-a mai mirat bouarul, cum de-a putut trăi copilul cu fiarele împreună, cum nu i-au făcut rău, nu l-au mâncat de foame... L-a luat după aceea și l-a crescut, l-a învățat și traiul, și vorbirea, precum e la munteni. l-a dat același nume, Brițeiu, cum îl chema pe el.

Pe urmă au trecut anii. Bouarul a murit. L-a îngropat băiatul și l-a jelit ca pe un tată ce-i fusese. Și cum în munte, pe pășune, sus, i s-a urât să tot stea singur, a coborât către păduri, să vadă lumea, să știe ce mai este...

A ascultat tatăl Drăganei pe flăcău; după aceea a grăit și el:

– Să vezi acum, voinice, că eu știu o poveste din tinerețea mea, despre Sorin. Sorin e împăratul țării de foc, de sus, din slavă. Și soața lui a fost frumoasa Fulg-de-nea. Ei au avut un prunc, căruia împăratul i-a pus în frunte o stea de aur, ca să-l cunoască totdeauna și ca să-i fie ocrotire la primejdii. Când a pierit Fulg-de-nea, s-a pierdut și copilul, lăsat într-o pădure lângă zmei. Ce s-a ales cu el, n-a aflat nimeni, măcar că tatăl său l-a tot căutat. Și-acuma mă întreb: n-oi fi cumva chiar tu copilul cel pierdut al lui Sorin?

Voinicul a început să râdă și mai tare:

– Glumești, om bun? Cum să fiu eu, un flăcăiandru de la boi, copil împărătesc? Asta nu-i cu putință... Mai bine dă încolo vorbele de clacă și spune-mi de ce sunteți așa mâhniți? Văd bine, sunteți plânși. Când am venit jeleați. Ați fost oare loviți de vreo năpastă?

– Am fost loviți, că ne-am pierdut copila, a răspuns tatăl.

– Cea mai cuminte și mai mândră fată! a zis și mama.

– A răpit-o Lăstuș! a mai spus tatăl.

Și-au povestit flăcăului cum a furat-o zmeul pe fata lor, Drăgana; cum au plecat voinicii s-o scape; cum s-au luptat zadarnic și cum s-au prăpădit cu toții, făcuți fărâme de Buteasa – uriașul ce-l slujește acum sub vrajă pe Lăstuș.

Spunând acestea toate, părinții fetei au început din nou să plângă.

– Am să mă sting din viață și n-am să-mi văd copila nici în ceasul morții, a mai rostit bătrânul, privind cu încrâncenare asfințitul, ce învăluia parcă în horbote de sânge munții.

Flăcăul a ascultat și el cu luare-aminte ce-au povestit bătrânii. Și-avea o inimă Brițeiu, ca pâinea caldă! S-a amărât nespus de toată durerea aceea a bătrânilor și, fără să stea pe gânduri, a glăsuit:

– De-acum o să mă duc și eu să dau piept cu Lăstuș, s-o aduc pe Drăgana aici, la voi acasă!

– Degeaba ți-ai da viața! au suspinat bătrânii. Că zmeul îl are pe uriaș. Stă-n calea orișicui și îl zdrobește fară îndurare.

– O viață am, a zis flăcăul, și vreau să mi-o trăiesc în vitejie!

Au încercat bătrânii să-l oprească. Le părea rău de tinerețea lui. Dar el s-a ținut tare. Le-a spus că hotărârea-i luată. l-a mângâiat apoi și el cum a putut pe amândoi părinții Drăganei. Și le-a cerut să-i arate drumul către sălașul cel zmeiesc.

Ei n–au avut ce face. Au trebuit să se învoiască și să–i arate drumul.

Și–a luat după aceea Brițeiu rămas bun. A pus ghioaga pe umăr și a plecat cu pas săltat, prin pâcle, peste munte.

Și–a mers... A mers pe creste și prin văi. Și s–a urcat pe culme la Munceii. De–acolo a coborât spre valea unui râu și iacătă în fața lui s–a și ivit uriașul Buteasa cel vestit.

Se mișca greu, huruind stânci în jurul său, înalt, abia i se vedea capul prin norii fumurii. Pe cap, în loc de păr, avea ferige și brusturi cu frunze mari. În chip de barbă–i atârnau de față jnepeni și brazi pitici, pe ei cu tufe de licheni. Rânjea cu colții lui de piatră. Mormăia:

– Fă calea întoarsă, măi băiete, că peste trupul meu de piatră tot n–o să poată trece o gânganie ca tine. Și dacă încerci să te urci, aici au să–ți rămână oasele, să știi!

– He, he, he! a început să râdă Brițeiu. Ce tot te grozăvești așa, moșnege? Nu știi că acela ce se fudulește se poticnește? Și ai uitat că buturuga mică răstoarnă carul mare?

Zicând așa, a și început să urce pe stânca din care era făcut tot trupul lui Buteasa. S–a cățărat puțin, dar deodată uriașul s–a clătinat, s–a zguduit. Flăcăul a căzut.

Deasupra a mai trântit Buteasa un vraf de bolovani.

Dar s–a ținut bine Brițeiu... S–a cam lovit, ce–i drept, s–a cam zdrelit, dar altfel a rămas nevătămat, că era tare și avea steaua din frunte ce–1 ocrotea de moarte. Și–a făcut dară loc cu greu, dând la o parte bolovanii ce–i aruncase peste el Buteasa. Și a început să se agațe din nou.

Iar a căzut; iar s–a urcat. Și fiarele stăteau pitite în pădure, la pândă, mârâind și așteptând să–l poată sfâșia, așa cum se întâmplase cu toți câți încercaseră să vină acolo.

Astfel a trecut ziua, a mai trecut și noaptea. Și–n tot timpul acesta a căzut flăcăul de zeci și zeci de ori.

De câte ori s–a prăvălit, a spart cu capul câte un stei din stâncă; dar nu s–a dat bătut.

Și tot luptându–se astfel, au început să se zărească iarăși cele dintâi lumini cețoase ale zilei.

La acel ceas se deștepta Sorin și–ncălecând pe calul său înaripat, pornea–n văzduh, luminând cerul și pământul cu paloșul de foc pe care îl purta cu sine la oblânc.

Din când în când, deasupra câte unui loc ce–i plăcea împăratului mai mult, trăgea calul de frâu, își încetinea zborul și, încordându–și arcul, ce asemeni îl purta cu sine, zvârlea în jos săgeți. Și locurile acelea erau îndată scăldate în căldură și într–o lumină aurie. Iar florile se înălțau văzând cu ochii, sălbăticiunile zburdau, pâraiele cântau și firea întreagă se înveselea.

Când a ajuns Sorin peste Biharia înflorită, munții păreau făcuți din aur, iar apele din lumină.

Măritul crai a zărit însă sub Munceii pe un flăcău ce se trudea să urce pe Buteasa. L–a ațintit mai bine cu–o rază de lumină; și–n inimă a simțit Sorin o tulburare. Feciorul ce lupta pe vale avea pe chipul său o umbră dragă, cunoscută. Și gura lui, dar mai cu seamă ochii, îi aminteau de soața–i Fulg–de–nea.

– N–o fi chiar el? I–a fulgerat gândul pe crai. Dacă e el, are pe frunte stea de aur.

Și tot atunci Brițeiu, simțind raza fierbinte ce–i juca pe față, a ridicat spre slavă capul. Fără să vrea și–a amintit de ce–i spusese bătrânul – tatăl fetii – că s–ar putea întâmpla ca el să fie feciorul pierdut al lui Sorin, scăpat de la primejdii de steaua cea de aur.

Feciorul și cu tatăl s–au privit ochi în ochi. Iar împăratul, încordându–și arcul, a tras din el săgeata fermecată. Săgeata s–a înfipt din zbor drept în căciula lui Brițeiu, i–a dat–o la o parte de pe frunte. Și ce să vezi? Pe fruntea sa era steluța ce însuși împăratul i–o prinsese în ceasul când flăcăul se născuse.

– Slăvite crai, a zis atunci Brițeiu, îndură–te de mine, dă–mi ajutor să trec peste uriașul ăst de piatră, s–ajung la o copilă răpită de Lăstuș, și să i–o smulg din gheare!

De–atâta bucurie simțea că–și pierde graiul Sorin. Feciorul lui era. Feciorul ce–l căutase atâția ani de–a rândul. Până și vorba, vorba cum o rostea Brițeiu, domol, puțin cântat, se–asemăna cu a fetii pe care n–o putea uita. Copilul lui era, și–i cerea ajutor.

Fără să stea în cumpănă o clipă, a hotărât împăratul întâi să–l ajute pe fiul lui să biruiască greul. A tras înc–o săgeată, care–a pornit ca gândul. Săgeata a–nceput pe drum să crească. A tot crescut. S–a schimbat într–un cal. Într–un cal murg ce s–a oprit lângă Brițeiu. Și i–a grăit astfel:

– Încalecă, stăpâne, și poruncește încotro să zbor. Brițeiu a înțeles că împăratul Sorin l–a ajutat. Cum îi era degrabă a încălecat pe cal și–a poruncit:

– Hai, murgule, să mergem la palatul lui Lăstuș!

– Să mergem! a nechezat calul, întinzând aripi.

Și au pornit în zbor. Cât ai grăi o vorbă, au fost peste Buteasa; au și ajuns în mijlocul grădinilor zmeiești.

Calul s–a coborât pe o alee prunduită toată numai cu pietre nestemate. Și în grădină creșteau flori, care păreau măiestre cupe țesute din argint. Păsări cu triluri calde zburau din ram în ram.

Brițeiu a stat așa un timp și parcă nu–i venea să creadă că poate fi pe lume atâta bogăție, câtă era acolo adunată. La capătul aleii luceau în raza albă a dimineții palatele de aur, cu sute de ferestre și balcoane, și cu pereții bătuți în diamante, safire și rubine. Și prin palat se vedeau roabe și slujitori nenumărați.

Deodată flăcăul a auzit un cântec. Un cântec domol și dulce, plin de deznădejde.

«Ce–o fi?» și–a spus Brițeiu. Și, lăsând calul acolo pe alee, s–a îndreptat către râul din vale, de unde venea zvonul.

Acolo jos, pe țărm, era o fată atâta de frumoasă, că lui Brițeiu i–a și căzut pe dată dragă.

S–a apropiat de ea. Și–avea copila părul negru de tăciune și ochi adânci, în care se citea atâta jale și durere, încât flăcăul a simțit cum i se frânge inima de milă.

«Ea trebuie să fie!» și–a zis Brițeiu și a strigat–o cu numele ce i–l spuseseră părinții.

– Drăgana! Tu ești?

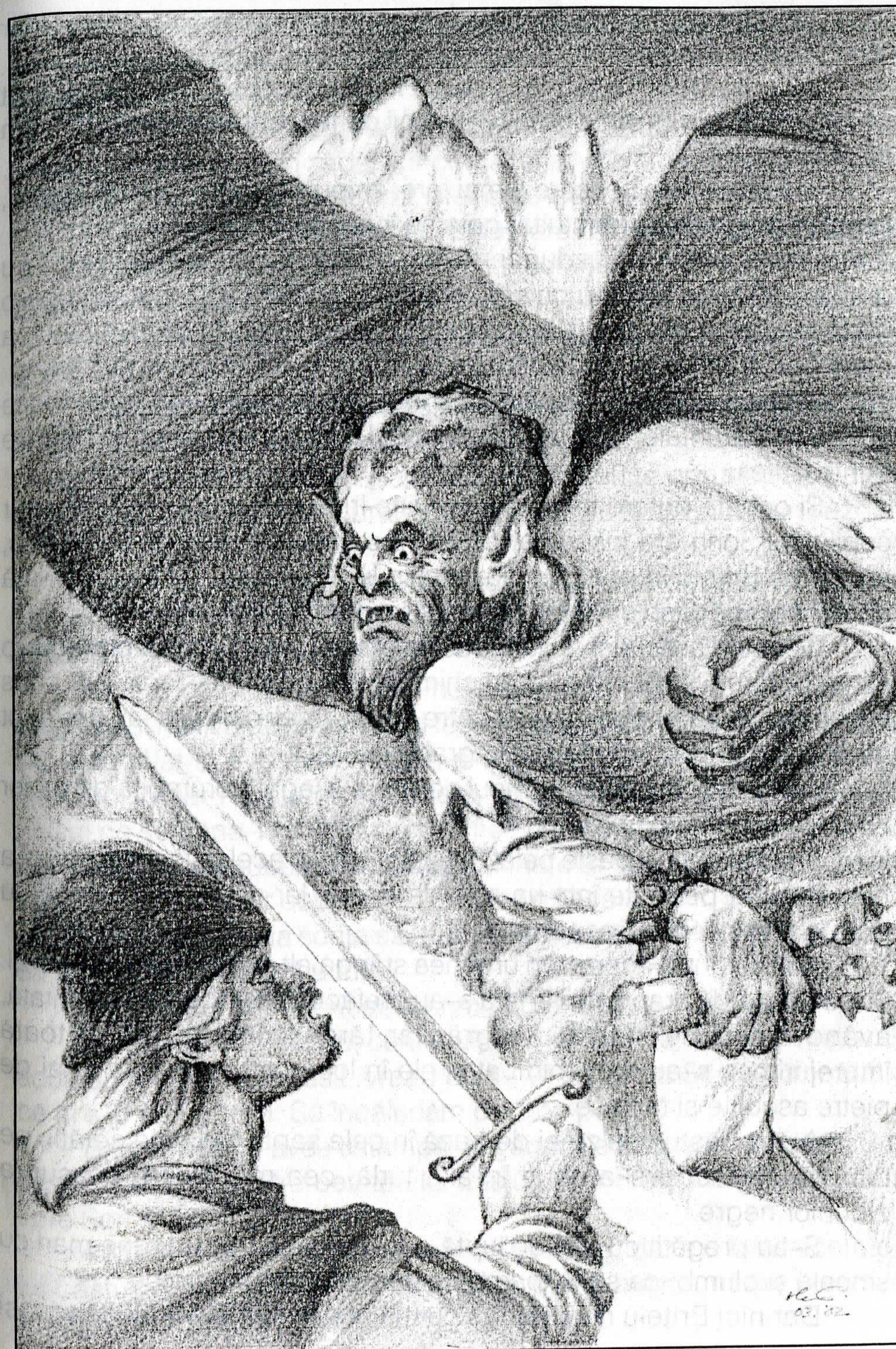
Copila, auzindu–și numele, a și sărit din locul unde sta, punându–și mâinile pe inimă cu spaimă.

– Nu te înfricoșa, a zis Brițeiu, am venit să te scap. Îți aduc veste bună de acasă, Drăgana!

– Voinice, a răspuns fata, nu știu cine ești; dar orișicine ai fi, de–aici fugi mai degrabă! Buteasa, uriașul cel de piatră, are un corb în gură. Nu–i corb adevărat, ci e un zmeu de pază. De te–a zărit venind, corbul o să și zboare să–i spună lui Lăstuș. Iar el te va răpune!

– N–o să mă poată răpune, a glăsuit din nou Brițeiu. Și colo pe alee am un cal fermecat. Cu el o să străbatem drumul până acasă, ca vântul și ca gândul.

Dar nu a apucat Brițeiu să–și termine cuvântul, și cerul s–a înnegurat. Corbul îl vestise pe Lăstuș. Și el venea împreună cu zmeii ceilalți. Aripile lor negre întunecau tot cerul. Urletul lor cutremura toți munții.

– Fugi, fugi, a apucat să mai rostească Drăgana lui Brițeiu; dar cu un bubuit puternic zmeii au și sărit îndată pe pământ.

– E prea târziu! a răcnit Lăstuș. Flăcău netrebnic, care ai cutezat să intri în sălașurile mele și să te apropii de fata care–mi va fi soție, am să te nimicesc.

– O să vedem noi care e mai tare, zmeu afurisit! a grăit și Brițeiu, în mâini cu ghioaga ghintuită, gata să înceapă lupta.

Zmeul avea un buzdugan de nouă sute de ocale. L–a învârtit cu grabă și a țintit o dată cu putere spre capul lui Brițeiu. Dar steaua ce–o purta pe frunte din nou l–a ocrotit. Și buzduganul, ocolind băiatul, a mers pe–alt drum, a ajuns până la Buteasa, s–a înfipt în trupul lui.

Uriașul a urlat de moarte, pentru că buzduganul îi pătrunsese adânc în măruntaie. Și tot atuncea zmeul a văzut steaua ce o avea pe frunte Brițeiu.

Și oricâtă putere avea, l–a cuprins frica pe Lăstuș. Știa că doar copilul lui Sorin era însemnat astfel cu o stea în frunte. Și el, Lăstuș, răpise pe Brițeiu în pruncie, îl azvârlise lupilor ca să–l sfâșie; dar iată că băiatul scăpase și–acum venea pesemne să se răzbune.

Gândind așa, Lăstuș doar a suflat o dată peste fată și a prefăcut–o într–o porumbiță. El însuși s–a schimbat într–un erete. Eretele a prins în gheare porumbița și a zburat către palat. Zmeii ceilalți s–au prefăcut asemeni în ereți și l–au urmat în grabă pe Lăstuș.

Ajuns la sine în palat, zmeul cel mare a legat porumbița de picior cu un lănțug într–o firidă.

A suflat apoi și peste palat, peste grădinile acelea fermecate, le–a preschimbat pe toate într–un solz de pește; iar solzul l–a ascuns cu grijă în urechea lui dreaptă.

A scos după aceea din urechea stângă alt solz. A suflat peste el. Și locurile unde erau zmeii și fata s–au prefăcut într–o cetate încruntată, având ziduri de stâncă neagră. Iar țărmul cel de apă și toată împrejurimea s–au preschimbat și ele în loc pustiu plin tot numai de pietre ascuțite și tăioase.

A pus Lăstuș pe zmei de pază în cele șapte turle ale cetății, pe margini. El însuși s–a urcat în altă turlă, cea mai înaltă, deasupra zidurilor negre.

S–au pregătit cu toții de luptă, punând să fiarbă cazane mari cu smoală și plumb, ca să le toarne peste Brițeiu și să–l ucidă.

Dar nici Brițeiu nu a rămas cu mâinile în sân și încălecându–și

calul fermecat, gonind de jur împrejurul zidurilor negre, a încercat să–și facă loc să intre în cetate, strigând în vremea asta cu putere pe copilă:

– Drăgana! Drăganaaa! Răspunde, unde ești? Dar nu i–a răspuns nimeni. Și în zadar a încercat el să sfărâme undeva cetatea, că nici o piatră n–a putut urni, atât erau de tari acele ziduri.

Și–ar fi luptat el încă mult și bine, fără folos, de nu l–ar fi strigat tătuca lui, Sorin, care–l veghease toată vremea de sus, cu ochii umezi și tare se mai bucura, văzând c–atâta–i de viteaz.

– Brițeiu, oprește lupta și vino înainte–mi! a auzit flăcăul glasul lui Sorin.

Feciorul nici n–ar fi gândit să–nceteze lupta, câtă vreme era încă în cetate, zăvorâtă, copila ce–o îndrăgea acum din suflet. Numai că murgul pe care–1 călărea n–a vrut să mai asculte porunca lui Brițeiu ce îl mâna la luptă. Și–a zburat lin către acel loc unde plutea în văzduh și calul de foc al lui Sorin.

Caii s–au apropiat unul de altul. Și împăratul, fără să se mai stăpânească, și–a cuprins feciorul după umăr, l–a îmbrățișat. Pe față a simțit Brițeiu o lacrimă arzătoare.

Au poposit cu caii pe un nor. Voia Sorin să–și privească mai degrabă și mai cu de–amănuntul feciorul pierdut. L–a cercetat cu ochii, l–a mângâiat și l–a întrebat cum s–a întâmplat că l–a găsit bouarul între lupi. Și iar l–a strâns în brațe și nu se sătura Sorin să–i tot audă glasul ce semăna–n dulceață cu al lui Fulg–de–nea.

A plâns de bucurie împăratul cel mare al țării focului și al luminii, că–și are în brațe iar copilul și că acesta e flăcău voinic și îndrăzneț. A plâns apoi gândind la soața sa, frumoasa Fulg–de–nea, ce nu putea și ea să–l vadă și să se bucure.

Când s–a mai răcorit de lacrimi, Sorin a spus fiului său:

– Brițeiu, dragul meu, sunt mulțumit de tine că ești așa viteaz. Și acuma, dacă te–am găsit, vreau ca să vii cu mine. Să vezi împărăția ce ai s–o stăpânești. Să încălecăm din nou pe cai!

Brițeiu însă nu avea astâmpăr și gândul la Drăgana nu–l lăsa. S–a uitat în jos, colo, către cetatea lui Lăstuș și, îndreptându–și apoi fața spre Sorin, a glăsuit astfel:

– Mărite tată, eu bucuros aș vrea să merg, dar e o fată în cetatea lui Lăstuș. E roaba lui. Și înainte de a pleca împreună aș vrea s–o scap!

– Ți–e dragă? a întrebat cu zâmbet împăratul.

– Mi–e dragă, tată, a rostit Brițeiu, cum poate ți–o fi fost și ție mama!

– Ei, dacă ți–este dragă, așa cum mi–a fost mie Fulg–de–nea, vom găsi noi o cale s–o scoatem din cetate, să–l biruim pe zmeu. Acum însă vreau să vii cu mine și–n tihnă toate le–om orândui.

Spunând așa, Sorin a încălecat, a tras de frâu și calul lui de foc a început să se înalțe. Brițeiu a încălecat și el pe murg, a mai privit o dată spre cetate, lung, lung și l–a urmat pe tatăl său ce se înălța prin slăvile albastre. Pe drum, Brițeiu l–a întrebat:

– Tătucă, n–ai putea să–mi spui ce face–n acest timp Drăgana mea?

A zâmbit iară împăratul și–a scos din deget un inel. În piatra lui, feciorul a văzut pe zmeu, pe fată; le–a auzit cuvintele. Și–a înțeles că fata l–a îndrăgit de asemeni și–i este dor de el. Zmeul, hainul, dorește însă s–o silească să–i fie lui soție, dar ea nu vrea și este gata să primească mai bine moartea.

Când a văzut și asta, a zis din nou Brițeiu către Sorin:

– Tătucă, te–aș ruga ca totuși să–mi dai voie să mă întorc și s–o scap pe Drăgana.

– S–ajungem până sus și–apoi vom pune totul la cale cum e mai bine, i–a răspuns împăratul feciorului, ce nu mai avea tihnă. Puțină răbdare să mai ai și totul va fi bine.

S–au înălțat apoi mai sus și–au tot zburat, au tot zburat, până ce, dintr–o dată, au zărit niște porți. Erau niște porți mari, ce străluceau ca aurul topit. Au răsunat glasuri de trâmbițe, și împăratul cu feciorul alăturea de el au străbătut acele porți sub care se aflau oșteni, care sunau din trâmbiți de aramă.

În fața lor s–a deschis apoi drum podit cu lespezi aurite, care ducea spre un palat făcut în întregime doar din flăcări. În fața zidurilor sale înflăcărate erau grădini pline de flori și de copaci, erau izvoare ce țâșneau în sus cu limbi de foc.

Totul era aci făcut numai din flăcări; dar focul nu făcea nimănui rău.

Muzici se auzeau pretutindeni. Tineri frumoși, perechi, perechi, dănțuiau fericiți. Nu era decât râs și voie bună.

– Aceasta–i țara mea, a spus Sorin. E țara focului și a iubirii. Aici nu–i niciodată noapte. E totdeauna cald și tinerețe. Nu e frumoasă țara mea, băiete?

– Ba e frumoasă, zău, tătucă, dar nu știu dacă pot să–ți pun și o întrebare.

– Pune orice întrebare, măi copile! a rostit împăratul vesel peste fire.

Și punând palmele la frunte, privind în jos, Brițeiu a zis cu îngândurare:

– Tătucă! N–ai putea să–mi spui, de–aci Biharia se vede? Și munții ei umbroși pe unde sunt? Dar râul pe–ale cărui maluri am întâlnit–o întâia oară pe Drăgana?

S–a uitat îndelung Sorin către Brițeiu și doar după aceea i–a răspuns:

– Ți–e dor de țara unde te–ai născut, copile?

– Mi–e tare dor, tătucă, a spus Brițeiu.

– Credeam c–ai să rămâi aici, să împărătești cu mine țara asta! s–a mâhnit împăratul.

– Nu pot, tătucă drag, nu te întrista, a grăit iar feciorul. Crescut am fost, știi bine, între codri. Și–acolo am fost deprins s–ascult păraie răcoroase șopotind, să sorb mireasma dulce–amară de pășuni. Nu pot să viețuiesc pe alt tărâm, pentru că acolo jos este și fata ce–o iubesc.

– Nu poți?

– Nu pot, tătucă, nu te supăra, dar de–acolo, din munții noștri, la tine m–oi gândi cu drag cât voi trăi. Ceas după ceas. Și niciodată nu te voi uita.

– Credeam că dacă ai să–mi vezi țara, ai să te înduplеci, a zis Sorin, cu inima întristată că i se îndepărtează feciorul, înțelegând însă că nu–l poate opri, că prea–i e dor de țara unde se născuse, unde era și fata ce–o îndrăgise. Să–mi spui însă, băiete, ce să fac pentru tine? Care–i dorința cea mai mare a ta, să ți–o împlinesc?

– Doar o dorință am, tătucă, tu o știi.

– Care? Spune–mi–o lămurit!

– Să mă ajuți s–o scap pe fata cea frumoasă de pădurean din gheara lui Lăstuș, așa cum mi–ai făgăduit venind aici pe drum.

– O vei scăpa!

Și împlinind voia feciorului, Sorin, cu prețul întristării sale fără margini, de a rămâne iarăși singur, a început să glăsuiască:

– A venit vremea, fătul meu, să înveți cum îl poți răpune pe Lăstuș. Întâi și întâi trebuie să afli că steaua care scânteiază pe fruntea ta e din mănunchiul paloșului meu. Și ea are putere să–ți ocrotească viața. Dacă

vreo armă ucigașă e îndreptată către tine, ea nu te poate atinge; fiara, de–o vede, se îmblânzește: zmeii, uriașii, balaurii nu–ți pot face nici un rău.

– Îți mulțumesc, tătucă, pentru ea, a zis smerit Brițeiu sărutând mâna lui Sorin. Și–acum, rogu–te, grăiește mai departe.

– Coboară–te, copile, cu murgul ce ți–am dat, a glăsuit Sorin, până la locul ce se cheamă Stâna de vale. Acolo ai să afli un pârâu cu apa ca de gheață. A izvorât din lacrimile mamei tale, din dorul ei aprins pentru noi. Să sorbi din el și ai să capeți putere înzecită. Să cauți apoi pe bătrânul Andrei. El știe multe, o să–ți fie de folos. Abia după aceea să pleci la luptă. Eu voi veghea necontenit, de sus, asupra ta. Și astfel, fătul meu, vei birui.

De cum a auzit și vorbele acestea, Brițeiu și–a luat rămas bun de la tatăl său. Sorin l–a îmbrățișat cu drag și cu durere, lăcrimând din nou. Și încălecând pe calul fermecat, flăcăul a pornit iute în jos, către Biharia.

A călărit, a călărit prin zarea nesfârșită, prin norii albaștri, vineți, verzi ca apele din munți, prin alții purpurii ori galbeni ca iarba vestejită. A coborât, a coborât. Când a simțit deodată ceața cea rea, cum numai peste munți se află, când a simțit miresmele pășunilor și a auzit cântecele aspre ale bouarilor, a știut că–i Biharia.

– Biharia mea! a strigat el. Sunt iar la sânul tău, pământ pe care m–am născut...

A ajuns jos pe munți, și–a căutat să afle mai întâi unde e Stâna de vale. La stână, un cioban i–a arătat izvorul minunat de gheață. A sorbit apă din izvor. Cum a sorbit, i s–a părut că apa–i spune încetinel:

Și cel fecioraș,
rumen, drăgălaș,
a veni colea,
apa să mi–o bea...
Și el dacă bea,
ici din apa mea, –
să se răcorească,
puterea să–i crească,
și să biruiască
unde va umbla,
unde va lupta!...
Lacrimile mele
chinul să i–l spele...

Și cât va trăi,
eu îl voi iubi.
Tare–l voi iubi,
și îl voi dori...
....

A băut Brițeiu apă din izvorul de gheață. Și–a amintit cu drag de maică–sa și a simțit că i–au crescut puterile înzecit.

Pe urmă s–a urcat din nou pe cal; a căutat, după sfatul tătâne–său, pe Andrei, bătrânul. A aflat de la pădureni, pe drum, că Andrei și doi feciori ai săi de suflet, Paltiș și Gruieș, păzesc cu toții laolaltă balaurul cel alb, ce–a viețuit cândva în țara de gheață a împăratului Troian. Mai au în strajă ploaia cu șuvoi, o iapă sălbatecă și trăznetul cel rău, un cerb cu coarne și copite de oțel.

Pe balaur l–a prins însuși Sorin, când a pierit împărăția de gheață a lui Troian, dar iapa cea sălbatecă și cerbul cel cu coarne și copite de oțel i–au prins bouarii și pădurenii sus în munți. I–au zăvorât, să nu mai poată face rele.

A călărit deci mai departe Brițeiu, spre o pădure mare, din coasta muntelui Bohodeiul, unde i se spusese că locuiește Andrei cu fiii săi. Aveau aci sub coastă o peșteră adâncă, unde țineau sub pază cele trei vidme.

Când a ajuns Brițeiu la peșteră, era sub seară și toți pregăteau cina. Andrei, bătrânul, pusese în frigare zece boi. Flăcăii săi copseseră–n cuptor un munte întreg de pâini și aduseseră de la izvoare un râu întreg de apă în butoaie.

Și–apoi, tot după legea cea veche a ospeției, întâi și întâi a trebuit să se așeze Brițeiu la masă.

A mâncat bine și a băut. Și după ce i–a cinstit masa, a vrut Andrei să–i asculte și păsul.

L–a ascultat cu luare–aminte. A stat un timp și–a cugetat; pe urmă a hotărât:

– A venit dară vremea să–l zdrobim pe Lăstuș! De când aștept eu ceasul acesta! De când doresc eu bătălia asta! O să luăm vidmele cu noi, ca să ne fie de ajutor și o să plecăm. Voi ce ziceți, feciori, plecăm în noaptea asta sau plecăm mâine în zori?

– În noaptea asta! au răspuns feciorii amândoi, într–un cuvânt.

Andrei a râs pe sub mustăți, pentru că el știa mai dinainte răspunsul celor doi feciori.

După aceea au descuiat zăvoare. Andrei a scos balaurul, Paltiș, iapa sălbatecă și Gruieș, cerbul cel cu coarne și copite de oțel. Le-au pus la fiecare câte un frâu de fier. Au luat în mâini jordii de aramă încinse în foc și-au încălecat pe vidme ținându-le pe cât puteau mai bine strânse în frâiele de fier. Brițeiu s-a urcat și el pe cal. Și au plecat cu toții laolaltă, gonind din răsputeri.

În revărsat de zori au fost în fața lui Buteasa. Uriașul de piatră nu s-a mișcat din locul lui ca să le închidă calea. Gemea doar gros și huruia vârtos din toți rărunchii lui de piatră.

– Ce e, uriașule? Ce gemi așa? l-a întrebat Brițeiu.

– Cum să nu gem, a mormăit uriașul, dacă am fost rănit de moarte cu buzduganul lui Lăstuș? Mi-a sfărâmat rărunchii. Și zmeul, pe care l-am slujit atâția ani, nici nu s-a ostenit să vie să m-ajute!

– Dar tu, Buteasa, ai fost o dată un viteaz, a grăit Andrei. Și zmeul te-a înfrânt prin viclenie, după aceea te-a pus sub vraja lui. Te-a osândit să-l și slujești.

– Acum, dacă m-a lovit cu buzduganul, a pierit toată vraja! a huruit Buteasa. Nu mai sunt robul lui.

– Atunci de ce nu te răzbuni pe zmeu? a grăit Brițeiu.

– Ba, cum de nu, m-aș răzbuna, dacă mi-ar scoate cineva din măruntaie buzduganul. Că mult mă chinuiește greutatea-i pe rărunchi.

– Să ți-l scot eu! a zis Brițeiu.

– Dacă faci asta am să-ți spun și-o taină, a huruit iară Buteasa.

Brițeiu atât a așteptat. A dat poruncă murgului. S-au înălțat până la locul unde se-nfipsese buzduganul în trupul lui Buteasa, făcând o bortă cât o peșteră de largă. A intrat înăuntru, în peștera de piatră. A luat de acolo buzduganul, care-i zdrobise uriașului rărunchii, și a ieșit cu el afară.

Când l-a văzut Buteasa pe flăcău ieșind cu buzduganul, când s-a simțit mai ușurat de suferință, l-a învățat:

– Află, băiete, că toată puterea lui Lăstuș e într-un ulcior cu apă vie, ce-l ține totdeauna lângă el. Dacă ai să izbutești să sfarmi ulciorul, dihania se va preface într-o stană. Și eu să știi că-ți stau într-ajutor să-i răpunem pe zmei.

– Bine, uriașule! s-a bucurat Brițeiu, rotind în mână buzduganul. S-a coborât apoi în zbor cu murgul lui, pe țărmul apei care curgea la poalele cetății, unde făcuseră conac Andrei și fiii lui de suflet.

Cu toți au pornit sfatul, cum să se desfășoare bătălia. Pe când se sfătuiau, s-a ridicat deodată pe turla cea de sus a zidurilor negre un sul de fum înecăcios. Fumul s-a răsucit, din el s-a ivit chipul lui Lăstuș. Acesta a grăit către flăcău cu vocea cea mai mieroasă:

– Brițeiule, dragă Brițeiu, de ce vrei tu să fim dușmani? Nu crezi că e mai bine să uităm trecutul? Tu să-mi lași mie pe Drăgana, eu să te umplu de avuții!

– Ehei, măi zmeule, a spus flăcăul, află că dragostea curată nu se răscumpără cu aur. Că nu e nici o avuție de pe lume să o poată plăti. Și ce mai vorbă lungă. A venit vremea să dai socoteală pentru faptele tale; și orice ar fi pe lume, noi doi ne vom lupta.

Auzind zmeul răspunsul lui Brițeiu, s-a aplecat de mijloc deasupra turlei în care se urcase și a rostit cu prefăcătorie și mai mare:

– Te necăjești degeaba, măi Brițeiu. Drăgana îmi va fi mireasă. S-a învoit să facem nunta. Iar pentru tine-s fete ca frunza și ca iarba. Nu copile sărmane de pădurean ca ea, ci zămislite anume de regi sau împărați. Pe oricare vrei pot să ți-o dau de soție.

Cum a zis zmeul vorbele acestea, a și bătut din palme. De peste râu s-a auzit un fâlfâit; și a venit în zbor o coțofană. A bătut coțofana din aripi în fața lui Brițeiu; și s-a schimbat pe loc într-o fată frumoasă, cu părul negru corb, ca al Drăganei, cu buze umede și pârguite, și brațe moi și albe, înveșmântată în haină de mătase viorie împodobită toată-n nestemate.

– De vrei, pot să-ți fiu mireasă! a rostit fata cu glas îmbietor.

Brițeiu a șovăit o clipă privind la frumusețea fetei și zmeul, hohotind, i-a strigat răgușit:

– Așa este că șovăi? Așa-i că e frumoasă? Ei, ia-o tu pe asta, și lasă-mi pe Drăgana. Astfel vom avea pace.

Atâta că flăcăul s-a scuturat pe dată de tulburarea ce-l cuprinsese și a răspuns:

– Ia-ți, Lăstuș, coțofana! Nu pentru ea am venit până aicea, să fac război cu tine. Mai bine hai, grăbește-te la luptă!

Cum a rostit așa Brițeiu, a ridicat mâinile în sus fata cu părul negru. S-a făcut iară coțofană și a zburat peste râu.

S-a schimbat zmeul la obraz de ciudă, dar iute a bătut din nou din palme. Și-n locul coțofanei s-a ivit pe dată o altă pasăre – o fâsă. A dat și ea din aripi, și s-a schimbat în fața lui Brițeiu într-o fată cu părul ca arama, ochii ademenitori și straie lungi din catifele roșii. A zâmbit fata cu dorință spre Brițeiu și l-a chemat la pieptu-i, ce se zbătea sub altița bogată, cusută cu rubine.

A izgonit-o Brițeiu și pe aceasta, zicând:

– Mie nu-mi trebuie altă fată afară de Drăgana!... Zmeul și-a strâmbat tare chipul schilav; dar a bătut pentru a treia oară din palme. Și-n locul fâsei s-a ivit o brumăriță, o pasăre micuță, cenușie. Și brumărița a fâlfâit ușor din aripi, și s-a făcut o fată cu părul de aur, în veșmânt feciorelnic, cu ochii plecați în jos, ce-a șoptit cu sfială:

– Eu sunt copila care-ți trebuiește.

– Și e bogată cum nu-i alta în lume, a mai clănțănit zmeul.

– Pieriți! Pieriți, înșelătoare! s-a mâniat Brițeiu. Voi vreți să o îndepărtați de mine pe Drăgana, dar mie numai ea mi-e dragă. Pieriți! Iar tu, Lăstuș, gătește-te că începem lupta.

A zis astfel Brițeiu; și a pierit brumărița. Zmeul s-a închis în turlă; de-acolo a răcnit:

– Cu trei fete mândre, ca trei zâne, te-am îmbiat, Brițeiu. S-alegi din ele una. Și să-mi lași mie pe Drăgana.

– Bine ai făcut, Brițeiu, că n-ai ales pe nici una, a spus atunci Andrei. Toate trei fete au fost de fapt doar una: zmeoaica Tarița, sora lui Lăstuș. Numai că a venit mereu sub alte înfățișări. Și ea poftea să-l încuscrească pe Sorin, prin tine, cu Lăstuș, să-l scape de pedeapsa ce-l așteaptă!

– N-ai vrut să te supui voinței mele, a mai urlat o dată din cetate vocea învrăjbită a lui Lăstuș. Așa ai fi scăpat de ura mea. Să știi că steaua pe care o ai în frunte nu te mai poate ocroti. Am țesut vrăji ce-o fac neputincioasă. Tot nu te învoiești să pleci pe-aci încolo și să-mi lași mie pe Drăgana?

– Nu, zmeule, a spus feciorul. Nu voi pleca de-aicea decât după ce te-oi zdrobi. Și orice-ar fi să fie, de-o trebui să mor, tot voi lupta cu tine!

A zis așa Brițeiu și a dat semn de luptă. Andrei cu fiii săi au pregătit cele trei vidme și s-au suit pe ele, ținând frâiele în mână: bătrânul pe balaur, Paltiș pe iapa cea sălbatecă, Grurieș pe cerbul cel cu coarne și copite de oțel.

– Buteasa, tu ne stai într-ajutor? Îți ții cuvântul? I-a întrebat încă o dată Brițeiu pe uriaș.

De sus din slăvi, Sorin sta și el gata ca să-și ajute fiul. Auzind întrebarea lui Brițeiu, a încordat o dată arcul, lăsând să-i fulgere o săgeată fermecată în inima de piatră a lui Buteasa.

Săgeata a încins tot trupul rece al uriașului de piatră; i-a dat putere să mai lupte; și el a glăsuit:

– Sunt gata, voinice, să lupt acum și eu, să îmi răzbun robia în care m-am aflat atâta timp la zmeu!

– Uriașule! a tunat zmeul din cetate. Dacă ai să ții cu mine, am să te vindec, și-am să te las să pleci prin lume liber.

– Nu, zmeule, a răspuns Buteasa, nu-mi trebuie mila ta și nici nu cred cuvintele-ți viclene. Mai bine vreau să mă răzbun!

– Îți mulțumesc, uriașule! s-a înveselit Brițeiu. Fii dară gata! Și tu, Andrei! Pornim!

Și-a început bătălia...

Nemaivăzută și nemaiauzită luptă!...

Se spune că întreaga lume a stat atunci pe loc, ca să asculte bătălia așteptată de oameni de vreme îndelungată. Nici râul n-a mai curs, nici frunzele n-au mai șoptit, nici gâzele n-au mai zburat. Pe cer s-au oprit norii din mers. Vântul n-a mai bătut.

Și toți, și toate au rămas așa, fără suflare, așteptând să vadă: cine va birui? Cei buni, Brițeiu, cu Andrei și fiii lui, ajutați de Sorin? Sau răii: Lăstuș cu zmeii săi?

Fierseseră, se povestește, zmeii în cazane mari de fier, în clocot, plumb și smoală. Le-au și vrăjit așa ca steaua pe care o purta Brițeiu să nu-i mai poată feri trupul. Să-l poată arde până la os cu plumbul și cu smoala clocotită.

Și-au început să zvârle cazanele încinse de acolo din turle.

Numai că împăratul Sorin veghea...

Privise în piatra inelului pe care-l avea în deget și îi văzuse pe zmei când făceau vrăji peste cazanele în clocot.

A luat atunci săgeți din cucură. Și-a țintit cu una în steaua ce-o avea pe frunte Brițeiu, dându-i putere nouă să se împotrivească vrăjii și să-i ferească trupul de arsuri.

A mai tras trei săgeți către Andrei și fiii săi de suflet. Săgețile împăratului Sorin n-au făcut nici un rău celor trei oameni; ba, dimpotrivă, le-au mai dat tărie în brațe și putere, ca smoala și plumbul clocotite, care curgeau de sus, să nu se lipească de ei, să nu-i primejduiască.

Brițeiu, dârz, s-a repezit atunci spre temeliile cetății, dând cu putere în zidurile negre cu buzduganul.

De câte ori a dat Brițeiu, de-atâtea ori s-a clătinat cetatea c-un bubuit, de parcă se răsturna întreg pământul.

Și-n vremea asta, Andrei a împins cu jordia de aramă balaurul

pe care-l călărea. Balaurul a și pornit să sufle viscol pe nări, ca-n vremea lui Troian cel crunt, lovind cu vuiet mare în zidurile negre.

Cei doi flăcăi, Paltiș și Gruieș, au năvălit asemeni cu ploaia cea sălbatică și trăsnetul peste cetate. De sus, au început să cadă peste turle bolovani grei de stâncă, pe care-i azvârlea Buteasa.

Au hăulit atuncea din străfundul lor toți munții. Râul se revărsase peste țărmuri, iar jos, la poalele cetății, pământul a început să se topească și-apoi să fiarbă, de atâta plumb și smoală azvârlită de zmei din turlele cetății.

Și lupta a urmat întreaga ziuă, până ce stele s-au aprins pe cer, să lumineze calea reginei nopții, Luna, venită într-un rădvan de argint, ca să privească înfricoșătoarea bătălie.

De-atâta înfierbântare – pentru că zmeii clocoteau necontenit smoala și plumbul în cazane – cetatea se făcuse roșie ca focul și strălucea ca un rubin în noapte.

Oho! Ce zile și ce nopți au fost acelea! A mai trecut o zi și încă o noapte. S-au mai scurs alte nopți și alte zile, în totul șapte.

Și-n acest timp, în smoala și în plumbul care curgeau de sus, au pierit toate vietățile, până departe-n jur. Au pierit fiare. Și-au dat sfârșitul peștii în apa unde se scursese mâzga aceea otrăvită. S-au prăpădit gângăniile în miasmele fierbinți, ce se înălțau acolo pretutindeni. S-au pârjolit pădurea și buruienile... N-a mai rămas nici o floare.

Numai Brițeiu și cei trei soți ai săi de lupta n-au îndurat nimica. Săgețile acelea fermecate, țintite de Sorin, i-au oțelit la trupuri și i-au ferit de orișice primejdii, și orișice urgie. Dar în schimb ei au tot lovit cu și mai multă putere în cetate.

Așa loveau, că zidurile au început de la o vreme să se sfarme. Cădeau bucăți ca nucile la vale. Au început să cadă, să se surpe zidurile negre!

Și s-au fărâmițat mai mult sub bolovanii lui Buteasa.

Biharia întreagă s-a zguduit în focul cela mare al bătăliei!

Și-n depărtări, pe munți, și pe pășuni, și în păduri, bouarii, pădurenii, au lăsat tulnice și buciume de-o parte, femeile au uitat copiii fără hrană lângă vetre, orișice lucru și cuvânt a încetat. Și toți au stat s-asculte zgomotul năprasnic al luptei dintre oameni și zmei, gândind cu îngrijorare în cugetele lor: "Oare se va sfârși acum domnia și puterea cea rea a zmeilor peste Biharia? Sau ei vor birui și vom rămâne în stăpânirea lor pe veci?"

Și fiecare ar fi dorit să se grăbească către vâltoarea bătăliei, să vină într-ajutorul lui Brițeiu, dar nimeni nu putea să se apropie de locurile aprinse și mistuite de acele șuvoaie clocotite, ce le zvârleau fără contenire zmeii, pe pământ.

Numai că iată, în ceasurile acelea de cumpănă și grijă, deodată a răsunat peste Biharia un urlet ce-a umplut de înfiorare pe fiecare om.

Ce s-a întâmplat?

S-a întâmplat că-n toiul bătăliei, Brițeiu, tot lovind cu buzduganul acela de nouă sute de ocale, a izbutit deodată să facă o spărtură în zidurile negre ale cetății.

Când zmeii au văzut spărtura și buzduganul lui Brițeiu lovind mai cu mânie, ca să lărgească locul, au aruncat cazanele într-o parte și-au strigat lui Lăstuș, cuprinși până-n călcâie de spaimă:

– De-acum, stăpâne, încetăm lupta, feciorul lui Sorin a pătruns în cetate.

Fără să mai aștepte răspunsul lui Lăstuș s-au prins cu ghearele unul de celălalt și au sărit cu toții, țipând și făcând larmă, pe pământ.

Buteasa i-a văzut când au sărit și a căutat în pripă un bolovan mai mare, să-i zdrobească; dar n-a găsit. Plin de mânie, a ridicat brațele-n sus și și-a smuls capul său greu de piatră de pe umeri. Și, ridicându-și în sus capul, l-a zvârlit pe urma zmeilor să-i nimicească.

Atâta că Buteasa era bătrân și istovit de frământările acelor zile, de rana ce-o avea în măruntaie și n-a țintit destul de bine. Capul i s-a sfărâmat fără folos în râul ce curgea pe-alături și unda lui a dus la vale bolovanii.

Trupul de piatră al uriașului s-a preschimbat în munte ca toți munții, având pe culmea lui adâncitura de unde a smuls bătrânul capul acela mare, greu, cu păr de ferige și brusturi, cu barbă verde de licheni.

Numai că zmeii, înfricoșați, s-au repezit în partea cealaltă, pe un munte ce se înălța acolo, chiar în fața lui Buteasa. Și înghiontindu-se unul în celălalt, doborând în drum brazii, au și pornit la goană.

Dar înainte de a ajunge pe vârful muntelui, s-a avântat pe urma lor și Gruieș, călare pe cerbul cel cu coarne și copite de oțel.

Cerbul a pătruns repede între zmei. Și trăsnetele cu care lovea cerbul, din coarne și copite, trăsnete verzi, ucigătoare, îi loveau cumplit pe zmei. Fiecare trăsnet dobora un zmeu și-l prefăcea într-o viperă lucioasă, neagră, ce luneca și se-ascundea sub bolovani.

Nici un zmeu n-a scăpat. Doar Gruieș, călărind pe cerb, a mai

ajuns până în vârful muntelui și, de-acolo, a strigat spre tatăl său, Andrei, vestindu-l că i-a doborât pe toți.

Cât Gruieș îi nimicea pe zmei, Brițeiu a tot lovit în ziduri. A tot lărgit spărtura ce-o făcuse. A pătruns în cetate călare pe murgul său. A dat năvală-n sus pe scări! A ajuns până-n turlă. Și sus, pe ziduri, iată-l pe Lăstuș, înfricoșat și încercând să fugă.

În dinți zmeul ținea lănțugul de care era prins piciorul porumbiței. Ulciorul cel cu apă vie, în care își avea toată puterea, era în mâna stângă. Și-n mâna dreaptă ținea strânsă o făclie, armă de zmeu, mai tare ca o spadă sau ca un buzdugan. Cu acea făclie Lăstuș putea să pârjolească întreaga lume.

Tocmai își întinsese zmeul aripi și se urca în văzduh.

Brițeiu a dat pinteni și a pornit cu calul după zmeu. Îndată l-a ajuns; și l-a prins de-o aripă. Și amândoi au început să lupte, în timp ce viscolul sufla, ploaia sălbatică bătea și trăsnetul cădea de pretutindeni.

Zmeul s-a întors, l-a lovit pe Brițeiu cu făclia ce-o ținea în mână. Pe nări a început să sufle arșită. Și pulberi otrăvite a azvârlit din gură.

Zadarnic a încercat acestea toate zmeul. Brițeiu a rămas neatins. Făclia luneca pe lângă trupul flăcăului, iar pulberile otrăvite și arșița îl ocoleau.

Văzând Lăstuș că nu-l poate răpune pe Brițeiu, a vrut din nou să fugă și să scape; să se piardă în lume, luându-și cu sine numai pe Drăgana, schimbată-n porumbiță.

Scrâșnind din colți, răgând cu înverșunare, a lăsat dară lupta la o parte și-a fâlfâit puternic din aripi; a pornit iar să zboare.

Dar murgul fermecat al lui Brițeiu l-a ajuns îndată de pe urmă. Flăcăul l-a izbit din zbor cu buzduganul. Și lupta a început din nou... mai tare... Tot mai tare... S-au coborât, lovindu-se unul pe altul, pe-o culme înverzită, învecinată cu cetatea. Aicea lupta a urmat mai îndârjită. S-au luptat zile, nopți - cine mai știe cât s-or fi luptat. Până ce, dintr-o dată, l-a lovit flăcăul pe zmeu cu buzduganul atâta de puternic, că zmeul a căzut de-a berbeleacul de pe culme, până la zidurile sale negre, de unde-și luase zborul. Și, sub greutatea loviturii, ulciorul cel cu apă vie, unde-și ținea ascunsă el puterea, i s-a spart, făclia i s-a stins. Zmeul s-a prefăcut îndată în stană de piatră la poalele cetății. Acolo a rămas pentru vecie.

În locul unde s-a sfărâmat ulciorul a izvorât o apă, s-a prăvălit la

vale, schimbându-și cursul pe la mijloc, aidoma unei mori, căzând apoi cu vuiet într-o prăpastie adâncă, vrând parcă să înghită, să macine sub apă și stana închircită a zmeului Lăstuș.

Și-apoi când zmeul a pierit, Brițeiu a văzut cum vine în zbor o porumbiță deasupra morii acesteia de piatră și de apă - a morii zmeilor. Era o porumbiță ce scăpase dintr-un lănțug ce îl ținuse zmeu-n gheară. Și ea s-a pogorât în fața lui Brițeiu. Când a ajuns chiar lângă el, a mai bătut o data din aripi și s-a ivit în locul ei Drăgana.

Brițeiu a luat-o în brațe pe copila care-i era dragă și pentru care se luptase pe viață și pe moarte cu toți zmeii.

Iară copila s-a strâns cu dragoste la pieptul flăcăului...

A mulțumit după aceea Brițeiu lui Andrei și celor doi feciori ai săi, pentru ajutorul ce i-au dat. Și după ce au luat cu sine - tot după sfatul bătrânului Andrei - un solz de pește fermecat, aflat într-o ureche a stanei, Brițeiu a pornit pe murg, cu draga lui, spre muntele Aleul, spre casa părintească din pădure. Și cât s-au bucurat bătrânii, când au văzut copila ce o credeau moartă.

Și ei, Brițeiu și Drăgana, au hotărât să și pornească nunta...

S-a plecat dară voinicul cuviincios înaintea părinților copilei. Și le-a cerut-o soață pe Drăgana. Ei l-au îmbrățișat. I-au binecuvântat pe amândoi și le-au urat să fie de-a pururi fericiți.

Atunci Brițeiu și-a amintit de solzul cel de pește, pe care îl scosese din urechea dreaptă a stanei lui Lăstuș. A suflat peste solz - precum aflase taina mireasa sa, în timpul cât stătuse în cetate. Și, ca prin farmec, s-au ivit acolo pe muntele Aleul palatele de aur bătute în pietre scumpe ce le avusese zmeul, grădinile întinse, dezmierdate, pline de flori și păsări rare, cu alei prunduite numai în nestemate. Și prin palate au început din nou să robotească slujitorii aceia pe care îi avusese zmeul.

Voinicul s-a îndreptat către palate, ținând pe draga lui de mână și-a slobozit pe toți copiii de munteni ce-i avusese zmeul în robie.

Apoi a început, cum se înțelege, nunta!...

La nuntă au venit însuși mărețul Sorin, apoi bătrânul Andrei și fiii săi de suflet și toți bouarii, toți pădurenii din Biharia - că avusese zmeul bucate și băuturi, cât nu se pomenește acolo, în beciurile palatului de aur.

Și-au petrecut... Și-au jucat... Și fluiere-au cântat... Și cetere, și buciume-au sunat cu veselie, nu numai pe Aleul, ci până-n depărtare pe munții Gruieș, Buteasa și Brițeiu, prin locuri unde se dăduse bătălia, în preajma morii zmeilor.

Ba încă, după obiceiul muntenesc, au venit înaintea mirelui toți ceterașii, legați cu chischineie, năframe albe, după gât. Și unul dintre ei, în timp ce strunele îl îngânau, a zis cu glasul subțirel, prefăcându–se, în hazul tuturor, că–i fată:

Spune–mi, Brițeiu, curat,
în ce ape te–ai scăldat,
de ești falnic și viteaz,
și dezmierdat la obraz?

Alt ceteraș i–a și răspuns deîndată cu glas gros de voinic:

Spun, Drăgano, adevărat...
Apa–n care m–am scăldat,
este dorul – știi tu bine...
Cine–1 simte, să suspine,
să vină–n brațe la mine...

Mesenii au hohotit; dar ceterașul cel de–al doilea a mai spus:

Zi, Drăgano–i rândul tău,
tu–n ce apă, în ce tău,
te–ai scăldat, te–ai îmbăiat,
de ți–e trupul mlădios
și ți–e chipu–așa frumos?

Iar ceterașul cel dintâi a răspuns subțirel:

Spun, Brițeiu, adevărat,
Apa–n care m–am scăldat,
E dragostea pentru tine...
Cine–o știe, să suspine
Și să mă cuprindă–n brață.
să mă ție–așa o viață!...

Apoi, în veselia tuturor, ceterașii au dat cu toții laolaltă glas zicând:

Dragostea–i ca mierea dulce,
de ce–o guști, nu te–ai mai duce...
Miere dulce–i dragostea,
dac–o guști, ai tot gusta.

După vorbele acestea s–a întețit jocul și veselia, în timp ce alt cântăreț, cel mai ghiduș dintre toți, a mai grăit astfel:

La nuntă de–asta venim,
să petrecem, să glumim,
că și eu la casa mea,
am ce bea și ce mânca,

da' nu–mi vine a și juca...
Haide dară să cântăm,
să cântăm și să jucăm,
pe miri să înconjurăm,
și–un trai bun să le urăm!...

Așa au tot nuntit și s–au veselit, șapte zile și șapte nopți. În cea de–a șaptea zi, s–au adunat bouarii și pădurenii la poalele pridvorului de aur, în care se aflau mirii, și unul dintre ei a spus:

– Voinice Brițeiu, tu ești acela care–ai scăpat prin vrednicia ta pământul strămoșesc de sub urgia zmeilor... Și tu ne–ai scos de sub călcâiul lor afurisit. Ție ți se cuvine dară să ne ocârmuiești și să ne aperi de alte rele ce s–or ivi în viitor. Și cum Biharia nu a avut, nici nu are împărat, noi te–am ruga să ne fii tu!...

– Trăiască împăratul Brițeiu! au răsunat glasurile voioase ale muntenilor.

Și fiul lui Sorin nu s–a putut împotrivi, că era lumea plină pe-atunci pe toate tărâmurile de vidme, șerpi, balauri, zmei și alte fiare... Vremuri grele puteau oricând să se întoarcă. Și–au vrut muntenii să aibă în fruntea lor un braț viteaz, un os din osul luminatului Sorin.

Astfel s–a învoit Brițeiu să fie împărat. Și–a cârmuit el vreme îndelungată, alături de Drăgana lui, cu înțelepciune și cu vitejie, luptând și înfrângând pe toți dușmanii, căutând să facă uitați toți anii aceia întunecați, când stăpânea Lăstuș peste Biharia.

Numai că urmele acelor cumplite întâmplări din vremea lui Lăstuș tot au rămas: ruinele cetății celei negre, stânci aspre, colțuroase, străjuite de brazi drepți și întunecați, asemuindu–se cu o moară părăsită, plină de vipere lucioase, înveninate.

Mai jos de moara «dracilor de zmei», cum le spuneau odinioară muntenii, sau «moara dracilor», cum e numită și astăzi, învolburat și înspumat, trece un râu. Pe țărmul său era copila, când a văzut–o întâia oară Brițeiu și când cu frumusețea–i l–a vrăjit. În amintirea fetei, râul a fost numit Drăganul. Și încă se mai zice că oarecine de se așază pe mal, la ceasul când în unde ard stelele din cer, el poate să audă cum apa șopotește legenda cea străveche ușor, fără sfârșit...

GHIALUMER

Mai este un loc anume în Biharia, nu prea departe de muntele Băița, pădurosul, unde se află o cascadă. Și apa din cascadă are, pe cât se spune, o vrajă. Din ea parcă se aude un glas șoptind înfierbântate stihuri de dragoste.

Odinioară, precum se povestește în legendă, apa aceasta, cascada Ghialumer, nici nu se pomenea. Necum să stihuiască!

Aci, cum se mai știe din bătrâni, a fost numai un castel fălos și plin de bogăție. Castelul unui crai, pe nume Mătieș.

Și craiul Mătieș avea o împărăție pe cine știe unde! Dar, obosit de lupte, sătul și de domnie, craiul se hotărâse să lase scaunul unui fecior mai mare, și el să se odihnească aicea la castelul pe care-l avea în munte.

Voise Mătieș ca să-și petreacă restul de zile ce mai avea, fără de nici o grijă, numai în veselie.

A dat poruncă dară să i se încarce avuția în lăzi încăpătoare de aramă, bine ferecate. Și lăzile le-a pus în care trase de boi vânjoși de munte.

Și au pornit spre noile sălașuri. Atâta avuție avea cu el, atâta aur, scule și pietre prețioase, atâția bani, tot ce strânsese craiul în lunga lui domnie, că se plecau în jos de-atâta greutate carele și-abia se mai târau pe drumuri de pădure.

În frunte mergea craiul, călare pe-un cal roib, purtând la sold o spadă ce înspăimântase lumea. În urma sa veneau într-o caleașcă mare, smerite și supuse, soția și o copilă, Ileana.

Și după ei urmau: Amira, tovarășa de joacă a Ilenei, și tatăl său, Gomora, acela care știa să afle tâlc în stele, putea citi în lună, cunoștea și zodiacul, putea să afle de vin vremuri mai rele sau mai bune, de e război sau pace... Dar câte nu știa? El însuși îl sfătuise pe craiul Mătieș să părăsească scaunul și să-și afle odihnă aicea la castel.

Și craiul ascultase, pentru că sfetnic bun i-era Gomora. De aceea-l și ținea mereu în preajmă și vorba sa o prețuia întotdeauna.

Și copilei craiului, Ilenei, îi era dragă Amira. Crescuseră de altminteri împreună. Și laolaltă le fusese jocul.

Și când mergea copila de crai la vreo plimbare, când țesea horbote și pânză, când se gătea, când învăța să dănțuiască, mereu era alături și Amira.

De mici se deprinseseră să-și spună orice taine. Și una dintre ele când plângea cealaltă sigur lăcrima și dânsa, la fel, când râdea una, râdea fără îndoială și cealaltă.

Și-acum, dacă se așezase craiul aci în munte la castel, copila lui Gomora primise o încăpere, lângă odăile ce le avea Ileana, așa încât întreaga zi puteau să fie împreună.

Iar craiul, după ce vârâse comorile în beciuri, se apucase de petreceri.

Strânsese lângă el, ca să-l desfete, pe cei care știau s-alcătuiască stihuri, povestitori și cântăreți din cetere și surle, pitici, dănțuitoare și măscărici. Stăteau cu toții pe treptele înalte de marmură ale castelului și craiul, după bună voia sa, le poruncea să-l înveselească fiecare, pe rând.

Dacă se plictisea, pleca la vânătoare de cerbi sau de mistreți, prin văile albastre ale munților. Și alteori se desfăta, plimbându-se numai prin sâhlele înverzite și pline de miresme.

Așa-și trecea acum viața Mătieș, cu fală, plin de mulțumire și niciodată prea sătul de veselie.

În vremea asta, Ileana și fata lui Gomora zburdau pe aleile umbroase din parc sau prin cămări, cântau și se jucau. Fugeau vuind pe trepte, se alungau pe săli, făcând pe «baba oarba». Și-apoi, copile alintate cum erau, făceau atâtea pozne, că se speriase o lume întreagă acolo la castel. Că se urcau în turle și uneori furau câte o lance de la vreun ostaș, pe când dormea în strajă; se coborau după aceea sub bolțile castelului, acolo unde sta Gomora în fum, vrăjind mereu, și-i răsturnau clondirele de sucuri și unsori. Iar alteori... Câte nu mai făceau?... Dădeau totul de-a valma mereu cu jocul lor!

Și vremea trecea iute. Trecea... veniseră copile micuțe la castel Ileana și Amira, și-acum erau crescute. Abia încăpeau în rochii. Și rochiile pe ele luau rotunjimi de flori. Ca merele-n grădină, așa se pârguiau. Nu mai fugeau pe trepte și nu mai necăjeau străjerii din turlă; ci în cămări stăteau, cu țesături în mână și își vorbeau în șoapte.

Ba chiar, de la un timp, Amira se cam schimba, nu era ca înainte. Țesea ceva, cânta... Deodată, fără vreo pricină, se înroșea la față. Sau îi venea să joace. Cânta iară, tăcea... Pleca apoi în grabă. Din nou se întorcea, parcă voia să-i spună ceva Ilenei și nu-ndrăznea.

– Ce-ai tu, Amiră fată? a întrebat-o Ileana într-o zi. Nu mai ești tu aceeași, nu ești ca altădată. Ți s-a-ntâmplat ceva?

Amira s-a împurpurat la față mai rău. Era gata să spună. Și a tăcut din nou. Dar prietena, Ileana, s-a tot rugat de ea și a stăruit:

– Ce e? Ce s-a-ntâmplat? Ai uitat oare că-mi ești ca și o soră și trebuie să-mi spui orișice ai pe suflet?

Până la urmă, Amira s-a înduplecat și, punând palme reci pe obrajii aprinși ca jarul, a început să își mărturisească taina:

– Iubesc, iubesc pe un tânăr, Ileană!

– Cine-i? a vrut să știe fata de crai, cuprinsă de uimire. De-aici e? Vreun curtean? Și e bogat, frumos?

– Nu, nu-i curtean... Dar e frumos, cum nu-i nici un curtean, s-a înflăcărat Amira. E-nalt, tras prin inel, cu ochi ce te-nfioară. Și-are un glas, Ileană, ce-n inimă-ți pătrunde. Stihuri când glăsuiește, parcă-i un vrăjitor. Și-ți vine atuncea să pleci cu el oriunde, orice-ar fi să se întâmple, nimica nu-ți mai pasă.

– Și tatăl tău, Gomora, el ce spune? Vrea ca să ți-l dea de soț?

– Nu. Nici nu vrea s-audă. Zice că Ghialumer, așa precum se cheamă, este necredincios. Că el rostește stihuri, pe fete le vrăjește cu vorbe mincinoase, că lui totuna-i sunt, ori ochi albaștri, negri sau verzi. La fete, deopotrivă el inima le frânge. Pe urmă, după ce ele îl îndrăgesc, le lasă plângând cu amărăciune. Se duce. Minte pe-alta!...

– Și-așa e? De-i astfel, e cam rău.

– Nu... Nu-i așa! a zis gata de ceartă, orbită de iubire, Amira. Chiar el m-a încredințat că nu este nimic adevărat din tot ce spune tata...

A ascultat Ileana tot ce-a grăit Amira: cum Ghialumer, o dată în parc, a așteptat-o și stihuri i-a șoptit cu dulce glas, molatic. I-a jurat apoi că-i va rămâne de-a pururi credincios și dacă vreodată își va călca cuvântul – el singur se blestemă să se preschimbe-n apă și să se piardă-n lume...

– În apă să se schimbe, de-și va călca cuvântul și n-o fi credincios? E tare jurământul! a spus încet Ileana.

– E tare și îl cred! a mai rostit Amira. Și-mi voi urma iubitul...

Și a plecat Amira, urmând pe Ghialumer sus, colo între codri, pe muntele Băița, unde stihuitorul avea coliba lui. S-a dus fără să-și mai asculte tatăl, ce-i prezisese multe nenorociri de o să-i calce sfatul.

A făcut apoi Gomora și vrăji, ca să-și întoarcă fata acasă. Ce n-a făcut? Dar vrăjile, se știe, nu au putere de este dragoste curată... Și dragostea Amirei era mult mai curată decât cerul albastru; și vrăjile au rămas neputincioase. Se povestește că era nespus de fericită Amira, pe-acea vreme. Credea că toată lumea e a ei; că ei îi cântă munții în zvon de păsărele; că stelele și noaptea sunt pentru ea făcute! Iar Ghialumer rostea, acolo în coliba plină de flori de munte, aduse de Amira, stihuri fără pereche...

Un timp a tot rostit. Apoi stihuitorul a glăsuit mai rar. Mai rar a stat acolo în colibă. A tot plecat. S-a dus pe la castel.

Și craiul, aflând fapta Amirei, hotărâse că ea e vinovată și nu mai are voie s-o vadă pe Ileana; și nici măcar să-i calce piciorul la castel.

A venit Ghialumer la ospețele mari ce le da Mătieș și-acolo stihuia... Privea dănțuitoare ce se roteau în juru-i. El însuși dănțuia cu mintea amețită de vinuri. Și când îl întrebau curtenii despre Amira, le răspundea că nu-i mai este dragă... Și despre jurăminte, zicea că acestea sunt cuvinte ce nu se pot păstra!

Și-a mai trecut o vreme. Nu mult...

A uitat Ghialumer cu totul de jurământul care-l făcuse Amirei. A părăsit-o!...

Umbla sărmana fată a lui Gomora prin păduri, plângând cu plâns de moarte; se furișa prin munte ca o sălbăticiune, căuta să își ascundă de oameni durerea și rușinea.

Și nimeni nu știa de soarta sărmanei rătăcite. Ba nu, știa Gomora. Sub bolțile afumate el tot vrăjea. Fierbea într-o căldare sucuri verzi, otrăvite. Și-n aburii care se ridicau, o privea pe fata lui.

Sărmana lui Amira!

Și-atunci s-a dus Gomora la craiul Mătieș, plecându-și jos genunchii pe-o lespede de piatră.

– Stăpâne, a zis el, umilit, vin la tine să-ți cer astăzi dreptate. Viu ca să-l osândești pe Ghialumer, ce amăgește inimi de fecioare, își calcă jurămintele făcute și-azvârle-n drum pe acele fete ce l-au crezut. Îți cer pentru credința care ți-o port, să-l osândești la moarte, căci mi-a înșelat copila.

– Pe Ghialumer? s-a minunat mult craiul. Tu știi, Gomora, cât ești

de prețuit aci la curtea noastră. Și voia ta aș vrea să ți-o-mplinesc. Dar el, stihuitorul, ne face o fală mare față de înalții oaspeți pe care îi primim. Stihuri așa de măiestrite cum face dânsul, nu poate încă nimeni altul a ticlui.

– Vor mai cădea și alte copile nevinovate pradă lui! a zis Gomora.

A răspuns craiul:

– Ele sunt vinovate, nu trebuie s-asculte pe un stihuitor despre care oricine știe că amăgește fetele fără minte! Și-acum, te du, Gomora, la tine acolo sub bolți, vezi de clondire și de unsori. Auzi?

A scrâșnit vrăjitorul și-a jurat răzbunare, zicând în gândul său:

– Lui Ghialumer eu singur am să-i plătesc! Dar și tu, crai nevrednic, ce te-am slujit o viață și care pentru fala ce-o ai și pentru o desfătare nu vrei să faci dreptate, curând ai să dai seamă!

Și-n timpul cât Gomora nu mai avea alt gând decât să se răzbune, o veste începuse să se audă prin munți.

Se povestea anume că Ileana, fata lui Mătieș, se pregătea acum să iasă în lume, să vadă, să cunoască. Să-și afle chiar și-un mire. Și că au fost poftiți să vină la ospăț Brițeiu și Drăgana; alți împărați vestiți din țări îndepărtate. Ba chiar și mândra Lună. Și s-ar putea să vină și învâlvoratul Sorin.

Fuseseră aduse bucate și băuturi alese; și pentru acel ospăț, fuseseră tocmiți și-alți măscărici decât aceia pe care-i avea la castel craiul.

Tarafe întregi veneau; apoi și dintre aceia ce știau să zugrăvească sau să cioplească-n piatră și-n lemn chipuri de oameni.

Voise Mătieș să rămână ospățul acesta de pomină, în basme, în cântece, zugrăvit pe pereți și chiar cioplit în piatră, de se putea.

În fruntea tuturor pusese însă craiul pe Ghialumer. Îi și dăduse poruncă s-alcătuiască stihuri în cinstea fetei care ieșea în lume pentru întâia oară.

Și-n sinea lui, mărețul crai gândea c-o să urmeze după aceea și nunta c-un mire drag, vreun prinț, sau chiar vreun rege, ce l-o alege fata.

Chiar și Ileana aștepta vreun Făt-Frumos, cu pletele de aur, vreun crai viteaz, sau rege, sau vreun prinț pe care ea îl va îndrăgi... Și fata lui Mătieș visa cum vor pleca împreună prin codrul plin de vrajă încolo către zarea încinsă de lumini, în timp ce glas de cetere or să sune într-un duios alint cântarea cea străveche de nuntă... Iar Mătieș și soața lui vor flutura din drum năframa, urându-le noroc și cale înflorită celor doi miri.

Așa visa copila lui Mătieș. Dar nu sunt toate în viață așa cum le visează copilele sprințare.

Și înainte de ospăț, se zice c-a întrebat-o craiul pe fata lui dacă nu are vreo dorință. El, craiul, vrea să-i împlinească dorința pe loc, oricare ar fi...

– Ba da, am o dorință! a zis atunci Ileana, și-a căzut în genunchi. De mult vreau să te rog. Îndură-te de aceea care mi-a fost tovarășă de joc și las-o să se întoarcă la castel. Noi, când eram micuțe, Amira și cu mine, așa ne-am înțeles, să mergem împreună la cel dintâi ospăț...

S-a încruntat rău craiul.

– Cere-mi orice, a răspuns el, dar numai asta nu... Să vie lângă tine o fată ce și-a plecat urechea la cele dintâi vorbe și-apoi s-a dus în lume nebună, zvânturată? Să șadă lângă tine o fată ca Amira? Nu! Niciodată! Nu!

A lăcrimat Ileana și s-a rugat mai mult de tatăl său s-o ierte; dar craiul a rămas până la urmă neclintit.

A fost Ileana peste măsură de mâhnită. Numai că oaspeții începuseră să vină.

Tarafele cântau. Se așterneau mese bogate. Fata s-a luat curând cu griji mărunte. Și-a șters de lacrimi ochii și a început să uite. Da zor să se gătească pentru petrecere.

Și iată, a venit seara care fusese hotărâtă pentru ospăț! La castel sunau muzici. În jurul meselor întinse stau craii, regii, prinții și vitejii, toți câți fuseseră poftiți. Iar mai încolo, în picioare, lângă ziduri, fusese adunată întreaga ceată a celor ce erau tocmiți: povestitori, stihuitori, zugravi și cioplitori de chipuri, apoi pitici, dănțuitoare, ori din aceia care înghițeau săbii, mâncau foc, făceau farmece.

Făclii fuseseră aprinse; și-așa de multe erau, de parcă era ziuă!

Sute de slujitori grăbeau prin sala cea mare, ducând bucate sau băuturi. Și cetere duioase oftau încetișor.

Dar, dintr-o dată... au început să bată tobe. Cobora fata. Venea de mână cu tatăl său, cu craiul Mătieș, pe treptele de marmură care duceau de sus spre sala de ospăț. Pasul ei lin abia de-atingea covorul de mătase, care fusese așternut pe trepte. Trupul îi unduia ca trestia, când adie vântul în faptul dimineții. Horbotele în care era înveșmântată foșneau. Colanele bogate din nestemate străluceau; și-n păr avea garoafe făcute de meșteri giuvaeri din pietre de rubine. Avea obrajii

rumeni și ochii lăsați în jos, puțin și de sfială, dar și pentru că așa se cade unei fete de crai, ce vine pentru prima oară la un ospăț.

Lăutele au sunat și glasuri de trâmbițe s–au risipit în depărtări. În fața fetei au ieșit prinții sosiți de pe întreg pământul.

– Ne închinăm, Ileană, ție! au rostit ei, toți într–un glas, și s–au plecat înaintea ei. Așteptăm umiliți să–ți cobori ochii către noi și să–ți alegi pe unul cu care să începi danțul!

Și toți feciorii aceștia de crai, cu spete largi, înalți, cu ochii viforoși, viteji fără de margini, ce colindaseră unii întreg pământul, luptându–se cu zmei și căpcăuni, au început să se înfățișeze Ilenei.

Sub bolțile bogate ale sălii bogate de ospăț, în orbitoarea lumină a făcliilor cu miros de rășină, privirea senină a Ilenei căuta să afle pe acela pe care ea–l visase în visele–i de fată. În haine încărcate de fireturi, ținând la șolduri săbii lucitoare, toți prinții așteptau cu frunțile înălțate spre fată. Și fiecare dorea să fie el acela care să–i poată prinde mâna ei mică, albă și, după o plecăciune, să înceapă cu ea danțul.

Ileana își plimba ochii la unul și la altul.

–Dar acolo? Cine–i, tată? a întrebat Ileana sfioasă pe tatăl său. Cine e oare prințul ce stă acolo, la o parte, în fața cetelor de măscărici?

A prins întâi să zâmbească Mătieș; dar pe urmă a început să râdă.

– Acela? Nu–i prinț, fată. E doar stihuitor. Ai să–l auzi pe dată rostind. Stihuitor de frunte, ce–i drept. Însă nu–i prinț!

– Că n–o fi Ghialumer?... El... care... Amira!... s–a îmbujorat de–a binelea la chip Ileana.

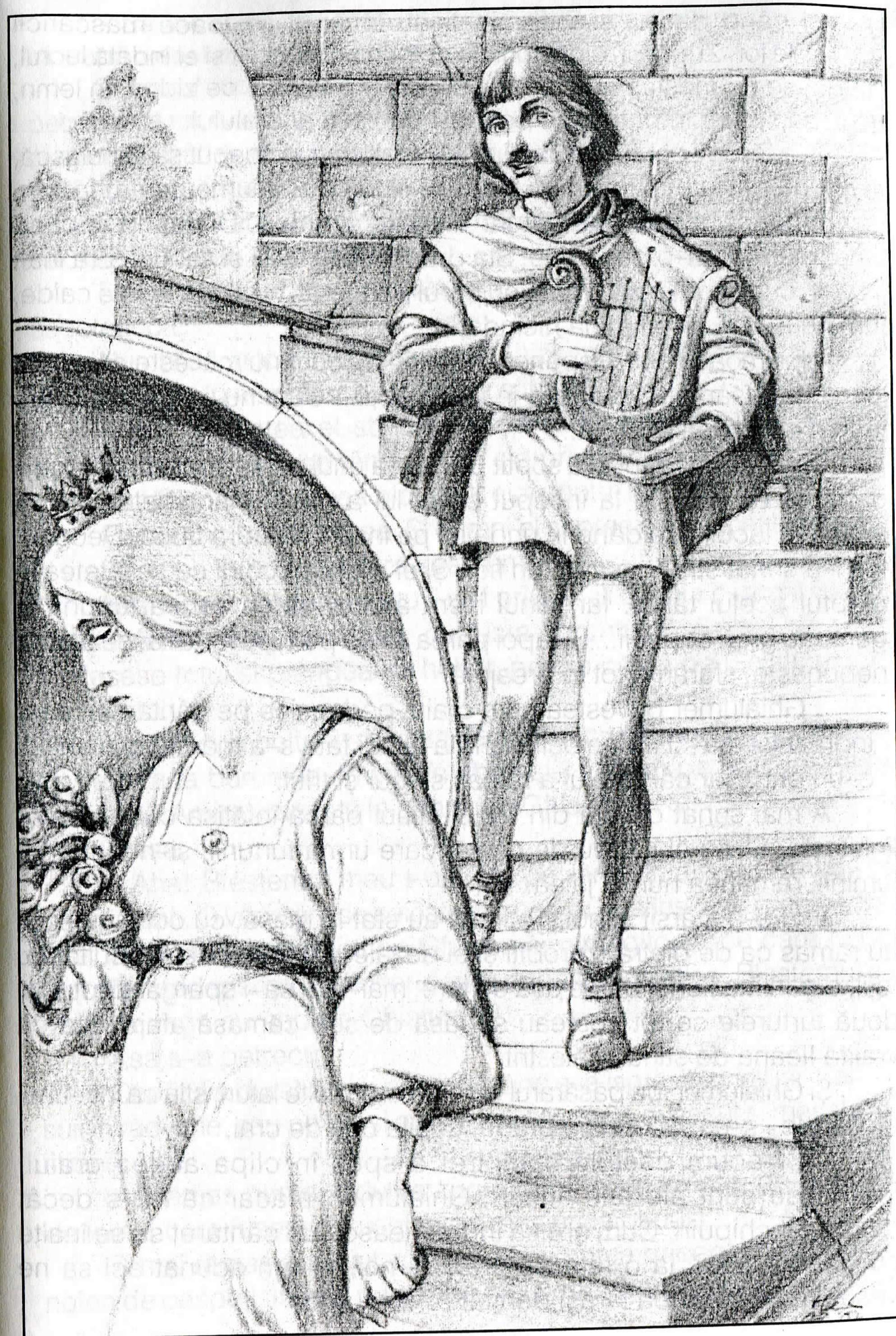
– El este!... s–a necăjit oleacă Mătieș. Nu–l mai privi. Mai bine vezi de prinții care așteaptă să înceapă danțul!

– Ei bine, atunci să fie oricare! a zis Ileana, și–a aruncat un trandafir aprins ca focul. Vreau ca să dănțuiesc!

Prinții s–au repezit în clinchete de săbii și cela care a izbutit să prindă trandafirul a fost un tinerel sosit din miazănoapte.

El a prins trandafirul, Ileana i–a dat mâna și danțul a început...

De când era pământul Bihariei pământ, nu se știa să fi fost încă atâta veselie, precum a fost în noaptea aceea. Castelul tot se zguduia și munții hăuleau. Sunau străvechii codri până–n depărtări. Jucau și fiarele. Până și Luna, regina nopții, ce nu voise să vină la ospăț, ca să nu rămână cerul prea pustiu, se spune că juca–n rădvanul ei de argint, uitându–se de sus să vadă ce se petrece acolo la castel.

Și când dantul s-a terminat, au început să joace măscăricii comediile lor. Zugravii, cioplitorii de chipuri au început și ei îndată lucrul, silindu-se cu meșteșugul lor să prindă pe pânze și pe ziduri, în lemn, în lut, sau chiar în piatră, pe oaspeții de vază ai craiului.

S-a făcut apoi liniște deplină și Ghialumer a început să stihuiască, să spună cuvinte măiestrite, așa cum ticluise el anume pentru fată.

În mână avea o liră bătută-n pietre scumpe. Din când în când suna, mângâind-o pe strune. Sta drept în fața fetei și stihuia. Era înalt și zvelt, cu o mantie pe umeri, cu părul parfumat, rostind cuvinte calde, cum nu mai auzise Ileana niciodată.

– Frumoasă ești, îi spunea el în stihuri, cum nu mai este chip, nici floare îmbălsămată, nici stea în toiul nopții... Cum nu-i nici vorbă sau cântec să te poată cânta...

Și-n viersul său, el a șoptit povestea unui cântăreț care îndrăgise o copilă de crai. Și la început stihul lui a sunat mângâietor, parcă scânteia lacul, scăldând în unda lui pe însăși mândra Lună. Deodată lira i-a sunat străpunsă de un fior. Și el arăta clocotul ce se ințețea în pieptul acelui tânăr. Iar stihul i-era aspru, parcă venea furtuna și gemeau greu copacii... Și-apoi părea că se pornise furtuna, ce alerga nebunește, sfarâma tot în preajmă.

Ghialumer povestea cum craiul pedepsise pe cântărețul care îndrăznise să-și ridice ochii la fata lui. Și fata s-a măritat c-un altul, c-un prinț, iar cântărețul a rămas singur și trist.

A mai sunat o dată din liră și stihul parcă înfățișa cum totul se liniștește. Și-n vălul greu de ceață, care urma furtunii, și-n pulberea luminii, rămânea numai jalea.

Așa s-a sfârșit stihul. Toți câți au stat la masă, cu ochii umeziți, au rămas ca de piatră, zdrobiți și ei de jale. Au stat, și-au ascultat cu toții, dar inima Ilenei bătea așa de tare, mai-mai să-i spargă pieptul, și două turturele se tot zbăteau să iasă de sub cămașă afară. Sta ca vrăjită Ileana de stihul măiestrit.

Și Ghialumer, ca păsărarul care a întins multe lațuri, știa că într-unul dintre ele i s-a mai prins o pradă, copila cea de crai.

– Și-acum destulă mâhnire! a spus în clipa aceea craiul. Frumoase sunt ale tale stihuri, Ghialumer, măcar că nu-s decât deșarte închipuiri. Cum are să îndrăznească un cântăreț să se înalțe cu gândul până la o fată de crai? Și noi ne-am adunat aci să ne veselim. Să înceapă iarăși dantul!

– Să înceapă, au fost destule stihuri, au glăsuit și prinții. Să înceapă veselia!

Și craiul însuși și-a poftit copila la dant... A fost după aceea petrecerea mai vie, mai cu zgomot. Vinul a curs cu spume în poloboace, și apoi pe gâtlejuri. Bucate, nu mai spun, fripturi de cerbi, de păsări; boi întregi se frigeau pe cărbuni.

Dulciuri, care de care mai bune, erau aduse pe tăvi întinse, și fructele în coșuri erau purtate.

Și-au petrecut, nu știu cât timp, pentru că nimeni n-a vrut să socotească.

Numai că-n toată vremea asta, Ghialumer nu a privit decât numai la fată. Și glasu-i arzător a rostit alte stihuri...

Și când șoptea el stihuri, se opreau orice glasuri. Iar struna tremurată a lirei așa se tânguia, că sta privighetoarea în ram fără să ciripească, nu mai curgea nici râul, nici vântul nu sufla.

Parcă împietrise lumea. Și numai el șoptea ușor cuvinte-n stihuri, și lira lui suna în noaptea fără seamăn.

Ileana sta pierdută în jilțu-i și-l privea. Și nu știa c-afară la geam venise Amira, cu păr zbârlit, cu fusta zdrențuită și plină de ciulini. Înțelesese totul și plângea cu hohot, pentru că ea pe Ghialumer tot îl mai iubea.

Iar jos, sub bolta-i afumată, Gomora, cu fața lui boțită, fierbea și tot fierbea la buruiene. Privea în aburi și-i vedea: pe crai, pe fata lui, Ileana, pe Amira, care sta la geam, pe Ghialumer. Și-i blestema pe toți zicând așa:

– Aha! Blestemul meu i-ajunge pe rând. Întâi vine Amira, care m-a părăsit. O văd cum se căiește. Urmezi tu, Mătieș, crai prea nedrept. Iată, Ileana ta l-a îndrăgit pe Ghialumer, amăgitorul, pe care tu nu ai vrut să-l pedepsești. Stihuitorul vine după tine, Mătieș. Blestemul meu o să-l ajungă curând pe Ghialumer!

Așa s-a petrecut.

Ospățul a durat zile și nopți. Și când s-a isprăvit, prinții și craii s-au suit în rădvane, sau pe cai și au plecat. Tarafurile au tăcut și mesele s-au strâns.

Au rămas numai zidurile zugrăvite și niște chipuri de piatră sau de lemn, care fuseseră cioplite de meșteri la ospăț.

A mai rămas și craiul, mâniat că nu putea pricepe cum, din atâta noian de oaspeți, Ileana nu găsise nici unul vrednic să și-l aleagă soț?

Ba oarecine dintre sfetnici îi și șoptise că fata lui privise-n timpul ospățului mai mult la Ghialumer.

– Așa să fie oare? se tot întreba craiul. Cum? Fata lui? Să îndrăgească pe-un măscărici care îndrugă stihuri, pe care-l avea în slujbă, pe care doar c-o vorbă putea să-l și răpună? Nu, nu se poate!

Și totuși, în mânia lui cea mare, poruncise craiul ca Ghialumer să nu mai fie primit de-acum încolo în castel. Și de-l vor mai vedea cumva că se ivește, să-i smulgă limba, limba cu care stihuiește. Și lira să i-o zdrobească de cel dintâi copac.

Fata de crai aflase vestea. Și de atunci se închisese în cămară cu ochi înlăcrămați, semn că așa era, că bănuiala craiului era întemeiată.

Și tot atuncea se zvonise că Amira venise înaintea lui Gomora, căzuse în genunchi și se rugase s-o ierte.

– Nu pot! îi răspunsese acesta, fără să întoarcă fruntea spre fata sa. Nu pot! M-ai părăsit, fugind fără de minte, au râs toți de Gomora.

– Atunci, zisese fata, îndură-te de mine și fă-mă o păsărică. Să pot plânge prin ramuri! Și să m-ascund de oameni, să nu mai râdă nimeni de fata lui Gomora!

– Asta așa va fi! spusese vrăjitorul cu glasul răgușit. Și cum plecase fata din fața lui, Gomora a făcut semne în aburi, cum numai el știa. Iar fata lui, Amira, s-a preschimbat deodată într-o cinteză mică. Cinteza a zburat, s-a pierdut în pădure, ciripind cu durere.

A mai trecut un timp. Ghialumer n-avea pace. S-a dus, deci, într-o zi, tocmai în munte, sus. Și a cules de acolo floarea reginei, albă. A prins-o într-un buchet. Și umbrele înserării când, lin, s-au coborât, învăluind castelul într-un adânc mister, când Luna, dalba Lună, ieșea încet pe cer și aleile din parc se argintau ca-n vis, Ghialumer a venit. Ca fiara cea flămândă, dibaci, s-a strecurat în parcul înflorit. I-a aruncat buchetul Ilenei pe fereastră. A pus mâna pe liră. Și ea a dat un sunet, un zvon așa de trist, că inima copilei s-a strâns.

Mai palidă ca moartea, fata sta nemișcată în patu-i alb ca neaua. Doar o făclie micuță-și tremura umbrele pe pereți. Încolo nici o suflare. Luna se ascunsese tăcută după un nor. Șopot molcom de frunze abia se deslușea; și-n încăperea fetei plutea îmbătătoare mireasmă de trandafiri și crini.

Stihul lui, ca un murmur ușor, îl auzea. El îi jura iubire pe viață și îi spunea:

– Prințesă ești, Ileană, stăpână-mi ești, și eu rob umilit, un biet stihuitor; da-ți jur că nu-i pe lume iubire mai presus decât a mea.

Gomora, jos, sub boltă, sta singur și privea în aburi ce se-ntâmpla. Vrăjea fără-ncetare și nimeni nu știa ce punea el la cale. Dar vedea tot prin aburi.

Văzând stihuitorul acolo la fereastră, fără să mai aștepte, și-a pus pe cap tichia de vrăjitor. A luat în buzunar un șip cu sucuri otrăvite, ce-l avea pregătit. Și a fugit degrabă la craiul Mătieș.

– Hai, vină! i-a strigat fără să se aplece, așa ca de obicei. Vină să-ți vezi copila cum este amăgită de-acel stihuitor, pe care tu n-ai vrut să-l osândești când te-am rugat. Și află că Gomora nu-i iartă pe cei ce nu au milă de dânsul și nu-l ascultă... Hai!

O! ce s-a temut craiul! A sărit de pe tron, lăsându-și pe spetează mantia aurită și a fugit s-ajungă pe vrăjitor, care mergea spre parc. S-au pitulat acolo în dosul unui trunchi.

Și iată, sub fereastră sta Ghialumer, vestitul, și stihuia:

– Ileană, nu te teme. În brațe te voi lua și amândoi spre țara de visuri vom pleca. Hai, vino, nu te teme, Ileană, draga mea!

Copila venise la fereastră și-l asculta cu inima răcită de spaimă.

– Și tu-mi ești drag, frumos stihuitor, a spus aproape fără glas fata lui Mătieș, dar faimă ai de-amăgitor. Și nu te cred. Tu i-ai jurat credință și Amirei, zicând că vrei mai bine să te prefaci în apă, decât să nu-ți păstrezi cuvântul ce i-ai dat. De aceea, iată, jurământul nu ți-l cred. Te du mai bine, Ghialumer!

– Prințesă, pentru tine și-n apă m-aș schimba! a zis amăgitorul. Și chiar de-aș fi o apă, în stihuri n-aș cânta decât iubirea noastră.

Cât Ghialumer a mai grăit și acest stih, a răcnit Gomora din locul unde sta:

– Așa? Vrei să te schimbi în apă pentru Ileana? Și vrei să-i stihuiești tot ei pentru vecie? Fie! Pedeapsa ta să-ți fie ce singur ți-ai ales!...

Și a vârât o mână în buzunar. A scos de acolo șipul cu sucul său vrăjit. S-a îndreptat degrabă către stihuitor.

Ghialumer l-a văzut, i-a ieșit înainte, râzând cu nepăsare:

– Ce vrei, Gomora? Spune! Că nu mă tem de tine; și nici de vraja ta. Cu stihurile mele eu sunt mult mai puternic...

Și-a pus mâna pe liră întorcând încă o dată către Ileana capul.

Înnebunit de ură, vrăjitorul s-a repezit spre el, cu șipul într-o mână, gata să-l azvârle. Ileana l-a văzut.

– Ferește–te, iubite! a strigat ea cu teamă către stihuitor. Iată, vine Gomora...

Ghialumer dintr–o dată s–a întors către Gomora. Și s–au cuprins în brațe. S–au dat de–a rostogolul. S–au ridicat cu grabă și iar s–au prins în luptă. Au căzut între pietre. Și nu se da nici unul învins.

Sus plângea o cinteză, ciripea cu durere, zburând încoa și încolo, chemând în ajutor.

Ileana, înfricoșată, a mai dat doar un țipăt și–a căzut la pământ.

– Copila! Moare fata! a dat răcnet și craiul, văzând–o pe Ileana cum cade aproape moartă...

Și–atuncea Ghialumer, auzind aste vorbe, a mai slăbit strânsoarea. Atât a fost de–ajuns ca iute vrăjitorul să își deșarte șipul peste stihuitor.

Șipul s–a revărsat în gâlgâit subțire pe fața și pe ochii lui Ghialumer. Și el s–a preschimbat pe loc într–o cascadă.

În grabă a sărit craiul, și–a luat în brațe fata, și–a dus–o la castel. Și–a bolit multă vreme între viață și moarte Ileana. În fierbințeala ei, în timpul bolii, rostea adesea numele aceluia care pierise: Ghialumer.

Credea c–o pierde craiul. A chemat vraci. Pe cei mai buni din lume. A chemat vrăjitori.

Și toți au îngrijit–o cu leacuri și unsori.

Au îngrijit–o astfel, că într–o bună ziuă, fata s–a făcut bine.

A mai oftat o vreme gândind la Ghialumer; dar cum se întâmplă adesea, în timp, a uitat totul.

Și–a pus la cale craiul alte ospețe. Alți cântăreți și alți stihuitori au proslăvit–o. L–a uitat și pe Ghialumer. A dănțuit c–un prinț viteaz. El a cerut–o de soție. Și împreună au plecat spre un castel pe care–l avea prințul în asfințitul lumii.

Pe vrăjitor l–a izgonit îndată Mătieș, să nu–l mai vadă, să nu–și mai aducă aminte de tot necazul pătimit. Și când a rămas singur Gomora, cuprins de jalea fetei pe care o schimbase în păsărică, s–a aruncat de sus, de pe Băița, în prăpăstii.

Când craiul Mătieș s–a stins și el, castelul s–a părăginit. Comorile ce le strânsese le–au risipit nepoții. Iar zidurile s–au sfărâmat încetul cu încetul.

Nu se mai văd decât câteva pietre, ce–s înnegrite de anii ce s–au scurs. Și lângă ele sună cascada Ghialumer.

Necredinciosul tânăr, ce–i pedepsit și preschimbat în apă de

vrăjitor, nu are de unde ști că nici stră–stră–nepoții celor de pe vremuri nu mai viețuiesc.

El crede că mai este Ileana la fereastră și îl ascultă.

Și tot mai stihuiește cu gândul s–o amăgească și pe ea!

În serile înstelate, de vii lângă cascadă, auzi din glasul apei și murmurul de stihuri. Ce spune, nu înțelegi, dar știe orișicine că–s stihuri de iubire.

Și tot de–atunci, se spune că zboară și o cinteză cu aripile sure prin munte.

Cinteza–i fermecată. Și noaptea, când se–așterne prin case somn adânc, ea vine la ferestre. Privește de–s pe–acolo copile mărișoare. Și dacă sunt, prin somn le povestește legenda cu o fată care a crezut o dată în vorbe înșelătoare și a plecat în lume cu un amăgitor.

Iar în Biharia de atunci i–o zicătoare. O spun bătrânii la copile:

– E bine să priceapă fiecare glasul de cinteză... Și multe–s de înțeles dintr–o poveste, cum este aceea despre Ghialumer!...

LACUL ZÂNELOR

Apoi se povestește că, într–o vreme, zânele cele bune ale munților au hotărât să își aleagă un loc anume în Biharia, unde să–și facă un palat de cețuri...

Aci să locuiască!

Au umblat zânele toată Biharia, și n–au găsit loc mai frumos decât pe valea Iedului, în apropierea muntelui Murgașul. Aci, într–o poiană, și–au clădit ele un palat de cețuri; și jos, pe vale, și–au făcut un lac, în care să se scalde.

Și când se lăsa seara cu umbre tăinuite, ieșeau și zânele din așezarea lor de cețuri. Se adunau acolo pe poiana înflorită și dănțuiau ori se scăldau în lac, până ce venea ziua. Atunci se prefăceau în cețuri și piereau în palat.

Ce nopți erau acelea! Ce bucurii și zvon umpleau toată poiana! Veneau zânele toate, își azvârleau pe iarbă ușoarele lor văluri și lunecând în apă se jucau, înotând, plutind ca niște nuferi.

De sus cernea lumină frunzișul vinețiu pe trupurile albe de zăpadă. Și zânele cântau. Sub viersul lor adormea tot în preajmă: prin vizuini, dihănii, prin buruieni, gângănii. Adormea și pădurea, vântul cel cald al nopții se anina în ramuri și ațipea acolo. Sub vraja din poiană și–n cântecul duios al zânelor nu șoptea nici frunzișul, iar florile, cu capul plecat, dormeau și ele...

Oricine ar fi vrut să treacă prin poiană în acest timp nu putea să le vadă pe zâne, pentru că adormea.

Era o pace blândă și–un somn odihnitor, sub vraja din poiană și–n cântecul domol...

Când terminau scăldatul, ieșeau râzând din lac, stropindu–se cu apă, își puneau iară văluri pe ele și dănțuiau.

Nici una dintre zâne nu era însă așa de mândră când dănțuia precum era Alina, regina lor. Cu mijlocel subțire, mlădiu cum este

creanga de alun când bate vântul, Alina dănțuia și se frângea, se legăna încet, nici n–atingea pământul. Și–apoi era atât de frumoasă Alina, cum nu se pomenise să mai fi fost vreo zână. Pe umerii ca neaua îi cădeau plete lungi, în valuri aurite. Și ochii, ochii ei verzi și–adânci străluceau lin, mângâietor ca niște stele, sub tremurarea blândă a genelor. Străluceau ochii Alinei ca stelele care răsar cele dintâi pe boltă în amurg.

Și așa, precum se spune, regina avea drag pe un viteaz, Midvei, feciorul împăratului Brițeiu.

El locuia–n castelul său, ca într–un cuib semeț de vultur, pe–o margine de stâncă, în cel mai înalt vârf al munților. În vârful Cucurbeta. Și de aci veghea toți munții, cât se putea vedea în zare.

Curând, curând Alina și Midvei aveau să facă nunta; și zânele urmau să își aleagă altă regină în locul ei. Alina, devenind mireasă, se preschimba în ființă muritoare.

Dar până atuncea, regina zânelor cânta și se gândea numai la dragul ei Midvei, ziua și noaptea, când dănțuia pe pajiștea înflorită, când se scălda în lacul cela limpede cum e cleștarul, cu brațe ridicate sub cap, când se–odihnea și când privea spre cerul albastru cu ochii întredeschiși.

Și mai era regina Alina totodată și ocrotitoarea viețuitoarelor pădurii: sălbăticiuni de toate felurile, fiare, dihănii mici, gângănii și păsări.

Spre zori, când încetau scăldatul și danțul, o zână se schimba în ciocârlie și, înălțându–se în văzduh, pornea să cânte și să vestească viețuitoarele că pot să se adune în poiană. Alina bătea ușor cu palma într–un trunchi ce se afla acolo lângă lac. Trunchiul se prefăcea în jilț. Regina se–așeza și asculta păsul dihăniilor ce i se înfățișau, le mângâia și le făcea dreptate.

Cel mai adesea însă trebuia să certe lupii, ce erau veșnic lacomi și hrăpăreți. Și mereu dădeau iama prin cuiburi de pădure. Le certa rău Alina pe fiare, mâhnindu–se adânc că sunt atât de crude.

Astfel își treceau vremea Alina și celelalte zâne!

Ba, uneori venea pe țărmul lacului cel verde și Midvei. Îi dăruise zâna un inel, pe care flăcăul îl purta totdeauna în deget. Și era prea destul să răsucească acel inel în deget, ca în locul lui Midvei să se ivească un vultur, care zbura spre lacul din poiană. Acolo, vulturul se prefăcea iar în flăcăul viteaz al lui Brițeiu, care–i era drag zânei. Se luau ușor de mână, se plimbau prin pădure, pe malul lacului, și își făureau visuri despre acele zile ce trebuiau să vină.

Numai că tot pe atunci pornise să se-audă prin munți și-o veste rea. Și vestea o aflase întâi Alina, pe urmă și Midvei.

Se povestea că a început să umble prin Biharia un vânător ce se numea Zăgan.

Era vânătorul acesta feciorul Tariței, zmeoaica, sora lui Lăstuș, acela ce fusese biruit și prefăcut de împăratul Brițeiu într-o stană de piatră.

Tarița hălăduia într-o văgăună, sub culmea cea înaltă a muntelui Brițeiu. Feciorul său, Zăgan, aci crescuse, în văgăună. Zmeoaica îl hrănise de mic cu lapte de lupoaică și carne crudă, ca pe fiare. Și el crescuse mare, înalt, puternic cum e ursul, ba poate mai puternic și fără nici o milă de oameni sau jivine. Și acuma îl trimisese zmeoaica să prade, să omoare, să vâre groaza în munți.

Sălbăticiunile, care-l zăriseră pe vânător, spuneau c-avea o față ca de om, cu-o barbă creață și ascuțită; doar ochii parcă îi sclipeau în sânge, și-avea în ei un rânjet tâlhăresc.

Purta pe el mindir tivit cu aur și călărea pe un cal negru la păr cum este corbul și iute ca săgeata la picior. Pe spate avea un arc mare vânătoresc. În jur îi roiau lupii...

Se încredințase de astă dată și Alina, ce ocrotea toate jivinele, că lupul este fiara cea mai rea. Pentru că îi certase pe lupi, aceștia alergaseră cu toții la Zăgan. Și vânătorul folosea fiare în loc de câini...

Pornea în fiecare dimineață vânătorul să cerceteze munții. Nu se temea de nimeni și nu cruța nimic. Și-orice întâlnea în cale, el dobora, fie că era urs, vulpe, căprioară sau sturz, sau numai o șopârlă. Doar de zărea coada vreunei jivine, Zăgan se și năpustea cu calul și o zdrobea-n copite sau o lovea cu piatra ori ochea cu săgeata. Și niciodată nu-și greșea ținta...

Se repezeau după aceea lupii cu colții lor rânjiți și sfârtecau viețuitoarea care-și pierduse viața.

Atuncea vânătorul râdea cu poftă. Se netezea pe barbă. Suna din corn, și iarăși pleca să sfarme sâhle. Să samene durere...

Încai jivinele mărunte ca iepurii, bursucii sau veverițele, nici nu fugeau. Cât îl vedeau pe vânător în tropotu-i sălbatic prin codri, sau numai de-auzeau haita fioroasă urlând sau cornul lui de spaimă sunând, pe loc înțepeneau. Stăteau așa, cu ochii mari, privind dincotro venea el, și-l așteptau cu inima oprită.

Nici n-apuca Zăgan să o lovească și biata vietate își da suflarea doar de frică.

Și se mai povestea c-avea Zăgan și prieteșug cu niște vipere ce viețuiau în munte, printre stânci, la moara zmeilor. Și viperele acestea îi dăruiau otravă feciorului zmeoaicii. De ar fi fost cumva în lupte grele cu cineva, Zăgan putea să moaie câte-o săgeată în venin. Și de-ar fi tras cu acea săgeată, nici o viețuitoare, cât de tare, nu mai putea scăpa.

Asemeni vești grozave umblau; ba încă o brumăriță adusese zvonul precum că vânătorul s-ar fi lăudat prin munte, nu știu unde, că vrea să-și ia soție. Dar nu orice soție. Ci numai pe regina zânelor, pe Alina vrea s-o aibă, s-o ducă în văgăuna de sub munte ca noră de zmeoaică.

Într-adevăr, fusese Zăgan la mama sa, zmeoaica, și la intrarea văgăunii îi strigase:

– He, hei!... Hei, mamă, vină! Ia vină încoace, hei... Din văgăună, țâșnise mai întâi un muget. Pe urmă se văzuse o fumegare tulbure, gălbuie, cu miros de pucioasă. Și de îndată după aceea se arătase Tarița, cu ochi holbați și roșii, cu păr zbârlit și plin de buruiene.

– De ce mă chemi, feciorule? Ce vrei?

– Ia, ce să vreau, strigase vânătorul, vreau să mă însor. Și-am auzit că pe-o poiană se află niște zâne. Pe care să o iau să ți-o aduc acasă noră? Care-i cea mai frumoasă dintre toate?

Se scărpinase Tarița, gânditoare, în ciuful încurcat de păr de pe frunte, își ridicase apoi un deget descărnat în sus și rânjise:

– Păi cum, feciorule? Să-i aduci noră Tariței pe Alina, regina lor. Ea e cea mai frumoasă. S-o pun aci la treabă, să-mi mături și să-mi gătească, să-mi fie slugă. Da-i greu să intri în poiană la zâne. Cine încearcă să pătrundă la ele noaptea, când dănțuiesc, adoarme pe dată sub cântecul vrăjit.

– Și-atuncea ce să fac? a mai țipat Zăgan la mama sa. Vreau să mă însor cu zâna!... Tu nu poți să mă înveți?

– Ba te învață mama ta, zmeoaica, a mai grăit Tarița. Să-ți pregătești numai din vreme o blană de urs. Să te culci apoi într-o noapte, nu prea departe de poiană. Spre dimineață, când ciripește ciocârlia, chemând viețuitoarele în fața jilțului Alinei, să te scoli și tu. Îți pui blana-n spinare, te prefaci că ești urs. Te-apropii de Alina și-ncerci să o răpești!

– Am înțeles!... a început să râdă cu hohote Zăgan. Fii fără grijă, Alina n-o să-mi scape!...

A încălecat Zăgan pe calul lui cel negru și a pornit în goană cu lupii după el. A alergat cu calul său mai iute ca săgeata; a trecut munți

și ape; și-a ajuns la Murgașul, făcând prăpăd în cale. Aicea, pe Murgașul, știa un loc anume ce-l locuia un urs, cel mai bătrân din munte. Când a ajuns acolo, Zăgan a poruncit:

– Ieși, moș Martine, afară; e vremea ca să mori... îmi trebuie blana care-o porți în spate, îmi trebuie și tigva... Plec în pețit cu ele...

A auzit ursul porunca lui Zăgan și a ieșit afară pe brânci din vizuină. Știa că e-n zadar să i se împotrivească.

– Mai bine lasă-mi viața, Zăgane, a îndrăznit să zică ursul, că sunt bătrân, mai am și așa puține zile de trăit.

Zăgan nu i-a răspuns. A pus în arc săgeata și-a tras. Săgeata l-a lovit pe moș Martin în piept și el s-a prăbușit cu capul în țărână; dar înainte de a-și da duhul a mai rostit:

– Pentru că m-ai ucis, bătrân fiind și fără vină, te blestem, Zăgane, să n-ai nici o izbândă la lucrul pentru care-ți trebuiesc tigva și blana mea.

Vânătorul a râs. Coborând de pe cal, a luat ursului blana și tigva.

Le-a luat... Le-a pregătit, așa ca să îi vină bine pe el, să se asemene c-un urs adevărat, și iată a plecat.

S-a dus lângă poiana fermecată, legându-și calul de un copac și s-a culcat cu lupii toți în jur.

Spre dimineață, când a început să cânte ciocârlia, s-a sculat și Zăgan. S-a îmbrăcat în blana de urs, pe cap cu tigva în care făcuse două găuri ca să poată vedea. Și s-a îndreptat spre lacul zânelor.

Acolo, înconjurată de zâne, sta Alina, pe jilțu-i de regină înveșmântată în văluri verzi, subțiri.

S-a apropiat Zăgan de Alina și nu se sătura privind-o. Pe față-l năpădise o sudoare rece. Și-n sine își spunea:

– Frumoasă tare-i zâna... Avea dreptate mama. Ce mijloc! Și ce chip! A mea va fi! Aha! și-și freca mâinile de bucurie. În fața zânei se adunaseră jivine și se plângeau:

– Mărită zână, nu știm ce să mai facem! Zăgan ne prăpădește.

O căprioară, plecată lângă jilțul Alinei, adăugă:

– Deunăzi a trecut pe munte vânătorul și numai eu am scăpat din toată turma mea.

– Și puii ni-i ucide!... a fluierat un sturz.

– Nimica nu rămâne în viață pe urma lui, a mai grăit o vulpe.

– Și ce-i mai rău ca toate, a ciripit subțire, la urmă, și-o cinteză, Zăgan acum se laudă că ai să-i fii nevastă, că o să te răpească...

Cât a ciripit vorbele astea cinteza, Zăgan, ce nu era departe de jilț, a azvârlit încolo tigva de urs și blana din spinare și a strigat:

– Da, vreau!

Și vânătorul s-a apropiat cu pasul greu, cutremurând pământul, de jilțul pe care sta Alina. Iar fiare și dihănii, când l-au văzut, speriate au și țâșnit ca vântul, care încotro... Și aripi de păsări s-au întins, pornind spre înălțimi. Doar zânele au rămas, în frunte cu regina.

– Ce vrei? a spus Alina.

– Doresc să-mi fii nevastă! i-a poruncit Zăgan.

A zâmbit tristă zâna.

– Zăgan, a rostit ea, cu glasu-i ca o strună de ceteră, de ce ești așa de rău și verși atâta sânge? Și de ce vii acuma, vrând ca să pângărești mireasa viteazului Midvei?

– Îți e drag, va să zică? a hohotit Zăgan.

– De ce n-aș spune-o? Mi-este! a mai zis blândă zâna.

– Atunci te voi răpi și fără voia ta! a mai strigat Zăgan.

Și cum a spus cuvântul cel din urmă, a și repezit brațul lui puternic spre zână, s-o prindă, dar tot în clipa aceea Alina și zânele din juru-i s-au prefăcut în ceață.

Nu înțelegea Zăgan; dar urla de mânie, privind ceața subțire ce-n boarea dimineții plutea deasupra apei din lacul de cleștar.

Când și-a venit puțin în fire, vânătorul a fluierat numai o dată, scurt... Calul cel negru a zmucit doar frâul cu care fusese legat de-un trunchi, acolo unde înnoptase Zăgan și-a venit la poruncă. Lupii s-au strâns și ei:

– Întâi vreau să-l ucid pe fiul lui Brițeiu, a socotit Zăgan. De nu ar mai fi el, zâna n-ar cuteza să mi se împotrivească.

Și încălecând pe cal, a pornit vânătorul prin munți și peste ape, spre moara zmeilor. A zburat peste creste... A trecut peste văi...

Suna din corn întruna... Vâra pintenii-n cal... Și, spumegând de ură, ridica în sus arcul și nimicea în cale tot ce întâlnea... Tot... tot...

Ca vântul a călătorit până la moară. Aicea s-a oprit. I-au dat șerpii venin. Venin din cel mai tare. A muiat o săgeată bine, bine-n venin; și iarăși a pornit, până-n Bihorul mare.

A tot zorit călare, mereu cu ochii țintă spre vârful Cucurbeta, unde era castelul viteazului Midvei.

Când a ajuns acolo, a strâns în mână frâul și calul s-a oprit.

Era liniște adâncă. În alba dimineață cerul părea de sticlă. Pe

castel flutura albă flamura lui Midvei, având pe ea țesută o stemă, cu un vultur ce zbura deasupra unui lac, în cioc cu o coroană. În turlă, sus, se vedea un oștean de strajă, ce avea în mână o lance.

Zăgan a întins arcul și a tras. Straja a dat un geamăt; s-a prăbușit în vale.

A pus cornul la gură Zăgan și a sunat... Tare și lung. Uuuu!... Uuuuuu!... Și sunetul de corn s-a izbit de cetate. Ecoul lui s-a întors în valea unde sta vânătorul: Uuuuu!.., Uuuuuu!.., asemuindu-se cu țipătul de cucuvea.

Atuncea s-a ivit pe ziduri însuși Midvei, în veșmânt lung și alb, înconjurat de tineri cu lănci în mâini.

Trâmbițe au sunat.

– Cine ești tu, străine? a întrebat Midvei. Și-asupră-ne cu moarte de ce te năpustești?

– Ce vreau? a spus Zăgan. Am venit să-ți iau viața, Midvei. Eu sunt Zăgan. De n-ai fi tu pe lume și de nu te-ar iubi pe tine, Alina, zâna mândră, ar fi a mea. Vreau să mi-o fac nevastă. Deci, fii gata de luptă!

Și, fără să mai aștepte răspunsul lui Midvei, Zăgan a încordat arcul din nou și-a tras. A tras mereu săgeți, ochind cu multă grijă, dar plin de-o tot mai mare și mai întunecată mânie.

Cum cade iarba înaltă, când se cosește toamna, așa cădeau oștenii din jurul lui Midvei, loviți de-a drept în inimi de groaznicul țintaș. Au pierit toți. Pe zid n-a rămas decât Midvei.

– Și-acum, a zis Zăgan, noi doi ne vom lupta... Midvei avea pe umăr o praștie de aramă, împărătească. Și cu ea se lupta...

A smuls dară din ziduri pietre, le-a pus în praștie și a început s-azvârle către Zăgan.

– Ehei, Zăgane, a spus Midvei, în timp ce se lupta, am auzit de tine... Și știu cât ești de rău. Văd lângă tine lupii. Dar eu pentru Alina sunt gata să mă lupt, nu cu un vânător, ci cu o oștire întreagă, pe viață și pe moarte. Și dacă vrei o luptă fără de vicleșuguri zmeiești, te voi răpune.

– Nu! Eu te voi ucide! a mai răcnit Zăgan, tremurând tot de ură.

Ș-a izbucnit iar lupta, cu și mai mult temei.

Plecau val de săgeți, dar iscusitul Midvei știa să se ferească; nu-l atingea nici una.

Veneau apoi, țintite la vale, pietroaie mari, lovindu-l pe Zăgan când ici, când colo; dar vânătorul era atât de tare, că pietrele acelea nici nu-l clinteau...

Și lupta nu se muia deloc... Durase întreaga ziuă... Și încă mai dura...

Era pe înserate. Păsări porneau în zbor să ducă veste Alinei. Și ea, regina, sta acolo pe poiană și asculta în taină zgomotul bătăliei.

O sfâșia durerea pe Alina. Pieptul i se zbătea. Ochii i-erau în lacrimi și mâinile-și frângea...

În vremea asta, lupta se întețea mereu. Luptau pe întuneric. Își sfărâmase Midvei de-altminteri întreg palatul, tot smulgând din el pietre. Zăgan, pe de altă parte, nici el nu mai avea decât puține săgeți. Și nu se știa încă de va birui unul sau celălalt.

Atâta că Zăgan, fiu aprig de zmeoaică, păstra pentru la urmă săgeata muiată în veninul de șarpe.

Pe cer ieșise luna. Sub raza ei, veșmântul alb al lui Midvei era o țintă bună pentru Zăgan. Și nu știu cum, flăcăul lui Brițeiu s-a răsucit și el puțin, tocmai în clipa când vânătorul își încordase arcul, având în el săgeata otrăvită. Săgeata, fulgerând prin întuneric, l-a nimerit în gât, la junghietură, pe viteazul de pe ziduri. L-a străbătut, ieșind pe partea cealaltă și s-a înfipt în stâncă tremurând...

Midvei s-a rezemat întâi de o coloană prăbușită. Și înțelegând că viața i-e sfârșită, a mișcat doar în deget inelul care-l avea în dar de la Alina. S-a prefăcut în vultur. S-a aruncat în gol, de-acolo de pe munte. Și a zburat...

Zăgan nu și-a dat seama că vulturul acela care pornise în zbor era Midvei. A crezut că flăcăul a căzut în prăpăstii.

A aprins dar o torță și a dat foc castelului, atâta cât mai rămăsese din el.

După ce-a ars castelul, Zăgan a încălecat și a pornit pe vale cântând și hăulind, cu lupii după el.

Alina, pe poiană, tăcea fără suflare, cutremurată de spaimă și asculta. Când zgomotul năprasnic al bătăliei s-a stins, s-a ridicat regina în picioare și a țipat cu deznădăjduire:

– Midvei! Unde ești tu acuma, Midvei?

În vremea asta feciorul lui Brițeiu, rănit de moarte și preschimbat în vultur, plutea... Adesea luneca până jos în frunzișul copacilor și iar se ridica, plutind pe nevăzutele cărări ale văzduhului. Nu mai avea decât o singură dorință: să moară la picioarele Alinei sale și să-l îmbrățișeze ea încă o dată, mai înainte de a-și da ultima suflare. Atâta mai dorea!...

Și voia lui s–a împlinit precum se spune. El a căzut acolo pe poiană; s–a preschimbat din vultur în flăcău.

Zâna s–a repezit; i–a prins în palme chipul palid, cu ochii stinși. Pierdută i–a strigat:

– Midvei, nu mă lăsa! Rămâi aici cu mine, o, dragul meu, Midvei...

Cum l–a dezmierdat zâna pe cel care murea și cum l–a îmbrățișat! Ce n–a făcut? Cu apă din lac, cu vrăji... Ce n–a încercat? Doar ca să–l ție în viață... Și n–a putut...

Otrava lui Zăgan a fost mai tare decât puterea ei. A închis ochii Midvei, șoptindu–i înc–o dată cât o avea de dragă.

Regina, ca nebună, striga și–l mângâia, căuta să–i dea iar zile, cu fața–l încălzea; dar el de mult plecase...

Sărmana, cum plângea! Ce jalnic chin!

– Cum oare? Midvei al meu s–a dus?... Nu cred!... striga Alina, smulgându–și părul. Midvei nu moare! Nu...

Au luat zânele mortul și l–au pus într–o raclă făcută din cleștar. Au dus–o sus pe muntele Murgașul. Acolo au așezat–o pe un tron de piatră scumpă de porfir.

Făclii au fost aprinse, deși noaptea trecuse. Se lumina de ziuă! Când totul s–a sfârșit și cel răpus fusese așezat spre veșnică odihnă, a pus Alina mâna ei mică pe raclă și a rostit:

– Îți jur, Midvei, că te voi plânge atât cât voi trăi. Îți voi păstra credință și n–o să am odihnă până ce vânătorul nu va fi pedepsit!

A plecat apoi Alina capul pe raclă și, rămânând acolo, singură pe munte, a plâns... A plâns ziua aceea necontenit. Și–n jurul raclei, pe pământ, din lacrimile ei au început să crească niște flori roșii.

Pe când se sfârșea ziua, a auzit regina Alina dintr–o dată un glas subțirel și vesel zicând:

– Ajunge acum, regină, cu–atâta plâns!

S–a uitat zâna, să vadă cine îndrăznește să–i tulbure cu asemenea cuvinte durerea, și a văzut alăturea de ea un omuleț numai de–o schioapă, cu o barbă până la pământ, care îi spunea:

– Să nu te superi, regină, dacă te tulbur acum, când ești atât de îndurerată; dar eu sunt spiridușul cel bun al munților. Eu am făcut ca lacrimile tale de dragoste să se preschimbe în floricele roșii, ce cresc aicea peste tot. Și am venit să te ajut.

– Mă poți tu ajuta? s–a însenina o clipă Alina. Ai tu cumva putere mai multă decât mine? Știi vreo taină și poți tu să–i dai viață iar lui Midvei?

– Da, eu pot să-i dau viață, a zis spiridușul cu glasul lui subțire. Și pot să te ajut; numai c–atunci, Alina, n–ai să mai fii regină: zânele or să plece în alte locuri și ai să rămâi de–a pururi tu singură în lacul din poiană. Numai așa pot să dau zile lui Midvei. Te învoiești?

– Mă învoiesc, a spus fără să stea în cumpănă Alina. De spui tu că–i dai viață, mă învoiesc!...

– Ascultă dară, a învățat–o pe regină spiridușul. Strânge degrabă florile astea roșii, ce au răsărit din lacrimile tale. Lasă doar una ce–mi trebuie mie. Te du apoi pe vale. Uite că vine seara. Adună–ți zânele; pune–le–n păr la fiecare câte o floare, cântați, prindeți–vă în danț, ca mai înainte, intrați apoi în lac și fiecare zână să răsădească pe fundul apei floarea ce–o are în păr. Pe urmă zânele să plece, altminteri se vor preface și ele în flori. Doar tu rămâi acolo...

– Și–am să mă schimb în floare? a întrebat Alina.

– Când tu ai să fii floare, Midvei va prinde viață! a glăsuit subțire, fără să râdă de astă dată spiridușul.

– Așa voi face, întocmai cum spui tu, a dat din nou răspuns, fără șovăire, regina zânelor.

L–a mai îmbrățișat o dată Alina pe cel din raclă; a strâns după aceea florile din preajmă, lăsând acolo numai una, și a plecat spre vale!

Numai că–n timpul cât acestea toate se petreceau, Zăgan umbla prin munte cu haita după el.

Urcase sus cu calul, pe muntele Brițeiu, și de-acolo, fălos, strigase să–l audă și mama sa, zmeoaica Tarița, și–o soră pe care–o mai avea acolo, Brizana, și să–l audă oricine, lumea întreagă:

– Uhuuuu!... Veniți, măi!... Hei, veniți că eu, Zăgan al vostru, l–am ucis pe feciorul cel mândru al lui Brițeiu... l–am răzbunat pe zmei.

L–au auzit zmeoaica și sora sa, Brizana, și au venit chiuind.

– Ce–i măi, ce s–a întâmplat? au țipat amândouă. Le–a povestit Zăgan, mângâindu–și bărbuța, cum a pierit Midvei.

Și s–a pornit atuncea pe munte, între zmeoaice, o veselie cum nu se știa încă să mai fi fost vreodată.

– Așa? L–ai omorât? Ne bucurăm, Zăgane. Așa ne–ai răzbunat. Ha, ha, ha!... Și–acum ce vrei să faci?

– Vreau să mă învățați cum s–o prind pe Alina. Că nu mai e Midvei pe care să–l iubească și vreau să fie a mea regina cea frumoasă.

– A ta, feciorul mamii! a zis iute Tarița. Uite, să te duci iarăși acolo în poiană, la lacul zânelor. Și când se scaldă Alina îi furi de pe țărm

brâul. În brâu îi stă puterea, și–atunci te va urma. Dar ca să nu adormi când zânele or să înceapă să cânte...

– Îți facem noi o băutură vrăjită! a adăugat Brizana. Am aflat noi o taină. O noapte întreagă și o zi o să ți–o fierbem. Iar mâine, pe înserate, să vii tu și s–o iei.

– Ba voi să mi–o aduceți la moara zmeilor! a poruncit Zăgan. Brizana s–o aducă!

Și a plecat în goană cu lupii după el, mândru nespus de sine și mai pornit pe rele.

O noapte întreagă și o zi a călărit Zăgan întruna, fără odihnă. N–a băut toată vremea și n–a mâncat nimic. Doar sânge a făcut să curgă. Și–n sine își zicea: "Eu am rămas acuma stăpân pe munte. L–am ucis pe Midvei... Și voi avea–o pe Alina în stăpânire...

Se va întoarce din nou puterea zmeilor peste Biharia, ca altă dată..."

A doua zi, spre seară, s–a dus Zăgan la moară. Și i–a adus Brizana vrăjita băutură care–l ferea de somn. A înghițit–o dintr–o sorbitură și, dând calului pinteni, a năvălit cu toată puterea către lac.

Era la ceasul când Alina prinsese flori în părul zânelor, cântând, în cel din urmă danț pe care îl făceau acolo, în poiană.

Și–au dat apoi jos vălurile și lunecând în lac, au răsădit sub unde florile cele roșii.

În vremea asta Zăgan gonea, cum scapă o săgeată din arc, așa gonea!... Și lovea calul cu pintenii în pântec, să fugă și mai iute.

N–a trecut mult și a ajuns la lacul pe a cărui apă verde Alina mai plutea. Pe țărm era veșmântul, alăturea cu o cingătoare de trandafiri. S–a aplecat Zăgan din fugă, de pe cal, a prins în mână brâul și veșmântul, și a strigat reginei:

– Acuma ți–ai pierdut puterile de zână, Alina! Brâul tău fermecat e–n mâna mea. Ești o femeie ca oricare alta. De nu mă vei urma, de nu vei vrea să fii a mea, am să te prind de păru–ți de mătase și–așa am să te duc!

Cu urlete haine s–au strâns și lupii–n jur. Iar zânele au sărit din apă și–au pus pe ele văluri; și au pierit. N–a mai rămas decât Alina.

– Tu n–ai putere asupra mea, cum crezi, a glăsuit Alina. În schimb, a venit vremea să fii tu pedepsit. Midvei îți va plăti! S–a scufundat în apă și s–a făcut o floare.

– Midvei? a râs Zăgan. El zace în prăpăstii. Ha, ha!... Midvei e mort!... Ha, ha!... Ha, ha, ha!...

Numai că tot atuncea pe muntele Murgașul, Midvei s–a ridicat, trezindu–se din moarte. A suflat spiridușul în raclă, racla s–a prefăcut în cal. Floarea, ce rămăsese acolo, s–a preschimbat în paloș.

Încălecând, Midvei a și pornit ca fulgerul spre lac. Zăgan, când l–a văzut cu paloșul în mână, s–a înspăimântat. Dând pinteni calului, a încercat să fugă peste munte, strigând cu înfricoșare:

– Hei, ajutor!... Tariţo!... A înviat Midvei. Și vine... Se răzbună!...

Și l–a ajuns feciorul lui Brițeiu pe vânător, lângă râul Drăganul.

Au început iar lupta. Zăgan lupta cu arcul. Midvei avea în mână paloșul fermecat.

Vreo șapte zile și șapte nopți s–au tot luptat întruna...

În cea de–a șaptea noapte, Midvei l–a biruit pe vânător, și doborându–l, l–a zvârlit în râu. Râul l–a dus la vale. Dus pe vecie a fost...

Îl biruise feciorul lui Brițeiu pe Zăgan: dar veselie nu putea să aibă... Era singur în viață, fără de draga lui. Pentru ca să trăiască el, Alina se preschimbase în floare.

A mers dară feciorul lui Brițeiu pe malul lacului în care se afla Alina și a privit în apă cu mâhnire. Iubita lui, Alina... Nicicând n–o s–o mai vadă... îi părea rău feciorului că are zile să trăiască.

Deodată, i–a venit în față spiridușul cel bun:

– Midvei, a glăsuit el subțirel, ne vedem iară. Uite, ai zile acum, ca să trăiești cât vei pofti. Nu vrei să–ți fac la loc castelul tău din vârful Cucurbeta?

– Nu vreau decât să fiu alături de draga mea, a răspuns el. Degeaba mi–ai dat viață. Mi–e dor prea mult de draga mea.

– Nu vrei, în locul Alinei, nici avuții, nici alte desfătări?

– Nu vreau nimic, decât pe ea: cu ea în viață sau în moarte, numai să fim alături...

– Eu ți–aș putea împlini această voie, a grăit spiridușul. Atâta doar c–atuncea ar trebui să te prefaci și tu în floare. Să locuiești în lacul zânelor, pe fund. Numai astfel ai să poți fi mereu alături de Alina.

– Fă–mă mai bine o floare, spiridușule! i–a spus iute Midvei. Să fiu lângă Alina mea pe veșnicie...

– Lasă–te atunci să luneci în apă! I–a învățat omulețul cu barba până la pământ.

Midvei n–a stat pe gânduri. S–a aplecat pe marginea lacului și s–a lăsat să lunece înlăuntru. Numai că spiridușul a vrut să încerce dacă și dragostea flăcăului era la fel de tare ca a zânei.

Când s–a lăsat plutind în unde, Midvei s–a minunat. Apa nu–i făcea nici un rău.

A lunecat ușor pe fundul lacului și–acolo, într–o scoică mare, era un tron împărătesc de aur. Din mijlocul acestui tron creștea o floare mare, roșie, ce–și tremura încet petalele subțiri.

Petalele s–au desfăcut și dintre ele a răsărit o fată. Cea mai frumoasă fată din lume.

Era Alina...

De sub o frunzuliță a florii a mai ieșit și un omuleț. Nu era altul decât spiridușul.

– Pentru credința voastră neclintită, v–am răsplătit, a mai zis spiridușul. Rămâneți pentru totdeauna împreună. Împărăția voastră o să fie acest lac fermecat. Iubiți–vă și fiți de–a pururi fericiți!...

Zicând cuvintele acestea, spiridușul a pierit.

S–a dus să–l vestească și pe Brițeiu de cele întâmplate. Și mult s–a bucurat Brițeiu, aflând că nora sa va fi Alina, zâna cea bună, aceea care prin jertfa ei dăduse iară zile lui Midvei.;.

Alina și Midvei s–au privit cu iubire și credință în ochi, s–au luat de mână...

De vii și acum, precum se povestește, la ceasul fermecat în care slăvita nopții doamnă își revarsă prin frunze verzi văpaie argintie, zărești în lacul zânelor pe cei doi tineri. Stau așezați pe tronul lor de aur și se privesc cu dragoste nestinsă. Poate de–aceea se și spune–n munte că dragostea curată și fierbinte n–are moarte!...

CĂDEREA LUI PALTIȘ

Mai spun bătrânii că într-o vreme se așternuse pacea peste Biharia. Împărăția Brițeiu, care-și avea palatul în muntele Aleul. Pieriseră Lăstuș și zmeii săi. Nu mai erau decât zmeoaica Tarița și fata ei, Brizana, care stăteau ascunse într-o văgăună.

Mai erau niște vidme, ce-i drept, care făcuseră pe timpuri mult rău muntenilor. Era balaurul cel mare, alb, năprasnic, care trăise în împărăția lui Troian, și care sufla viscol pe gură și pe nări; dar îl prinsese de mult Sorin. Erau și ploaia cu șuvoi – o iapă sălbatică, și trăsnetul – un cerb cu coarne și copite de oțel. Pe-acestea două le vânaseră cu dibăcie muntenii prin hățișuri și le legaseră în ștreanguri.

Pe toate le păzea Andrei, un bihorean bătrân, cinstit de toți muntenii. El le ținea închise în firide frumos pe fiecare, într-o casă de piatră, scobită în muntele plin de prăpăstii, Bohodeiul.

Ca ajutor avea pe doi flăcăi de suflet: Paltiș și Gruieș. Bătrânul îi aflase pe când erau copii, uitați într-o colibă, când tatăl lor și muma fuseseră răpuși de zmeul Lăstuș. Dar el îi luase, îi crescuse acolo în casa lui de piatră, îi învățase să ajungă oameni, să fie și destoinici, și viteji.

Și-acuma îi socotea ca fiind ai lui, și mult se mai mândrea cu-așa feciori. Unul, cel mare, Paltiș, era din fire mai tăcut și întunecat. Celalt, mai mic, era ca ziua, bălai și luminat.

Cel mic era și oleacă mai voinic decât cel mare, mai sprinten, mai isteț; dar amândoi erau viteji ca spada de oțel în bătălie.

Bătrânului i-erau deopotrivă de dragi, unul și celălalt. Știa că o să aibă urmași care să ocrotească și mai departe Biharia de vidme, ținându-le acolo bine zăvorâte.

Și ca să fie bună paza, orânduise Andrei pe fiul său cel mic, pe Gruieș, sus pe munte, pe culmea Bohodeiul, să privegheze întreaga zare. Iar pe cel mare, pe Paltiș, îl hotărâse să fie strajă jos, în văile adânci de la Boleasa.

De s-ar fi întâmplat cumva să scape vidmele, pe care le încuia de-altminteri cu-o cheie mare cât un stat de om însuși Andrei, la deal le înhăța Gruieș și jos le prindea Paltiș.

N-ar fi putut să scape pe nici una din căi. Nici ele și nici alți dușmani n-ar fi putut să dea năvală prin munți, fără să se lovească de îndoita strajă.

Astfel se scurgea vremea... Și așa ar fi trecut în tihnă mai departe, de n-ar fi fost zmeoaica Tarița.

Ea nu putea să uite că Lăstuș, zmeul cel mare, fratele său, ce stăpânise munții odată, fusese doborât și împietrit în stană de Brițeiu, cu ajutorul lui Andrei și-al celor doi feciori. Și nu putea să îndure că-i liniște pe munte, și nu mai curge sânge.

Acolo, în văgăuna pe care-o locuia, se sfătuia adesea cu fata ei, Brizana, ce-ar mai putea să facă să tulbure muntenii, să săvârșească rău. Ardea de focul răzbunării Tarița; și fata ei, Brizana, la fel.

De n-ar fi fost Andrei, să țină în paza acele vidme, ar fi putut zmeoaica să le folosească, să pustiiască împărăția lui Brițeiu. Și mai ales pe balaurul cel mare, alb, ar fi poftit să-l aibă Tarița.

S-au sfătuit zmeoaicele îndelung. Au iscodit prin munți. Tarița s-a făcut o muscă; Brizana, fata ei, s-a schimbat într-un flutur, și au umblat prin case, pe lângă oameni... Au cercetat și casa de piatră a bătrânului Andrei... Și într-o seară a adus Tarița o știre.

Simțise ea că Paltiș, feciorul cel mai mare al lui Andrei, era mai slab de cuget și mai trufaș.

Se luaseră o dată de vorbă Andrei și cu feciorii. Bătrânul le spusese că-i vremea să-și găsească și ei câte-o soție. Gruieș se împurpurase ca o fecioară la chip, și răspunsese că el își va găsi o fată pe-aici, prin munte, curată și vitează, ca să i-o facă noră bătrânului. Dar Paltiș privise îngândurat în depărtare, tăcuse un timp și-abia la urmă de tot zisese că lui nu-i trebuie pădureancă, nici fată de bouar, ci el vizează să se însoțească numai cu vreo copilă de crai sau cu vreo zână...

Râsese Andrei și îi grăise feciorului cel mare:

– Nu-i rău deloc, băiete, de-ai să-mi aduci vreodată ca noră o zână din povești... Dar trebuie s-o meriți, să fii vrednic de ea... Să nu fie doar o deșartă trufie!

– O merit și sunt vrednic! grăise iară, cam mohorât, flăcăul.

Tarița, ca o muscă, era acolo și-a prins îndată vorba lui Paltiș.

– E cam trufaș băiatul, spusese ea Brizanei. Și unde e trufie,

degrabă e și pizmă. Și cine pizmuiește pe altul e gata să greșească. Noi trebuie să încercăm să-i ațâțăm trufia!

Au pus zmeoaicele la cale să îl ademenească dintr-o dată pe Paltiș. Prin el să se răzbune. Să se răzbune întâi pe Andrei și pe fiii săi; să năpustească apoi împărăția lui Brițeiu.

Și iată că într-o zi feciorul cel mare al lui Andrei păzea munții pe vale, așa ca întotdeauna, cu un topor de piatră în mână. Se tot gândea la vorba ce-o avusese cu bătrânul. Și-l cam durea că tatăl său râsese când el a spus că merită și-o zână de soție.

Ce? Nu-i adevărat? E doar copilul cel mai mare al lui Andrei, acela ce apără Biharia de vidme! Este frumos la chip, înalt ca bradul, puternic și viteaz. De ce adică nu l-ar iubi și-o zână?

Pe când socotea astfel în minte, tot cerceta pădurea, prăpăstiile și o poiană largă – ce se întindea acolo la Boleasa. Și pe poiana aceea îmbălsămată de flori roiau și fluturi, mulțime, care mai de care mai frumos zugrăviți.

Deodată a zărit un fluturaș gălbui cu punctulițe roșii, care se așezase pe o floare de merișor. Se ridicase, zburând cu aripi tremurânde și începuse să se învârtă în jurul său, parcă voia să-i facă un semn.

S-a învârtit o vreme astfel în moale fâlfâit; s-a așezat pe umărul flăcăului, pe cușmă. Paltiș l-a tot zburătăcit... Până la urmă a hotărât să-l prindă.

Cum a întins el mâna, fluturul s-a schimbat într-o frumoasă fată, cu părul castaniu în unde lucitoare, ca apa încrețită a unui lac, când suflă vântul, cu buze subțirele și roșii ca zmeura cea dulce. La gât purta frumoasa o salbă preabogată, în degete, inele, și brațele le avea împodobite cu giuvaere bătute în safire și alte nestemate. Iar ochii verzi ai fetei priveau șiret spre Paltiș.

– Cine ești tu? a întrebat-o flăcăul tulburat de atâta strălucire. Ești zână sau crăiasă?

– Sunt zână, a zis ea încet, abia șoptind din buze. Și de-am venit aicea, tu singur ești de vină...

– Sunt fericit de vina ce te-a adus în fața-mi, a dat cu îndrăzneală răspuns flăcăul. Și totuși, te mai rog să-mi spui: care mi-e vina?

– Că mi-ești nespus de drag, a rostit dulce fata, zâmbind. Și cum a spus cuvântul, s-a schimbat iar în flutur Brizana cea vicleană, fata zmeoaicii, pentru că ea era aceea ce-l ispitea pe încrezătorul flăcău al lui Andrei.

A stat sărmanul Paltiș un timp năuc, așa, fără să înțeleagă. Cum se ivise fata și cum pierise iară? Pe urmă, de bucurie, a alergat pe munte, să povestească întâmplarea lui tată–său, și lui frate–său, Gruieș.

– A fost un vis? Sau oare într–adevăr venise o zână–n fața lui?

– Mie nu mi se pare un lucru prea curat! îi răspunse Andrei. Iar frate–său mai mic râsese și zisese că–i numai o părere.

Da–n ziua următoare, pe când Paltiș păzea, a venit iar Brizana. S–a pogorât în fața lui, în chip de flutur cu punctulițe roșii, schimbându–se–n copilă cu strai împodobit. Și, luându–se de mână cu flăcăul, au intrat în pădure. Au mers așa o vreme în tăcere; doar inima lui Paltiș bătea înfiorată. S–au așezat apoi pe–un trunchi căzut acolo în pădure. Și Paltiș a început să–i povestească frumoasei viața lui.

Brizana se făcea că nu știe nimica și tot se minuna.

– Spuneai c–ai fi feciorul cel mare al lui Andrei. De ce atunci bătrânul, tatăl vostru, a dat locul de strajă cel mai bun, care–i pe munte, sus, feciorului cel mic? De ce să urce Gruieș pe culmea Bohodeiul, și tu stai ici în vale? Pesemne că–l iubește mai mult decât pe tine, dacă–l cinstește astfel...

Intrase–n inima flăcăului un ghimpe. Ghimpele–i făcea rană. Venise după aceea și–n alte zile Brizana, și tot la fel grăise. Și tot la fel îi picurase în inimă flăcăului otrava îndoielii, îl ațâțase împotriva aceluia ce–i era frate.

Atâta–l ațâțase, că, într–o seară, flăcăul cel mare spusese lui Andrei:

– Mă mir, tătucă, tare, de ce–l tot ții pe Gruieș doar sus pe Bohodeiul, care e locul de cinste al străjii, când drept ar fi să stea acolo feciorul cel mai mare, adică eu...

Se–ntunecase privirea lui Andrei.

– Îl țiu, măi Paltiș, îi răspunsese bătrânul cu blândețe, pentru că aici nu–i vorba de frate mic sau mare: ci de o strajă bună. Și locul de pe culme este mai greu. Că, nu–i cu supărare, Gruieș e mai voinic, e și mai sprinten decât tine, el i–a răpus pe zmeii ce încercau să scape în lupta cu Lăstuș.

– Lupta cu zmeii este una, mai adăugise Paltiș, și straja este alta...

– Ba nu–i așa, grăise mai departe bătrânul, că jos, pe vale, dacă scapă vreuna dintre vidme, o și prinzi în hățișuri, dar sus pe culme o pierzi.

– Nu–i Gruieș mai voinic ca mine, spusese Paltiș. Să ne luptăm!

– Să vă luptați! s–a învoit bătrânul, dar înnegrit de tot la chip și ars în suflet de mâhnire.

Tocmai atunci venea din munte și Gruieș. A râs cu voie bună flăcăul cel mic, când a aflat de ce e vorba, și–a zis:

– Eu nu vreau să mă lupt cu frate–meu mai mare. Mai bine–i dau de bună voie locul!

– Ți–e frică? a zis Paltiș cu asprime.

– De frică nu mi–e, a rostit iute Gruieș, dar n–aș fi vrut să ne luptăm noi, frații, împreună niciodată, ci numai cu dușmanii...

Andrei sta lângă focul care fusese aprins în vatră și așa trăgea de vârtos din pipă, că–n jurul său nu se vedea decât de–o palmă. Numai că ochii lui de tată puteau să vadă și să pătrundă mult mai departe, în cugetele celor doi flăcăi. Și–o bănuială ca un șarpe–l cuprindea.

– Să ne luptăm atunci, strigase Paltiș, vreau, frățioare, să–ți arăt puterea, să vadă și tătuca nedreptatea ce–a săvârșit–o dându–ți ție locul de strajă cel de cinste... Au ieșit dar afară. S–au prins în brațe; și–au început o luptă voinicească, așa precum se știe prin munte din bătrâni. Luptă cinstită, tinerească. Să vadă, să se știe... Care pe care?

S–au frânt ei, s–au proptit, s–au strâns, s–au doborât unul pe altul. S–au tot luptat de seară și până dimineață și când au început să se roșească pădurile pe creste, a simțit Paltiș că îl cuprinde oboseala, în timp ce Gruieș era la fel de sprinten ca–n clipa cea dintâi când se pornise lupta. Și–atuncea, zice–se că Paltiș în focul bătăliei a zărit lângă dânsul un fluturaș cu punctulițe roșii; și–un glas parcă–i șoptea:

– Încearcă să–i pui piedică, altminteri te răpune. Și nu e umilință mai adâncă, decât să te doboare fratele cel mic.

«E zâna! se gândise Paltiș. N–o să mă mai iubească dac–am să fiu înfrânt!»

Și n–a mai stat pe gânduri. A întins ușor piciorul. A pus o piedică lui Gruieș.

Piedică în luptă dreaptă? Asta era rușinea cea mai mare–n Biharia. Și–acel care–o punea, călca și legea din bătrâni, și omenia...

Și totuși Paltiș a întins piciorul și a pus piedică frățânelui mai mic, ascultând șoapta vicleană. Gruieș, în focul luptei, nu a băgat de seamă. Numai bătrânul a zărit, când Paltiș a făcut astfel de faptă; când l–a împins pe Gruieș, să–l doboare.

Dar în zadar a făcut asta fratele cel mare. Gruieș s–a încordat

odată bine. L–a pus pe Paltiș jos. L–a învârtit și l–a adus cu umerii pe iarba din poiană. Așa l–a învins!...

N–a mai avut ce spune Paltiș. S–au descleștat.

Gruieș zâmbea voios ca întotdeauna: uitase totul. Numai frățânele cel mare se ridicase din țărână și–i aruncase celui mic pentru întâia oară privire grea de ură. Și–a luat cu el toporul de piatră și a plecat fără să spună nici o vorbă.

– Paltiș! l–a strigat tatăl; dar el nu i–a răspuns, și–a pornit spre vale cu pas domol, cu fruntea la pământ.

Mâhniți erau acum tustrei. Pacea pierise... Cel mai mâhnit era însă tot tatăl. Cum? Frați de–o mamă? Crescuți de el în cinste și dreptate? Și să se întâmple astfel? Să lupte între ei? Să se urască? Parcă nici nu–i venea să creadă bătrânului.

Și într–acestea Paltiș cobora pe Boleasa. În piept simțea mireasma de brad și de rășină, dar greu vuia frunzișul sub streașina pădurii. Și prin păienjenișul cel verde, prin desișuri, se zărea o lumină...

A luat–o într–acolo, mergând așa în neștire. Ardea tot de mânie. Nu știa ce să facă, cum să se liniștească. Și iată, lângă un trunchi sta ea, fata zmeoaicei, ce–l amăgise că–i zână și–i scormonea întruna trufia. Ea, ce pusese la cale lupta între frați și care–l îndemnase la faptă mișelească, sta lângă trunchi, pândindu–l ca o pisică sălbatică, gata să înhațe prada...

– Tu nu vezi? i–a zis ea, râzând de bucurie în sine că izbutea în ce punea la cale, nu vezi că tatăl tău ține mai mult la Gruieș? Pe tine te urăște. Aceasta–i dragostea de tată a lui Andrei. Nu vezi? Mai bine haide să fugim în lume!

Și–atâta l–a învrăjbit Brizana pe Paltiș, atâta i–a vorbit, l–a mângâiat cu prefăcătorie – și mângâindu–l, mai rău ințețea focul care–l frigea în piept – că–n scurtă vreme i–a ajuns flăcăul unealtă.

Era acum Paltiș în mâinile odraslei de zmeoaică, așa cum e toporul în mâna unui pădurean. Sta gata să lovească.

De peste culmi încolo, răsuna cânt de bucium. Printre copacii vineți ninsese în dumbrava în care tăinuia o pulbere de aur. Fata era alături. Nu mai știa ce face sărmanul Paltiș. Mut a cuprins–o în brațe. Ea l–a încolăcit cu mâna de grumaz. Și–au stat fără suflare o vreme îndelungată, strânși unul lângă altul, obraz lângă obraz, până când el, care n–avea altă voie acum decât a ei, a grăit iar, supus:

– Tu, zână, poruncește–mi, și eu am să te ascult!

– Uite, a rostit Brizana, de vrei să fiu a ta, dovedește–mi întâi că ești puternic. Dacă–mi vei dovedi, noi vom pleca în lume și eu ți–oi fi soție. Atunci am să te fac ce–ai să vrei tu, un rege bogat sau crai cuceritor, stăpân pe țări și oameni... N–ai să mai fii sluga bătrânului Andrei, ce nu ți–e măcar tată...

– Și ce trebuie să fac? a murmurat flăcăul ca–n somn. Să fiu așa... Să–ți dovedesc puterea...

Luceau ochii Brizanei și verzi, și sângerii, în vreme ce feciorul cel mare al lui Andrei o strângea mai cu sete în brațe.

– Ce să faci? a zis ea. Să lupți! Să lupți și cu Brițeiu, dacă va fi nevoie. Să îngrozești muntenii. Fratelui tău, lui Gruieș, și lui Andrei, aceia ce te–au nesocotit, să le arăți asemeni că ești mult mai puternic decât au crezut ei...

– Cum să le arăt?

– Așa!

Și–a învățat Brizana pe Paltiș ce să facă. În zori să se strecoare în casa lor de piatră. Să dea drumul și ploii cu șuvoi, și trăznetului. S–ajungă apoi la firida unde era închis balaurul cel mare și alb, care sufla pe gură și pe nări viscol și pustiire. Ea îi va da în mână un frâu, care–i vrăjit, cu el o să lovească în cap balaurul. Să încalece apoi degrabă pe balaur și să pornească prin munte. În cale o să–i iasă ea... zâna. Și ea o să–l învețe atunci ce să mai facă și cum să–și dovedească bărbăția... L–a învățat Brizana acestea toate și s–a schimbat în flutur; a pierit iar ca–n vis...

Era sărmanul Paltiș pierdut parcă–n beție, cu totul fermecat. Și îl rodea trufia. Îl copleșea mărirea ce i–o făgăduise Brizana.

Atuncea l–a auzit flăcăul, de sus, pe tatăl său, Andrei, cum îl striga:

– Paltiș! Te așteptăm la cină și hodină. El a tăcut.

– Hei, Paltiș! a mai tunat o dată vocea lui Andrei. Paltiș, te așteptăm. În noaptea asta face de strajă doar fratele tău Gruieș. Tu vină la hodină!...

– Nu viu, a răspuns el, rămân aici pe noapte. Fac singur strajă. N–are decât să se hodinească Gruieș.

– De ce? Că–i rândul tău să dormi în astă noapte. Gruieș o să se hodinească abia mâine. N–am hotărât ca–n timpul nopții să stea strajă la vidme numai câte unul?

– Nu viu, s–a încăpățânat mai tare Paltiș, să stea acasă Gruieș, că ți–i mai drag. Iar eu rămâi pe munte...

S–a încrâncenat de spaimă bătrânul. Atâta dușmănie între frați? Oare s–a înșelat și n–a crescut la sânu–i decât un pui de șarpe? Nu poate crede. Nu... A pășit greu în casă, unde–l aștepta Gruieș. S–a întristat cu totul... Ce să fie cu Paltiș? Casa părea întunecată fără de el; și tristă.

– Tată, a grăit Gruieș, zic să–l lăsăm pe Paltiș, sus pe munte, de ține el atâta... Să nu facă vreo poznă!

– Și mie–mi este teamă! a rostit rar bătrânul. Îl roade rău un cariu în trunchi. Nu știu de unde–i vine atâta trufie. Să îl lăsăm acum să–i treacă focul. Și mâine să–l vestim că el va sta de strajă pe culmea Bohodeiul.

– Eu singur am să–l chem, a mai grăit bătrânul. Și s–au culcat; fără să știe nici unul că jos, pe vale, învăluit în țundră, Paltiș al lor pândea să vină dimineața, să dea drumul la vidme, să–i părăsească pe cei alăturea de care trăise până atuncea, și cu Brizana–n brațe să plece–n lumea largă...

Nu le trecea prin minte că într–o văgăună întunecată, sub muntele de piatră, Tarița și Brizana săreau de bucurie:

– Aha! Nu știe nerodul de flăcău, zicea Tarița fetei sale, că–n faptă el ascultă porunca mea și pregătește moartea celor din munte. Apoi și moartea sa... Nu știe! Ha, ha, ha!...

Și astfel s–a scurs noaptea. Paltiș, pe vale, rătăcit... Andrei și Gruieș, fără să–nchidă ochii de mâhnire. Zmeoaicele, jucând de bucurie.

Când zorile au venit și–au început să risipească noaptea, s–a ridicat bătrânul cel dintâi din așternut, a cercetat de sunt la fel de bine închise vidmele...

Balaurul atuncea a lovit cu capul în ușile de piatră. Pesemne că zmeoaica Tarița, schimbată în muscă, îl vestise de cele ce urmau. El a bătut cu asemenea mânie și–atâta de turbat, că lacătul cel mare din ușă a zornăit de s–au clătit toți munții. Auzind așa zgomot, unii dintre muntenii ce locuiau pe–acolo prin preajmă s–au cam speriat. Nu înțelegeau ce este: s–a cutremurat cerul, sau s–a crăpat pământul? Pentru că despre vidme nu aveau nici o grijă. Știau că le păzesc Andrei și fiii săi... Nu puteau fi primejdii.

– Hei, vidmă, a zis Andrei, degeaba te tot zbuciumi. De–aici nu poți scăpa!

Alături, lângă casă, venise însă din vale Paltiș pân–a se lumina de ziuă și aștepta să plece bătrânul. Sta pitulat.

Andrei a tras zăvorul. A răsucit în ușă cheia lui mare de fier; a atârnat această cheie într–un copac și a plecat pe vale, zicând către feciorul cel mic:

– Tu urcă–te pe Bohodeiul și stai de strajă bine. Aceasta e îndatorirea noastră de temei. Acolo, așteaptă veste de la mine și despre Paltiș. Ce–o fi se va vedea!

Feciorul cel mare sta după casă, chincit și aștepta. Avea dinții încleștați și pumnii strânși. Nu știa ce–i cu el. În minte n–avea alta decât îmbrățișarea Brizanei și cruda hotărâre de–a împlini voia ei...

Cum au plecat bătrânul și fratele mai mic, Paltiș a și luat cheia ce spânzura în copac. A dat în lături ușa și a intrat. A mers drept la firida unde era încuiată iapa sălbatică și i–a deschis. Ea a țâșnit pe munte. Pe urmă a dat drumul și cerbului. Și cerbul a sărit pe dată afară.

S–a dus după aceea la ultima firidă, cea mare, a dat drumul balaurului. Când a deschis firida aceasta, se zice c–atâta a urlat fiara cumplită, că Paltiș pentru o clipă s–a înspăimântat. Dar iute și–a venit în fire; și a lovit balaurul în cap cu frâul cel vrăjit, pe care îl primise de la Brizana.

Balaurul atuncea, vrăjit, s–a lăsat într–o parte, dând voie feciorului cel mare al lui Andrei să–i sară pe spinare și să–i așeze frâul pe cap.

– Acuma sunt puternic! a strigat Paltiș. Toți or să–mi știe frica. Unde ești, zâno? Vin! Așteaptă–mă!

Și ploaia începuse să cadă peste munte în șuvoaie, să înece și colibele... Trăsnetul vărsa valuri de foc și aprindea pădurea...

Prăpădul se pornise...

Tulnice se jeleau...

Și–n acest timp, Tarița juca acolo în văgăuna ei cea neagră și tot spunea:

– Așa, așa, Brizana! Tu trebuie să–i răzbuni pe zmei; și mai cu seamă pe Lăstuș, răpus cu ajutorul lui Andrei și–al celor doi feciori. Și–acuma, iată, unul dintre ei ne e unealtă nouă... Așa, Brizana!... Ha, ha, ha!...

Gruieș, care ajunsese la locul său de strajă, pe culmea Bohodeiul, a auzit deodată că a început să urle balaurul. Și a privit în jos spre casa lor de piatră.

În clipa aceea a și zărit iapa sălbatică țâșnind în sus pe munte. S–a ridicat în zbor și a trecut pe lângă el ca vântul.

A smuls Gruieș un bolovan mare din coastă și l–a zvârlit după sălbăticiune, să–i sfarme spinarea și s–o doboare; dar iapa ajunsese cine știe unde și i–a scăpat...

A pornit iapa mai iute peste creste, înecând satele din munte sub ploaia cu șuvoi, spălând spre văi cu valurile sale colibe, oameni, și mai ales copii, femei, bătrâni...

– Vai nouă! a strigat Gruieș. A scăpat ploaia cu șuvoi și o să înece Biharia întreagă... Săriți, tătucă, Paltiș să prindem vidma!

Pe când rostea cuvintele acestea, fără să–i treacă măcar prin minte trădarea fratelui cel mare, iaca și cerbul cel cu coarne și copite de oțel sărea afară din casa lor de piatră. Trăsnea și scânteia. Și–n drumul lui se aprinsese pădurea pe de–a rândul.

Fără să șovăiască, de acolo de sus, din culmea Bohodeiul, Gruieș s–a zvârlit în văzduh. Și cum era de sprinten și de isteț, astfel a socotit în săritură, că a ajuns de–a dreptul pe spinarea cerbului cu coarne și copite de oțel. L–a apucat de coarne; și–așa din zbor l–a pedepsit, lovindu–l în frunte cu toporul, nu tare, ca să moară, dar într–atâta cât să cunoască spaima.

Pe când zbura, l–a văzut și pe Paltiș călare pe balaur, fugind nebun prin munte. Balaurul sufla viscol pe gură și pe nări, făcând prăpăd prin codri, risipind în prăpăstii colibe, pădureni, bouari și vite, totul ce rămăsese nedoborât de ploaia cu șuvoi.

Numai odată când sufla balaurul, câte–o pădure întreagă dobora. Creștea apoi zăpada ca niște munți albi și înghețați peste munții verzi și înfloriți. Iar la răscruce sta Brizana și–l aștepta pe Paltiș.

Când a ajuns aproape de ea, Paltiș a tras de frâul vrăjit.

Balaurul a stat. Și s–a plecat iar într–o parte. Brizana a sărit și ea alături de flăcău. Și glasul ei cel rău și ascuțit a sfredelit urechile lui Gruieș:

– Să semănăm prăpădul, Paltiș, toți să se înfricoșeze, să nimicim Biharia întreagă... Și să se știe astfel cât de voinic ești tu... Așa să–ți speli rușinea c–ai fost înfrânt de Gruieș. Și–acum să ne îndreptăm către Aleul, să sfarâmăm palatul lui Brițeiu!

– Să mergem! zicea Paltiș cu ochii la Brizana, cu mintea amețită, neștiind nimic ce face.

Dar colo, în poiană, se și afla Andrei, care–l căuta pe Paltiș.

Și într–acolo zbura balaurul, purtându–i în spinare pe Paltiș și Brizana. Cum a văzut și asta, a început să strige feciorul cel mic, către cel mare:

– Stai, Paltiș! Ce–i cu tine? Uite, în vale–i tata! L–a zărit și bătrânul pe fiul său cel mare.

– Unde–ai pornit, nebune? a rostit și el tare. Stai! Unde mergeți? Stați! Și–a înțeles pe dată cum e, ce s–a întâmplat. Dar ei n–au ținut seamă.

– Bătrânul! a râs fata Tariței. Ferește–te din cale, moșnege. Ce? Tu nu vezi? Paltiș acum i–al meu...

– Ferește–te! a mai răcnit și Paltiș. Și înțelege, tată, că nu voi ține seamă de tine, de nu fugi!

– Nu plec! striga bătrânul. Decât să pustiiască balaurul Biharia, mai bine mor aici, călcați–mă–n picioare!

De crâncenă durere s–a gârbovit Andrei. Parcă ar fi fost pe moarte. Simțea că s–a sfârșit cu viața lui întreagă. Avea lacrimi în glas. Iar părul ce–i fusese cărunt mai înainte, i–a albit dintr–o dată.

Brizana râdea însă; și Paltiș tot la fel. Fiara zbura la vale, urlând prin munte și doborând tot codrul; lovind și omorând, venea peste Andrei. El privea neclintit, grăind doar către ei:

– De vrei să treci, băiete, va trebui să calce balaurul în tropot peste mine... Altminteri nu...

Paltiș nu ținea seamă. Acum îl vor călca... în clipa aceea Gruieș a strâns de coarne cerbul, a ridicat toporul de piatră, s–a înălțat și el în zbor, în fața furtunii ce cobora, grăind cu glas puternic:

– De n–ai să te–ntorci, Paltiș, și de–l lovești pe tata, cu mine ai să te lupți. Ai să porți singur vina de tot ce va urma... Râsese Paltiș... Acum nu mai râdea.

– Înainte! îi tot striga Brizana.

Dar fața lui, a fratelui cel mic, era acum cu totul aspriță. Când Paltiș a–ntors capul din zbor și a zărit chipul frățânelui, s–a îngrozit. Fără să mai asculte poruncile Brizanei, Paltiș a tras de frâu. Balaurul a ascultat îndemnul; și–a făcut calea întoarsă; iar Gruieș l–a urmat...

– Stați! Ce nenorocire! Stai Paltiș! a mai strigat bătrânul.

– Opriți–vă! a poruncit și Gruieș fugarilor.

Și–a ridicat toporul de piatră, ca să lovească balaurul și să–l silească pe Paltiș să se plece. S–o prindă pe Brizana.

Dar Paltiș s–a temut că–l va lovi pe el toporul de piatră.

Lăsând frâul din mână, cu gând să-și scape viața, el a făcut un salt, sărind de pe balaur în valea Bohodeiului. Unde a căzut, pe munte, s-a afundat în stâncă, țipând înspăimântat și apăsat de vină...

A răsunat un geamăt. Un geamăt dureros. Era al lui Andrei.

Gruieș s-a repezit cu cerbul să-l apuce pe Paltiș din cădere, să-l scape de la moarte, dar era prea târziu...

Din locul unde căzuse Paltiș a și țâșnit atuncea o apă înspumată, care a pornit pe dată să fiarbă în prăpăstii...

Brizana, pe balaur, nu se pierdea cu firea, văzând năpasta ce se abătuse peste Paltiș; ea n-avea altă țintă decât să pustiiască Biharia, așa precum îi poruncise Tarița, mama ei. Și mai întâi de toate, voia să ducă în zbor balaurul peste palatul lui Brițeiu, acel ce-i răpusese pe zmei, și să-l părăduiască.

A întors deci iară frâul, gonind către Aleul...

Gruieș, văzând pe Paltiș, pierdut fără scăpare, știind-o pe Brizana călare pe balaur, în drum către Aleul, a pornit după ea.

Cerbul zbura mai iute și în puțină vreme l-a ajuns pe balaur. L-a ajuns chiar pe valea unde stătuse înainte de strajă Paltiș, la Boleasa. Și cum l-a ajuns, Gruieș a ridicat toporul, a dat cu însetare în fiara ce făptuise atâta pustiire și rău. A mai lovit o dată, și înc-o dată, mai tare, tot mai tare...

Balaurul a încercat să-l prindă în gheare pe flăcău, să-l facă mici fărâme; dar Gruieș era sprinten și cerbul lui la fel. S-au rotit cu iuțeală. Și iar a lovit Gruieș, până ce vidma s-a prăbușit. A căzut jos pe munte; acolo și-a dat duhul.

Brizana a încercat să fugă. Gruieș i-a aruncat însă toporul drept în față. Toporul n-a lovit-o; dar ea, de frică, a înghețat ca piatra, s-a prefăcut ca și Lăstuș în stană.

Gruieș a prins pe urmă și iapa prin hățișuri; a zăvorât-o iar lângă cerb, în casa lor de piatră. Numai balaurul pierise; da-n locul lui, au năvălit pe urmă alte vânturi rele să-i bată pe munteni...

Bătrânul a rămas cu mintea tulburată de durere mult timp după aceea. Umbla prin munte uneori, strigând la cină pe feciorul său cel mare, uitând că a murit.

– Hai, Paltiș... Vină, Paltiș! Hai, lasă supărarea... Vină la masă și hodină...

Așa-l striga. Alte ori însă și-amintea; și atunci plângea cu lacrimi mari în barbă.

De-atunci a trecut vreme... Oho!... Ce multă vreme!... Pe urma

întâmplării acesteia de groază și durere a rămas însă pentru totdeauna căderea cea mai mare de ape din toți munții, ce izvorăște chiar din stânca unde s-a prăbușit feciorul cel mai mare al lui Andrei.

Și-n vuietul de ape din valea Bohodeiul răsună până astăzi și glasul de mânie al lui Gruieș, și țipătul de spaimă al lui Paltiș, și ruga lui Andrei.

Așa cred mai ales bătrânii de prin munte... Dar multe cred bătrânii... Nu știm de-o fi așa!...

VĂLUL MIRESEI

Era iar pace–n munte... Brițeiu, împăratul, ocârmuia în tihnă.

Iar soața lui, Drăgana, îi dăruise și o copilă frumoasă, bună, blândă, ca să le fie mulțumirea mai deplină.

Crescuse mare fata. Și nu era ca ea, pre cât se povestește, nici una mai frumoasă pe lume, mai harnică; de inimoasă, barem, nici nu e de vorbit!

Și–apoi Lia – căci Lia se numea – era într–adevăr o fată vitează de muntean. Știa să călărească la fel ca un flăcău; ba mânuia și spada; știa să aridice și–n mâini un buzdugan. Era gingașă fata; dar și vitează tare.

Adesea, împăratul se așeza–n pridvor, privea crestele înalte și învăluite–n ceață și se gândea astfel:

«De și–ar găsi copila asta și vreun voinic de–al nostru, care s–o îndrăgească; să le las moștenire la rându–mi dragostea pentru munții ce ne–au lăsat strămoșii, ce fericit aș fi!...»

Nu–i vorbă că primejdii nu mai erau ca cele de pe vremuri. Zmei nu se mai aflau, afară de Tarița, sora temutului Lăstuș pe care–l biruise chiar Brițeiu. De ea nu se știa decât că stă într–o văgăună, ascunsă, înfricoșată. Și de punea ceva la cale sau ba, nu mai putuse nimeni afla.

În acest timp, se ducea însă vestea–n lume despre copila lui Brițeiu.

La curți, pe–alte meleaguri, pe unde erau tineri feciori de crai și regi bătrânii–i sfătuiau:

– Să ne aduceți nore așa cum este Lia, copila lui Brițeiu!

Numai că împăratul Brițeiu nici nu voia s–audă să i se ducă fata pe alte meleaguri. Nu–i vorbă că nici ea n–ar fi plecat; nu s–ar fi despărțit de munții din Biharia de bună voie.

Dar craii, ce, voiau să știe de–așa ceva? Trimeteau mereu vorbă, soli, crainici sau răvașe și cereau fata...

Ea într–acestea umbla pe munți, călare, îmbrăcată ca flăcău, când era singură; și în rădvan, când se plimba cu maică–sa.

Umbla, ca să–i cunoască bine pe pădureni și pe bouari, să vadă fiecare colțișor de munte.

Umbla... Și cum e vorba din popor, că nu aduce anul ce–aduce ceasul, s–a întâmplat o dată să plece Lia cu maică–sa, Drăgana, într–un rădvan, încolo spre Murgașul, unde nu ajunsese fata să vadă, să cunoască...

Au umblat ele toată dimineața, trecând pe la Stâna de vale, văzând cascada Ghialumer; au poposit la casa unui pădurean, de–au ospătat ceva pentru amiază, pe urmă iarăși au plecat la drum.

Era o vreme însorită. Treceau prin văi și peste ape. Avea împăratul Brițeiu rădvan și niște cai cum nu se mai văzuseră vreodată. Zburau ca zmeii peste râpe, peste creste...

Munți, și câmpii, și ape erau scăldate într–o lumină dulce. Și nu se săturau împărăteasa și cu Lia să se tot plimbe și să tot privească la stânci și la poiene înverzite.

Și iată că înserarea pornise să le învăluie pe nesimțite în mantia–i albastră și înstelată. Caii alergau pe crestele de munte, urcau și coborau, iar noaptea se făcea tot mai adâncă. Căutau să afle calea de înapoiere și n–o găseau. Nu o găseau, pentru că vizitiul se rătăcise, greșise drumul, și–n loc să mâie caii către casă, se depărta gonindu–i dimpotrivă...

I–a tot gonit; și–au tot călătorit pe alte drumuri decât acelea pe care le căutau, până ce au urcat pe–un povârniș de piatră. Aci, pe când urcau, au zărit drept în față, niște cărbuni aprinși, lucind în noapte.

– Să mergem într–acolo! a poruncit împărăteasa Drăgana vizitiului. Poate or fi niscai oameni poposiți, ce au aprins un foc.

A dat deci vizitiul bici la cai. Da' ce vedeau lucind nu erau nici cărbuni, nici oameni poposiți. Era o ceată de urși ce veneau mormăind. Caii, simțind dihăniile cum se–apropie, s–au și speriat. Înfiorați, cu coamele zbârlite, s–au ridicat în câte două picioare: au nechezat și–au început să sară prin munte, înnebuniți, în fulgere albastre de copite.

Au răsturnat rădvanul și, rupând șleaurile, au pierit prin pădure, târând cu ei vizitiul ce ținea încă bine hățurile în mâini, tot vrând să–i potolească, pierzându–i cine știe unde, prin ce stânci.

– Să ne apărăm! Să ne luptăm cu urșii! a strigat Lia, izbind cu umărul în ușa cea mare a rădvanului, ca s-o deschidă, văzând că-s singure în munte și n-au altă scăpare.

Amândouă au pus după aceea degrabă mâinile pe câte un lemn – pe care le-a rupt Lia, fata voinică a lui Brițeiu, din ușa împodobită a rădvanului – și au fost gata pentru apărare. Urșii se apropiau. S-au repezit, unul drept către fată, altul spre împărăteasă.

Așa a început lupta.

Lia lovea cu vitejie, dar maică-sa, Drăgana, nu mai avea putere, era gata să cadă...

Când, iată, dintr-o dată s-a auzit un zgomot; și, ca prin farmec, ursul, ce se lupta cu fata, a căzut într-o parte, lovit parcă de trăznet. A căzut după aceea și cel pe care-l înfrunta Drăgana.

Ce se întâmplase oare? De sus, de pe o stâncă, un prea voinic flăcău, care umbla prin munte, văzuse întâmplarea, caii fugind încolo, rădvanul răsturnat și urșii ce săreau cu amenințare. Văzuse tot și-n grabă mare se apropiase de locul unde sta rădvanul.

Și cum venea pe sus, pe coasta pietroasă, fără să piardă clipite prețioase sărise de pe-o stâncă, de-a dreptul în spinatea ursului. Și îl izbise cu un topor de piatră. Lovise și pe celălalt. Și cu toporu-n mână gonea urșii.

Viteaz flăcău și zdravăn! N-a trecut multă vreme și-a risipit toți urșii, i-a dat de-a rostogolul la vale, prin prăpăstii. A pus după aceea mâna și-a ridicat rădvanul de unde căzuse, poftind pe împărăteasă și pe Lia înlăuntru, ca să-și petreacă noaptea sub privegherea sa...

Le-a dat apoi și tundra ce o purta-n spinare, să se învelească ele. Și să aștepte astfel dimineața, când el o să pornească să caute alți cai, să poată porni iară rădvanul mai departe.

S-au luat apoi la vorbă. Și mult s-a bucurat împărăteasa aflând despre acel ce le scăpase viața că nu e altul decât Gruieș, feciorul lui Andrei, care venea în noaptea ceea cu treburi de peste munte.

El iar, la rândul său, s-a înveselit, aflând că are-n fața lui pe împărăteasa lui Brițeiu și pe copila lui, pe Lia.

Și Gruieș, plin de voioșie cum era, le-a tot spus glume, ele au râs, pe urmă au cântat, și noaptea a trecut pe neștiute.

Când ziua s-a ivit de peste creste, au auzit și-un corn din depărtare. Era Brițeiu ce-și căutase înfrigurat, întreaga noapte, soața și copila, și-acuma ajungea-n aceste locuri.

Gruieș tocmai dusese apă împărătesei, ca să-și clătească obrazul și să și-l răcorească. Lia îl însoțise până-n vale și el o sprijinise să sară peste pietre, cu toate că era copila la fel de sprintenă ca ciuta.

Ce șiretlic nu caută însă o fată, când simte că i-e drag un tânăr? S-a lăsat sprijinită, deși nu avea de trebuință.

Și el, flăcăul!... A înțeles asemeni că a îndrăgit-o pe copilă; că fără ea i-ar fi nespus de greu să-și ducă viața singur mai departe...

A venit dară împăratul și soața lui, Drăgana, i-a arătat pe Gruieș zicând:

– El s-a luptat cu urșii și i-a răpus, scăpându-ne cu viață... E fiul lui Andrei.

Și-apoi l-a luat Brițeiu împăratul în brațe pe flăcău, l-a sărutat cu dragoste pe frunte și i-a grăit astfel:

– De astăzi înainte ești, Gruieș, pentru mine, ca și copilul meu... Fără de tine nu aș mai fi avut nici soață, nici pe Lia. Cere-mi orice răsplată și îndată ți-o voi da!

– Măria ta, a glăsuit și Gruieș, de vreo răsplată n-o să fie vorba, că noi pe-aici prin munte, așa cum bine știi, suntem deprinși cu fiara. Încolo am de toate, și tată-meu la fel... Simt numai mulțumirea că ți-am dat ajutor...

A plecat după aceea împăratul, luându-și cu el împărăteasa și pe Lia. S-au dus!... Din drum a mai întors o dată fata capul către Gruieș. Și-așa cum l-a privit atunci, în dimineața ceea, Lia, el n-a putut să uite niciodată. Nici ea nu mai putea să-l uite pe flăcău. A început să fie îngândurată copila lui Brițeiu. Și tot privea încolo, peste munte, parcă aștepta pe cineva... Și nu știa că uneori flăcăul dădea târcoale palatului împărătesc de la Aleul, dar nu îndrăznea să se apropie.

– M-o fi uitat!... socotea el cu întristare. Și ea în sine își zicea la fel:

– Nu-și mai aduce el aminte de o fată ce-a întâlnit-o într-o noapte... N-a înțeles cât mi-e de drag!

Amândoi gândeau astfel, visau unul la altul, dar nu mărturiseau. Și solii-n vremea asta veneau din țări străine, veneau de cereau fata... Puțină vreme mai era și Lia trebuia să hotărască; dar nu-i plăcea nici unul dintre craii care-o pețeau!...

Sta fata tot mâhnită și se uita în zare. Privea spre trecătoarea care ducea din muntele Aleul încolo către o pădure, unde aflase ea că locuiește Gruieș cu tatăl său.

– Ce e cu tine, fată? o întreba Drăgana. Ce s-a întâmplat? Răspunde-mi! Pe cine tot aștepți?...

Și astfel i–a tot vorbit împărăteasa, și pe încetul, mai întâi o vorbă, pe urmă alta și alta, a spus copila tot. A spus că–i este drag flăcăul.

– Bine! Dar el? El te îndrăgește? a vrut să știe împărăteasa, zâmbind cu îngăduință.

– Nu știu... Și teamă mi–e că m–a uitat! a murmurat copila suspinând.

Tot cam pe–atunci, Andrei, care–și vedea și el feciorul umblând pe drumuri fără rost, vorbind în dodii câteodată, asemeni l–a întrebat:

– Cu tine ce este, măi băiete?

– Ia, ce să fie, i–a răspuns flăcăul. Am îndrăgit pe fata lui Brițeiu împăratul. Ea nici nu știe.

Și i–a spus tot bătrânului cum s–a întâmplat atunci, în noaptea ceea. I–a povestit și de privirea ce–i aruncase la despărțire copila împăratului Brițeiu, privire care l–a săgetat în inimă. Numai că ea, pesemne, nici nu–și mai amintește de flăcăul pe care l–a zărit numai o dată sus în munte...

– O să vedem! a spus Andrei, și, luând toiagul de drumeț, a pornit către palatul lui Brițeiu.

– Unde te duci? a strigat Gruieș.

– Să stai aici de strajă! i–a răspuns Andrei. Mă duc după bucate peste munte.

Și a plecat. Îl mai rodea și acum pe moș Andrei durerea că pe feciorul său cel mare, pe Paltiș, îl pierduse, pentru că îl vrăjise Brizana, fata Tariței! Voia să vadă de–astă dată cu ochii lui de nu–l pândește vreo amărăciune și pe feciorul său cel mic.

A mers Andrei... Mergea încet, că nu mai era sprinten ca înainte. Și a ajuns a doua zi pe seară la Aleul.

Se hotărâse să se sfătuiască întâi cu împăratul. S–a dus dară în fața lui și i–a vorbit scurt, muntenește. I–a povestit despre feciorul său, care a îndrăgit pe Lia, dar nu cutează să–i mărturisească. Și l–a rugat să îi arate verde, deschis, ce crede el despre asemenea întâmplare? Se mânie? Sau are de bucurie?

A ascultat Brițeiu cuvântul lui Andrei și mult s–a înveselit. Așadar, iată, toate–s bune: la rândul lui i–a povestit bătrânului Andrei, cum doar puțină vreme mai–nainte, mărturisise Lia mamei sale că l–a îndrăgit pe Gruieș. Și tocmai era gata împăratul să–i trimită olăcari în Bohodeiul, să vină, să grăiască împreună, ca niște cuscri buni cum or să fie.

– Și–apoi, dacă–i așa, a zis la urmă împăratul, ce fel de tineri sunt aceștia, așa sfioși? Să nu cuteze ei să–și spună unul celuilalt focul ce–i arde? De.... Parcă noi am fost cam altfel, la vremea noastră! Ce zici, Andrei?

– Pădurile tăcute sunt și mari. Și lacurile–n care nu se vede fundul, sunt cele mai adânci!... a zis în loc de alt răspuns bătrânul. Iubirea, care nu strigă cu glasul tare la răspântii, e cea mai trainică...

– Așa e! a încuviințat Brițeiu. Și fiindcă tu îmi ești tovarăș vechi de luptă, Gruieș al tău e un viteaz și fata–mi este dragă ca ochii mei din cap, eu zic să ne grăbim să facem nunta...

– Să ne grăbim!

Și a dat poruncă împăratul să se înfățișeze Gruieș și cu Lia înaintea lor, a celor doi bătrâni.

Au trimis dintr–o dată să vină Gruieș. În locul lui a rămas strajă la casele de piatră un oștean de la curte. Și a venit flăcăul, plecându–se în fața lui Brițeiu, smerit.

– Așteaptă oleacă la o parte, băiete! a poruncit feciorului său, tatăl, bătrânul Andrei. Să vină întâi fata.

A venit și copila călcând sfioasă și toată îmbujorată.

– Poftește–aici, copilă!... a rostit de astă dată Brițeiu. Iară tu, Gruieș, vin colea lângă fată...

S–a grăbit Gruieș să împlinească voia lui Brițeiu.

– Și–acuma ascultați! a grăit împăratul. Nu știu, sau mi se pare că voi v–ați îndrăgit odată, într–o noapte... Așa am auzit.

– Da, preaslăvite! Da, tătucă! au răspuns amândoi, privind cam pe furiș unul spre celălalt.

– Și vreți să fiți alăturea la bine și la rău?

– Da. Vrem, tătucă... au rostit într–un glas.

Au râs atuncea larg, în bărbi, și împăratul Brițeiu, și Andrei.

– Ei, bine, dacă–i astfel, a rostit împăratul, luați–vă de mână și să fiți uniți pe viață, în cinste și credință unul față de celălalt.

Și Lia a întins mâna către dreapta unde se afla Gruieș.

Flăcăul i–a cuprins–o, i–a strâns–o binișor.

– Vă binecuvântez! a zis Brițeiu.

– Și eu! a spus Andrei, uitând deodată toată durerea lui cea veche.

Atâta fericire nici nu crezuse Lia să poată să trăiască. Și Gruieș... Bietul Gruieș, vedea că–i lângă dânsul fata ce o visase... Fetii–i venea să plângă de bucurie. Iar Gruieș ar fi vrut s–o prindă în brațe pe Lia lui cea dragă, dar tot nu cuteza...

– Copii, a mai spus împăratul, iată, suntem bătrâni. Andrei și eu

asemeni... Ne trebuie braț tânăr să ne urmeze. Și Gruieș este vrednic. Cu el alăturea de tine, Lio, nu mi-este teamă că au să vină primejdii și nu le-oți birui. Ci eu și cu Andrei vom pune totul la cale pentru nuntă!

Se spune că în clipita aceea de mare bucurie, s-a auzit însă deodată un șuier...

Șuierul a crescut. Și-acolo, lângă tron, pe trepte, în fața Liei, s-a ivit o șerpoaică mare de un stat de om.

– Ssss!... Ssss! a șuierat șerpoaica cu limbile ascuțite către Brițeiu. Te-ai bucurat degeaba, slăvite împărat...

S-a încolăcit zmeoaica, s-a răsucit o dată, și când s-a desfăcut, în fața lor era zmeoaica blestemată, Tarița, cu fusta numai zdrențe, cu părul numai șerpi.

De când pândea Tarița... De când tot aștepta să se răzbune! Și acuma țipa:

– Heeei, Brițeiu! Poate-ai uitat că te-am cerut de bărbat odată și tu m-ai izgonit... Andrei, ce stă acolo, te-a ajutat... Ai vrut-o mai bine pe Drăgana. Și ați răpus toți zmeii în frunte cu Lăstuș... Dar uite, am rămas eu! Eu am să mă răzbun. Cum? Iată... veți vedea.

– Să pieri de-aici! a strigat împăratul.

Gruieș s-a ridicat și s-a îndreptat către ea. A vrut s-o prindă pe Tarița de coade și s-o azvârle afară, dar când a întins mâna, l-a și mușcat un șarpe din părul ei... Gruieș a căzut jos.

Tarița s-a plecat, l-a luat îndată-n brațe și amândoi s-au prefăcut într-un fum înecăcios, care a început să piară pe fereastră.

S-a auzit în urma lor numai un hohot și un glas care zicea:

– Ți-am luat, Lio, pe Gruieș!... Și niciodată n-ai să-l mai revezi... Ha, ha, ha!...

Se prăbușise Lia jos, zdrobită. Se prăbușise pe podele și plângea.

Brițeiu cu Drăgana și cu Andrei căutau să-și țină firea, să nu mărească deznădejdea fetii; dar copleșise amarul tot palatul, toți munții mai pe urmă...

S-au ridicat bărbați viteji atuncea și au plecat s-o caute pe zmeoaică, să îl aducă înapoi pe Gruieș.

Au fost la văgăuna unde-și avea sălaș zmeoaica, au colindat toți munții pe de-a rândul... Mult timp au colindat zadarnic și n-au putut să afle nici o urmă...

Și-n toată vremea asta Lia a plâns și-a suspinat.

Când s-au întors bărbații și Lia a aflat că n-au găsit pe Gruieș,

a început să plângă mai tare. Și toți credeau că o să-și piardă mintea de durere...

Pe urmă însă Lia s-a gândit: cu toate că e fată, este totuși voinică. Și dragostea-i va da putere și mai multă... Să plece ea mai bine, singură, să-l caute pe acela ce trebuia să-i fie mire.

S-a sculat de pe lavița unde zăcuse plângând, s-a șters la ochi și a venit în fața lui Brițeiu, care stătea pe tron, ascultând vestea adusă de bărbații ce colindaseră prin munte.

– Tătucă dragă, a zis Lia, te rog să-mi îngădui să plec eu de-astă dată, după Gruieș.

– Taci, fata mea, a spus Brițeiu, cum spui tu vorba asta? Au fost bărbați viteji, isteți și fără frică, și n-au putut să facă nimica, darmite o copilă ca tine?

– Și alții s-au luptat s-o scape pe Drăgana, pe mama mea, din gheara zmeului Lăstuș. Și n-au putut... Ai izbutit doar tu. Îngăduie-mi și mie s-o caut pe Tarița și să o birui, cum l-ai răpus tu pe Lăstuș.

La astfel de cuvinte Brițeiu n-a mai avut ce spune... Văzuse și el bine că fata lui nu prea știa de frică. Și ori de-i va da voie, sau nu, ea va pleca...

A chemat dară pe Drăgana, pe soața lui; i-a spus c-a hotărât să-și lase copila să plece.

Drăgana a rugat-o și ea pe fată să rămână; dar Lia a rămas cu totul neclintită.

– Vreau să plec chiar acuma, pe loc! a zis copila. Și neavând ce face alta, Brițeiu a dat poruncă să i se aducă fetii calul lui murg, calul fermecat, pe care îl primise în dar de la împăratul Sorin, bunicul Liei, și care-l ajutase odinioară în lupta lui cu zmeii.

– Bine că mă mai scoateți și pe mine din grajd, că-mi amorțiseră picioarele cu totul! a rostit murgul, când a ieșit din grajd afară.

S-a repezit după aceea-n munte, a mâncat iarbă de pe o poiană, a băut apa unui lac, a prins putere. A zburat apoi până-n cer; a păscut un imaș întreg de stele și s-a întors zicând:

– Acuma, Lio, poți să mă încaleci, să-mi spui și unde să te duc. Cu cine vrei să lupți?

– Vreau ca s-o aflu pe zmeoaica Tarița și s-o răpun! a răspuns fata.

– Bun! Poruncește-mi dară încotro s-o iau, și cum să merg: s-alerg pe munte cu piciorul, sau să-mi desfășur aripi prin văzduh?

I-a dat și Andrei fetei la plecare toporul ce-l avusese Gruieș, ca armă pentru luptă.

– Tu ești mireasa lui, ai singură căderea să porți toporul lui de pădurean, să lupți în locul lui! a zis bătrânul cu glasul stins de suferința ce o îndura.

Împărăteasa Drăgana a dat și ea copilei o cununiță vrăjită ce o avea, pe care, de o punea în cap, se și făcea îndată nevăzută.

A mulțumit Lia pentru tot ce primise, și încălecând pe murgul fermecat i-a dat poruncă să pornească iute, călcând pe munte cu piciorul, să poată cerceta stâncă de stâncă, coclaur cu coclaur, să vadă – poate o afla vreo urmă de-a lui Gruieș.

Și-a străbătut copila lui Brițeiu munții în sus și-n jos, de-a lungul și de-a latul bătând potecă de potecă, pădure de pădure, zburând apoi pe sus și cercetând cu ochii întreaga zare.

A cercetat fiece colțișor, fiece trunchi; a scociorât prin peșteri și prin văgăuni...

Nimica... Urma lui Gruieș n-a putut s-o afle...

Și nici de Tarița nu știa nimeni să spună unde ar putea să se ascundă. Din văgăuna-i de sub munte pierise. Zadarnic întreba pe fiecare.

Plecase fata-n miezul verii, când înfloresc pe munte macii și bujorii; venise apoi iarna cu haina sa neîntinată de zăpezi; și-acuma înfloreau iar flori albastre și roșii de tămâioară și de garofițe – venise peste pajiști primăvară...

Nu știa biata Lia ce să facă; pe unde să mai umble?

Tot rătăcind așa prin munte, a urcat într-o seară copila cu calul ei pe-un povârniș de piatră; și iată c-a ajuns pe-o câmpie întinsă, ce era mărginită de-o pădure. Lia și-a amintit că e câmpia unde-i scăpase Gruieș viața de urși; acolo ei stătuseră de glume o noapte întreagă și se îndrăgiseră amândoi...

Și a simțit că o cuprinde mai tare dorul de Gruieș. A podidit-o iarăși plânsul. Și-a plâns, a plâns... A suspinat și-a stat așa mult timp gândindu-se la tot ce se întâmplase. Și cum se făcea noapte, copila a aprins un foc sub streașina pădurii și s-a culcat să se odihnească, lăsând murgul de strajă. De-ar fi venit primejdie de undeva, murgul pe dată necheza și-o trezea din somn, să fie gata pentru luptă.

S-a culcat Lia încă suspinând. De obosită ce era a și furat-o îndată somnul. A adormit. Și-n somn a început să viseze un vis ciudat. Venise-n fața ei un omuleț cu trupul mic, cu capul mare și o barbă albă, lungă. Și se făcea că omulețul o mângâia pe cap.

– Nu fi mâhnită, Lia, zicea el, Gruieș al tău trăiește...

– Trăiește? Unde-i? îl întreba fata prin somn pe omuleț. Iar omulețul îi zâmbea și-i arăta cu degetul încolo, către muntele Buteasa.

– L-a preschimbat Tarița într-o scoică, l-a așezat pe fundul râului Drăganul.

– De ce? De ce-a făcut zmeoaica asta? se frământa prin somn copila lui Brițeiu.

– Pentru că știe o taină Tarița, i-a răspuns omulețul. De va putea să ție în stăpânirea ei vreme de șapte ani pe unul dintre aceia ce-au biruit pe zmei – așa cum este Gruieș – și în acest răstimp să facă vrăji asupra lui, de va putea apoi să-i ia și viața, Lăstuș va învia... Cu zmeii lui, va pune iară stăpânire peste Biharia!

– Și-n care parte a râului se află Gruieș? a întrebat prin vis copila.

– Acolo unde apa curge în dreptul morii zmeilor! a grăit omulețul.

– Tu cine ești, a vrut să știe fata, de ești atât de bun și ții cu mine?

– Sunt spiridușul munților, a rostit omulețul, și-a început să râdă: Hi, hi, hi, hi... Și de-ai să ai nevoie, eu iar am să te-ajut...

Fata atunci s-a deșteptat din somn. Era spre dimineață. Din spiriduș nu rămăsese nici o urmă, doar niște brumărițe cântau sus în copac, dând slavă zilei:

– Cirip, cirip, cirip!...

«Să fie doar un vis deșert, sau spiridușul mi-a făcut un semn, mi-a arătat într-adevăr taina zmeoaicii? s-a întrebat în sine Lia. Orișice-ar fi, eu trebuie să-ncerc!...»

S-a limpezit pe chip cu apă rece dintr-un izvor care curgea acolo mai în jos. Și-a pus la brâu toporul ce îl purtase înainte Gruieș, a încălecat pe murgul fermecat și-a poruncit:

– Hai, murgule, să mergem spre moara zmeilor.

– Cum să te duc, stăpână? a întrebat-o murgul. Pe munte cu piciorul sau prin văzduh cu aripi?

– Prin văzduh, murgule! S-ajungem mai degrabă. Murgul și-a întins aripi și a-nceput să zboare. N-a zburat mult... Cum au trecut de lacul zânelor, a și văzut copila ieșind dintr-o poiană un fum înalt și gros.

«Arde pădurea, s-a gândit copila. Să mă cobor și să sting focul!...»

A dat poruncă murgului să se coboare; dar când au ajuns pe poiană, fumul acela gros și înecăcios s-a prefăcut în fiară, s-a prefăcut în râs. Și râsul s-a repezit spre gâtul calului, cu colții gata s-o sfâșie

pe copilă. Ea nu s–a înspăimântat. A ridicat în sus toporul lui Gruieș. Și când a dat odată cu sete, a și tăiat râsul în două.

Numai că fiecare parte a prins viață, și dintr–un singur râs s–au făcut doi. Unul a sărit dintr–o parte la ea și altul din cealaltă...

Nici de astă dată nu și–a pierdut Lia curajul. A lovit cu iuțeală într–o parte și într–alta. A tăiat râșii amândoi în jumătăți.

Dar jumătățile au crescut și s–au făcut patru râși. I–a tăiat și pe aceștia. S–au făcut opt; și s–au înmulțit de două ori pe atâta și ei... De patru ori, de opt ori... Și tot așa... Țâșneau din toate părțile. Săreau de prin copaci. De jos și de pe lături, din față și din spate... O înconjuraseră pe Lia... Și ea lovea, lovea... Se lupta bărbătește, dar râșii hohoteau, țipând în jurul ei; și–o năpădeau cu ghearele și colții.

Oricât se lupta de vitejește Lia, după puțină vreme fiarele ar fi sfâșiat–o.

Atuncea și–a dat și fata seama că este acolo mână de zmeoaică...

Și–ntr–adevăr, Tarița făcuse vrăji. Văzuse pe Lia că vine către locul unde–l ținea pe Gruieș și, prefăcându–se în râs, se repezise înainte–i, s–o răpună.

Deodată Lia și–a amintit că are cununița fermecată pe care o primise la plecare de la măicuța sa. Și, înțelegând că de–o să lupte mai departe o să fie biruită, și–a pus pe creștet cununița...

S–a făcut nevăzută cu cal cu tot! A stat așa un timp, până ce râșii care o năpădiseră s–au risipit. Și–a luat pe urmă cununița de pe creștet, a dat poruncă murgului să zboare mai departe.

Au mai călătorit așa o vreme; dar n–au călătorit prea mult... Și abia trecuseră de Stâna de vale, c–a văzut Lia de astă dată nu fum, ci foc adevărat într–o pădure...

A coborât să–l stingă.

Când colo, iată, focul s–a preschimbat într–o năpârcă. Năpârcă mare, groasă cât un copac.

S–a repezit la fată șuierând! Și–a dat pe dată seama Lia că năpârca e tot Tarița; dar n–a vrut să se dea bătută. Putea, ce–i drept, să–și pună iar pe frunte cununița, să scape de orișice primejdii. A vrut însă copila vitează a lui Brițeiu s–o înfrunte pe zmeoaică, s–o biruiască. Și a tăiat–o în două cu toporul pe năpârcă. Dar tot ca întâia oară, cele două părți au crescut și s–au făcut două năpârci. Le–a tăiat iar în două. S–au făcut patru, opt... Foia pădurea de năpârci ce șuierau, se încolăceau. Se îndreptau către fată cu limbile otrăvite.

Nu voia Lia să se lase; tot mai nădăjduia ca să le nimicească. Și se lupta.

S–a tot luptat zile și nopți în șir. Numai când a văzut că o să fie înghițită de năpârci dacă o să lupte mai departe și–a pus pe frunte cununița de la Drăgana; s–a făcut nevăzută...

A stat un timp așa până ce toate năpârcile acelea s–au risipit... A pornit apoi mai departe, poruncind murgului în acest fel:

– De–acuma, murgule, orișice fum, orișice foc o să zărim prin munți, să știm că nu–i decât vreo viclenie a zmeoaicii. Și noi o să ne vedem de cale mai departe. S–ajungem mai degrabă la moara zmeilor.

– Bine, stăpână! a răspuns calul și a pornit ca vântul și ca gândul spre locul poruncit.

Pe drum au văzut fumuri și focuri; știau însă că nu–s decât înșelăciuni de–ale Tariței.

Au tot zburat, până ce în vale a început să se zărească fâșia sclipitoare a râului Drăganul. Deasupra râului plutea un nor; dar norul s–a învălătucit și din mijlocul lui s–a repezit o pasăre de pradă către Lia.

Nu era însă o pasăre ca orișicare. Era un vultur mare cât un urs, cu ghearele ca niște căngi, cu ciocul lung, tăios ca paloșul.

S–a năpustit s–o smulgă pe copilă de pe cal. Ea nu a vrut să fugă de luptă nici acuma. A ridicat toporul. A lovit pasărea aceea uriașă ce croncănea înverșunată și a tăiat–o în două. Știa prea bine că–i zmeoaica, dar tot nădăjduia măcar de data asta s–o biruiască. Și–a primit lupta.

La fel ca râsului, la fel ca și năpârcii, iar i s–au împlinit și păsării acesteia de pradă cele două jumătăți... Și–n fața Liei au fost două păsări. Pe urmă patru, opt, o sută... Atâtea păsări se roteau, că se înnegrise parcă pe deasupra fetei cerul.

– Ce să fac, murgule? a întrebat Lia calul fermecat. De n–am să birui nici acuma, nu pot să mă cobor la râu, nu mai ajung să–l văd pe Gruieș niciodată.

– Ehei, stăpână, a zis calul, de când aștept eu să mă întrebi! Uite, între păsări, vezi una mai mare decât celelalte, cu ochii verzi și răi, strălucitori ca de jăratic?

– O văd! a răspuns Lia.

– Aceea e cu adevărat Tarița...

– Și celelalte, murgule, ce sunt?

– Sunt numai umbre de–ale ei, însuflețite prin vrăjitorii.

– Și ce să fac, cum s–o lovesc? a vrut fata să știe, luptându–se fără încetare.

– În pasărea cea mare să izbești, dar nu s–o tai în două, ci doar să–i retezi capul...

Așa a facut Lia. A tot luptat. Pasărea ceea mare se repezea la fată în vâjâit de aripi, căutând s–o prindă–n gheare, s–o zvârle de pe cal, sau s–o lovească în cap cu ciocul și s–o omoare.

Lia nu se lăsa nici ea. Lovea cu îndârjire. Murgul se avânta în zbor ca gândul. Deodată, nu știu cum, tocmai pe când simțea copila că–i sunt puterile aproape pe sfârșite, i–a venit pasărea mai la îndemână, a izbutit să–i dea o lovitură măiestrită. Nu a putut să–i taie capul, așa cum socotise ea; dar a izbit–o drept în creștet.

Și pasărea a dat un țipăt. Iar glasul i–a sunat ca al zmeoaicei. S–a preschimbat apoi în nor precum fusese. În nori s–au prefăcut și păsările celelalte. Și vântul cum bătea, risipea norii. Îi ducea peste munte...

– Nu ai răpus–o încă pe zmeoaică, a spus calul, dar ai lovit–o bine, a trebuit să fugă.

– Să coborâm dară pe țărm, s–a veselit copila lui Brițeiu.

– Să coborâm!... Numai să bagi de seamă, zmeoaica are să se întoarcă...

Și calul a–nceput să zboare lin către pământ. A pus Lia piciorul în locurile acelea, unde știa că se găsește Gruieș.

Răzbise cum răzbise până aicea; dar ce să facă oare mai departe?

Nu mai știa nici calul să–i dea sfat.

Cum putea oare să găsească în fundul râului Drăganul o scoică, între atâtea mii și mii de scoici, ba încă s–o cunoască de e sau nu mirele ei?

Și totuși a intrat în apă Lia, lăsându–și pe țărm murgul. S–a cufundat sub unde, a căutat printre pietre și prin nisip, a strâns grămezi de scoici. Dar ele stăteau mute. Și fetei nu avea cine să–i spună dacă se află Gruieș printre ele.

Prin apă pluteau pești. Pești mulți, nenumărați, tot fulgerau prin unde. N–avea altă scăpare copila decât să roage peștii s–o ajute.

A început să–i roage, să le spună tot păsul care–l avea, povestea ei cea tristă. Iar peștii săgetau în apă, prin fața ei, nu se oprea însă nici unul s–o asculte. Și nu îndrăzneau să vină către maluri; și auzind glasul Liei mai rău se înspăimântau.

A tot stat astfel fata pe țărm zile lungi, nesfârșite. Ce n–a făcut, să–l afle pe dragul ei? De pești cât s–a rugat, cât a înotat prin apă, cât nu a scotocit, prin maluri, pe sub unde!...

Degeaba totul...

Atâta drum făcuse, luptă și osteneală, pentru nimic.

Tot Tarița, zmeoaica, era mai tare...

Și cât era Lia de îndrăzneață, de vitează, până la urmă era și ea tot o copilă!... A început să plângă. Și–a plâns, o zi, o lună, un an. Atâta a plâns, că se muiau și pietrele de mila ei, de fierbințeala lacrimilor sale.

Și–a plâns atât de mult copila lui Brițeiu, că, până la sfârșit, izvorul lacrimilor i–a secat, și Lia și–a pierdut lumina ochilor ei albaștri și senini.

Dar chiar așa, cu ochii stinși, ea rămăsese acolo, pe țarm, jelind încetinel. Și se gândea că stă pe țărmul apei, unde Brițeiu, tatăl său, îl bătuse odinioară pe Lăstuș și–și câștigase dragostea Drăganei. Iar ea, copila lui Brițeiu, sta azi neputincioasă în fața blestematei de zmeoaice.

Sta fata și plângea fără vedere; și numai glasul sorei lui Lăstuș, al Tariței, se auzea:

– Credeai, Lio, că m–ai răpus, lovind în mine cu toporul în văzduh. Credeai c–ai să–l găsești pe Gruieș. Amarnic te–ai mai înșelat. Eu te–am lăsat numai să suferi și să plângi. Și–acum a venit vremea să pieri!

A auzit copila glasul cel rău și ascuțit: a vrut să pună mâna pe toporul pe care–1 avea încă la ea și să se apere dacă va fi nevoie; dar Tarița a îmbrâncit–o în apă... și fata a căzut sub unda rece, tocmai în locul unde apa se izbește de niște pietre înalte și rotunde și curge mânioasă către vale...

S–a lovit Lia rău de pietre; și și–a pierdut simțirea... Apa a luat–o–n jos... Și poate că s–ar fi sfârșit cu viața Liei, de nu ar fi fost peștii...

Ei au văzut–o pe zmeoaică îmbrâncind pe fata care plânsese atât pe țărm...

Peștii s–au repezit cu toții și–au înjghebat o punte lucitoare din trupurile lor. Și, luând pe fata, ce se afla în nesimțire, pe–această punte, au plutit iute și fără nici un zdruncin către palatul împăratului cel mare al peștilor.

Cum au ajuns la porțile palatului, o mreană, ce se afla în frunte, a bătut tare să i se deschidă. Un lipan cu mustață lungă, care era atunci străjer, a deschis poarta. Mreana i–a povestit ce s–a întâmplat; și-atunci străjerul le–a dat voie să treacă.

În sala tronului, clădită toată din pietre prețioase, pe–un jilț înalt, cioplit dintr–un smaragd, sta însuși împăratul, un pește mare, cu solzii lați de aur.

Peștii au adus fata și–au așezat–o încet pe trepte, în fața tronului împărătesc. Mișcând din aripioare, au început să povestească apoi cu toții dintr–o dată cum au văzut–o pe zmeoaică zvârlind copila–n apă.

A ascultat în liniște împăratul ce–i povesteau supușii; s–a gândit apoi bine și–a poruncit:

– Duceți–vă în grabă la marele paharnic. Am eu la el un șip cu o licoare vrăjită. Să umeziți buzele fetei cu acea licoare ce se află–n șip. Și n–o să aibă nici o suferință pentru că se găsește–n apă...

O lostriță s–a repezit îndată la marele paharnic. A adus în bot șipul, mreana l–a răsturnat cu aripioarele dibace și a umezit puțin buzele Liei.

Atunci obrajii palizi ai copilei au început să capete din nou culoare și să se rumenească.

Au umezit încă puțin buzele Liei cu acea licoare minunată și inima copilei a început să bată iute, iar pieptul să–i palpite...

S–a auzit și un oftat. Și Lia, care nu vedea nimica, a început să întrebe ușor de tot în șoaptă:

– Unde-am ajuns? Cine se află lângă mine?

– Acuma ești sub apa râului Drăganul, i–a răspuns cu blândețe împăratul, dar nu te înspăimânta. Peștii, supușii mei, îți duc de grijă. Să ne spui însă, pentru ce te–a aruncat zmeoaica jos în râu?

Și a început sărmana Lia să povestească tot ce i se întâmplase de când pornise de acasă, căutând pe dragul său. Și pe măsură ce asculta povestea, se mânia împăratul tot mai tare. Când a rostit copila cea din urmă vorbă, s–a ridicat chiar împăratul de pe tron și–a dat poruncă:

– Voi, mrene, lostrițe, lipani, păstrăvi și orice fel de pești, ce vă aflați aci în apă, plecați pe dată și căutați tot râul... Să nu vă întoarceți până n–oți afla pe pădureanul preschimbat în scoică și pe zmeoaică, pe Tarița, ce–l veghează!

Au plecat peștii înotând; și–au scotocit prin apă, pe sub pietre, în gropi; au străbătut tot râul cât este de lung, vreo șapte zile...

Către sfârșitul zilelor acestora, s–a adunat, în fața tronului cel verde de smaragd al împăratului, întreg poporul peștilor. Duceau cu ei o scoică și un rac mare, roșu întunecat, cu foarfece ascuțite.

Au povestit după aceea peștii cum au scotocit ei fiecare ungher al râului și cum au prins racul acesta roșu, căutând s–ascundă scoica sub o piatră. Au întrebat racii din râu; și ei au spus că racul acela mare nu e altceva decât zmeoaica prefăcută... Au întrebat și scoicile, și ele au spus că scoica ceea mică e doar un pădurean, ce–a fost schimbat prin vrajă de zmeoaică.

Așa au adus, iacătă–i pe unul și pe celălalt, în fața împăratului, la judecată.

A dat poruncă împăratul să fie pusă vrăjitoarea la cazne, ca să mărturisească.

S–au grămădit toți peștii și au pus racul cel roșu sub menghina de pietre. Și–atuncea racul a început să spună că el este într–adevăr zmeoaica Tarița, care–l ținea sub apă pe Gruieș, preschimbat în scoică.

– E timpul, așadar, să dăm dreptate copilei! a spus rar și cu înțelepciune împăratul cel mare al peștilor. Tu, zmeoaică, să prefaci iară scoica în pădurean, precum a fost, de unde nu, aci îți sfârșești viața sub menghina de piatră...

– Asta nu am s–o fac, orice ar fi să se întâmple, s–a înverșunat Tarița.

Având astfel răspuns, a făcut împăratul semn peștilor să strângă la menghină și să tot strângă... Din când în când întreba pe zmeoaică:

– Ce zici, Tariţo? Te supui? Ai să prefaci la loc pe scoică în pădurean?

– Nu mă supun! zicea Tarița.

– Nu?... Bine... De–i astfel, strângeți iară la menghina de piatră!

Și peștii tot strângeau, strângeau mereu, până ce nu știu cum, a plesnit inima Tariței. Și așa s–a înnegrit de–acea otravă, ce era strânsă–n sângele zmeoaicei...

Când undele s–au limpezit și s–a văzut ce este–n preajmă, a luat iar împăratul peștilor cuvântul:

– Dreptatea s–a împlinit! a rostit el. Zmeoaica, ce–a făcut atâtea rele pe lume, a pierit!

– Dar Gruieș? a întrebat Lia, cu ochii stinși. Gruieș al meu pe unde este?

Abia atunci a văzut împăratul că s–a pripit strângând în menghine prea tare pe zmeoaică. Doar ea, care–l schimbase pe flăcău în scoică, putea să–l facă iarăși om la loc precum fusese!...

«Ce este acuma de făcut?» se întreba cu supărare împăratul.

Și, ca să poată lua o hotărâre înțeleaptă, a poruncit să i se adune–n

jur curtenii: un păstrăv, un lipan, o mreană și–o lostriță, bătrână, dar isteață. S–au sfătuit...

S–au sfătuit o zi, o noapte, și iar o zi... Și nu puteau să ia o hotărâre.

Până la urmă și–a amintit tot lostrița bătrână că a văzut nu prea de mult pe spiridușul cel bun al munților plimbându–se pe țărmul râului Drăganul. Și ar fi bine, poate, să–l întrebe, de vreme ce i–a făgăduit Liei că are s–o ajute la nevoie.

Au luat dar hotărârea să–l întrebe pe spiriduș. Și l–au căutat, l–au tot căutat zile și nopți, până la urmă l–au găsit. Se așezase pe o piatră mare, ce se afla în josul râului, pe țărm, și sta la soare.

I–au spus în grabă peștii întâmplarea, l–au întrebat ce trebuie să facă.

Iar spiridușul, mângâindu–și barba, le–a grăit:

– Să plece fata până la Alina, să–i ceară ajutorul. Acolo, în lacul zânelor, sub ape, cresc florile iubirii. Și poate va afla cu ele zâna leac, să–i vindece durerea Liei!...

Și au plutit ca vântul peștii până–n palatul împăratului cu solzi de aur. Au povestit ce–i sfătuise spiridușul. Atâta i–a trebuit copilei lui Brițeiu să audă! A cerut peștilor să o călăuzească afară din apă. Și l–a rugat pe împărat să–i dăruiască scoica în care preschimbase zmeoaica pe fiul lui Andrei.

– Afară mă așteaptă murgul fermecat! a mai spus Lia. Și el o să mă ducă–n zbor până la lacul zânelor.

Dar murgul nu era pe mal. El așteptase ce–așteptase apoi, crezând că fata s–a înecat în apa râului, plecase să–l vestească pe Brițeiu.

A strigat dară Lia murgul; l–a tot strigat o vreme. Când a văzut că nu–i răspunde, a înțeles că a plecat să ducă vestea celor de acasă.

Dar chiar așa, fără de cal, nu și–a pierdut curajul. A mers, a mers pe jos, fără vedere, trecând toți munții și întrebând din om în om, încotro este drumul spre lacul zânelor.

Și, ce e drept, mereu, mereu întâlnea fata câte un om, vreun pădurean sau vreun bouar, care o ajuta să meargă mai departe, sprijinind–o de mână, călăuzind–o printre munți.

Ea nu știa însă că oamenii care–i ieșeau în cale, și–o tot călăuzeau era de fapt unul și același: spiridușul, ce–și schimba mereu glasul, voia să vadă cât de tare–i fata.

Așa a ajuns ea până la lac. Acolo s–a plecat deasupra apei, a strigat–o pe Alina. Până la miezul nopții nu i–a răspuns din apă nimeni.

Numai la miezul nopții s–a ridicat Alina, plutind deasupra apei. Era împreună cu dragul ei Midvei.

Ei au ieșit din unde și s–au urcat pe țărm. Au luat–o amândoi pe Lia de câte–o mână, au dus–o până la un jilț scobit în trunchiul unui brad.

Aci au așezat–o pe copilă. A sărutat Alina ochii stinși ai fetei îndurerate; și–a scos după aceea zâna din păr o floare și i–a atins cu ea pleoapele obosite. N–a trecut mult și mai întâi ușor ca–n ceață, pe urmă tot mai bine, a zărit Lia cu ochii lumina sidefie a lunii. I–a zărit pe Midvei și pe Alina.

Cum i–a văzut, a sărit de pe jilț, a căzut înaintea zânei și a–nceput s–o roage:

– Alino, fie–ți milă! Și tu ai suferit pentru Midvei... Ajută–mă să–l pot preface–n om pe Gruieș din scoica asta rece... Ajută–mă!...

– Aș vrea să te ajut, a spus Alina, numai că–i tare greu, copilă... Nimic nu e mai greu decât să sfărâmi vraja ce–a ticluit zmeoaica, făcându–l pe flăcăul lui Andrei o scoică...

– E tare greu, surioară, a rostit cu mâhnire și Midvei, ar trebui să treci printr–o primejdie de moarte...

– Nimic nu mă–nspăimântă, a mai spus Lia, înfrunt orice...

– Mai află dar, a grăit zâna, mângâind părul fetei ce îndurase atâtea suferințe, c–ar trebui s–aprind aicea în poiană șapte ruguri, sunt cele șapte ruguri ale iubirii, și până–n zori să arzi cu mâna ta la para lor scoica aceasta pe care–o ai în palmă. Numai că tare mi–este teamă pentru tine, Lio...

– Aprinde rugurile, zâno, a rostit Lia, sunt gata să pătrund în flăcări.

A vrut s–o înduplece la rându–i și Midvei, spunându–i c–ar putea să–și piardă viața; dar Lia s–a rugat din nou:

– Aprinde focurile, Alina!

– Te înțeleg, copila mea, a spus Alina, așa e când iubești cu adevărat...

Și zâna și–a desprins atunci din păru–i alte șapte flori, le–a azvârlit în cerc pe toate șapte.

Și–au început să ardă șapte ruguri mari în vâlvătaie.

Ardea–n vâlvori parcă poiana întreagă; și limbi de foc se încolăceau, dar Lia nu le–a luat în seamă. A alergat spre rugul cel dintâi și a întins palma; la cel de–al doilea pe urmă... Simțea cum focul o cuprinde. Nu s–a lăsat zdrobită de dureri. A mers și către cel de–al

treilea... Credea că va cădea. Numai că dragostea i–a dat puteri. S–a îndreptat spre celelalte trei. Și a ajuns la cel din urmă...

Când a ajuns și–aici s–a prăbușit. Trecuse toiul nopții. Alina și Midvei nu mai erau.

A ridicat–o însă–n brațe Gruieș, pentru că vraja se sfârșise și scoica se schimbase în flăcău.

A ridicat–o Gruieș și a dus–o pe draga lui mireasă prin munți ca pe–o povară scumpă până la Stâna de vale. A dus–o la izvorul de gheață și i–a stropit cu apă chipul și brațele. Astfel Lia s–a trezit, izvorul minunat de gheață o lecuise.

Tocmai veneau atunci prin munte Brițeiu, împăratul, cu soața lui Drăgana, și cu Andrei. Lor le dusese vestea murgul fermecat. Și–apoi plecaseră părinții laolaltă să lupte cu zmeoaica, să–i scape de sub gheara ei pe Lia și pe Gruieș.

Erau trudiți pentru că îi căutaseră prin munte peste tot, dar oboseala li s–a risipit când i–au văzut pe Gruieș și pe Lia cea frumoasă, teferi și sănătoși, iubindu–se mai mult ca orișicând.

Și după cum se poate lesne închipui, a pus la cale împăratul numaidecât și nunta. O nuntă mare pe câmpia unde–o văzuse întâia oară Gruieș pe copilă și unde se–ndrăgiseră amândoi.

A fost o nuntă așa de mare, cum nu se mai văzuse–n lume. Și surle, trâmbițe și ceteri porniseră să sune, să vestească această mare bucurie. Aflaseră toți pădurenii de întâmplare și hăuleau voioși prin codri. Iară bouarii așa se veseleau, că zguduiau cu jocul lor toți munții.

Și masa de nuntă a fost întinsă, după obiceiurile străbune, trei zile și trei nopți... Către sfârșitul ospățului, se zice însă că împăratul peștilor, care fusese și el poftit, s–a apucat să închine o cupă cu vin în cinstea mirilor.

A ridicat dară–n sus cupa, ținând–o bine cu–o aripă; dar cum el nu era obișnuit cu vinul – și cum era și–oleacă amețit – i–a lunecat deodată cupa pe solzii cei lucioși de aur. Cupa era de sticlă și–a pornit zângănind să se rostogolească pe–un povârniș de piatră. Vinul a început să curgă din cupa sfărâmată.

Mesenii au tăcut. Era o vorbă veche, care spunea că de se sparge o cupă – și mai ales la nuntă – ar fi semn rău... Iar împăratul peștilor, de teama relei prevestiri, a amuțit cu închinăciunea...

«Să nu urmeze vreo nenorocire!...» se gândea fiecare.

Numai că tot atuncea, precum se povestește, s–a sculat de la

masă zâna Alina, ce sta alăturea cu dragul ei Midvei. Îi ajutase spiridușul munților să poată veni și ei la nunta Liei!...

Alina a făcut semn zânelor, ce se aflau și ele la ospăț, să înceapă danțul pe câmpie. Și-n timp ce zânele danțau, Alina a desprins vălul de mireasă de pe capul Liei. Și vălul l-a aruncat întins deasupra cupei sfărâmate.

Îndată de acolo a țâșnit un izvor, a cărui apă dulce era albă de spumă, și se asemuia în noapte cu vălul de mireasă al Liei.

– Urzesc ca apa izvorului să fie fermecată, a spus zâna Alina. Și acelora ce se îndrăgesc cu adevărat, băieți și fete, și-or bea din apa asta, eu le urez să aibă numai fericire... Și să rămână de-a pururi împreună...

– Să fie fericiți și să rămână de-a pururi împreună! au strigat laolaltă nuntașii înveseliți de vorbele Alinei.

– Iar apa o numesc Vălul miresei! a mai grăit Alina.

– Așa să se numească! s-au bucurat cu toții. Și fiecare a sorbit din apa cea limpede. Așa a fost... Gruieș și Lia lui au trăit după aceea laolaltă ani mulți, îndelungați. Zile-au avut senine... Mulțime de copii au venit mai târziu, unul mai drag și mai frumos ca altul...

Brițeiu, când a îmbătrânit, nu a mai vrut să fie decât bunic. A lăsat dară scaunul lui Gruieș, lui Gruieș împăratul.

Iară în câmpia unde a avut loc nunta au tot venit pe urmă, precum zice legenda, în anii ce-au urmat, tineri ce se îndrăgeau. Veneau să soarbă apa urzită de Alina, să dea noroc iubirii.

Și apa cea vrăjită le aducea noroc în dragoste și fericire. Așa se povestește...

Bătrânii spun însă și astăzi că adevărul se află întotdeauna în tâlcul din legende... Și cine vrea îl poate afla...

SFÂRȘIT DE POVESTE

De cum a trăit cântărețul legenda cea din urmă s-au tulburat iar apele oglinzii fermecate. S-a auzit un zgomot mare. Și el s-a pomenit deodată la poalele acelui munte, de unde pornise, pe o poiană înflorită, în vreme ce deasupra, pe stâncile ascuțite ale Bihariei, se aprindea focul de aur al revărsatului de zori.

De sus, din munți, se coborau, ținând lăutele pe umeri, alți cântăreți. Erau aceia care fuseseră schimbați în bolovani cu mult timp înainte, și cărora acum moșneagul le dăduse iarăși viață.

I-au mulțumit cu toții lui Șipot pentru cântecele lui ce-i făcuseră să scape de pedeapsa moșneagului. Iar Șipot... Șipot și-a înstrunat lăuta și a început să povestească.

A început să cânte legendele Bihariei, așa cum le trăise în peștera moșneagului, așa cum le văzuse și le auzise-n oglinda fermecată.

În jurul lui s-au adunat bouari și pădureni, l-au socotit de-al lor...

– Dacă a avut moșneagul în tine credință, dacă ți-a arătat oglinda fermecată, au zis ei clătinându-și pletele pe umeri, înseamnă că ești de-al nostru.

Și a plecat Șipot în lume, povestind legendele ce le trăise în oglinda fermecată, acestea și altele, ce noi nu le mai știm...

Oamenii-l ascultau. Și nu se săturau să tot audă poveștile de odinioară, precum le cânta el.

Voiau să-l răsplătească pentru aceasta, să-i dea ce-aveau mai scump!...

El nu lua decât zâmbetele acelora ce se îndrăgeau și mult se bucura când îi vedea fericiți.

A colindat lumea întreagă Șipot, cântând legendele străvechi ale Bihariei. Poveștile de dragoste ale Bihariei...

Acuma cântărețul nu mai e... De mult nu mai e... S-a dus și el, unde se duc toți cei care viețuiesc pe pământ. Glasul lui Șipot s-a stins, lăuta lui s-a spart și strunele s-au risipit!

Numai legendele Bihariei pe totdeauna au rămas... Le duce vântul înserării printre brazi...

Le ciripesc păsările prin copaci... Le poartă-n inimi oamenii din munți!

CUPRINS

*Tipar executat de **S.C.Inkasprint S.R.L.***